

EX LIBRIS
HENRICI COMITIS de BROEL-PLATER

L-16

1-18

inv. No 46235

Vitruv. 1. 10. 12 comparata.

Rohler

Abramowitz in No. 100

3. rauhler

Handwritten notes at the bottom of the page, including the name "Cancell" and other illegible script.

RADIVILIAS.
SIVE,
DE VITA, ET REBUS
PRÆCLARISSIME GESTIS,
IMMORTALIS MEMORIÆ, IL-
LUSTRISSIMI PRINCIPIS NI-
COLAI RADIVILI GEORGII FILII, DV-
cis in Dubinki ac Bierze, Palarini Vilenſis, &c.
ac Exercituum Magni Ducatus Lituaniæ,
Imperatoris Fortiſſimi. &c.

LIBRI QVATVOR.

IOANNIS RADVANI LIT:

Iuſſu & Auctoritate Mag. D. Ioannis Abramovicz,
in Wormiany, Præſidis Derpatenſis, Capita-
li Liſenſis Vendenſis.

*Addite eſt Oratio Funebris, Generoſi D. Andrea Volani, Se-
cretarij Sacra Regie Maieſtatis, & quorundam
Auctorum Epigrammata.*

VILNÆ METROPOLI LITVANORVM.

Ex Officina Ioannis Kartzani,
CIC IO HXC.

ILLVSTRISSIMO AMPLISSIMOQ

PRINCIPI

NICOLAO RADIVILO GEORGII F.

MOSCHOVITICO, LIVONICO.

DVCI IN DVBINKIAC BIERZE.

PALATINO VIENENSI &c.

PRINCIPI SENATVS.

AC

FORTIS FORTVNATIS.Q. IMPERAT EXERCITT.

MAGNI DVCA. LITVA.

OMNIBVS HONORIBVS NITIDE FVNCTO.

HEROI

AD SALVTEM REIPVB. PROPAGATO

PASTORI CIVIVM.

PVB. AMORI.

DELICIIIS PATRIAE.

OB

REMPVB. BENE GESTAM,

DECVSQ. PATRIAE AMPLIFICATVM.

QVOD

MENTIS MAGNITVDINE, DVCE VIRTUTE.

REMPVB. DE TYRANNO IVSTIS VLTVS

EST ARMIS, OPEIMAQ. SPOLIA CEPIT.

QVOD

CONFOEDERATIONEM. LIBERTATEM.

AVTONOMIAM. OMNESQ. PARTES RE

IPVB. CONSILIIIS STABILIVERIT.

INSIGNIBVS VIRTVTIBVS. AC MERITIS

EIVS, DOMI FORISQ

H. M. P.

IOANNES ABRAMOVIČZ PRÆSES DERPATENS.

Salve æternum Maxime Nicolae. S. T. T. L.

S E C R A

HOSPES ET ADVILA.

nde? *A.* Solo. *H.* Quid fers? *A.* nomen. *H.* cuius?
A. Radiuili.

H. Quo? *A.* caelo *H.* Laudi non satis omnis humus?

Non sat: concha *Afræ*, *Europæ* altera, tertia cantat
Per *Lybies*: sed ego nomen ad astra fero.

H. Anné feres radios? *A.* rhadiôs. *H.* Sed si petis altra

Forté feres ictus fulmineos: *A.* in eos

H. In quos? *A.* in diros hostes: *H.* quid fiet amicis

Virtuti? *A.* tuti, murus ahenus vti.

† 2

H. Ergo

H. Ergo nefas RADIVILIS mos extinguere? **A.** verè.

H. Præmia virtuti magna parata? **A.** rata.

H. Sed quid corde geris? **A.** lituos, **H.** quorsû? **A.** ad fera bella.

Hac aquilâ, his lituis bella gerunt Litauî.

H. Et vincunt? **A.** quoties Deus Optimus arbiter hac stat,
Annuit & solo fausta supercilio.

H. At tu, Sancte, tuo Radiuulos numine serua.

Fac vigeant seclis innumerabilibus.

ALIVD EPIGRAMMA IN AQUILAM
infigne Radiuilonium.

Hospes & Aquilæ

H. Armigeram te magnanimi Iouis esse vetusta
Fama est. **A.** vera canunt, nam Iouis arma gero.

H. Si Iouis arma geris, quid mirum gente fuisse
De Radiuilonum nomina tanta uocum?

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI,
AC DOMINO D. CHRISTOPHORO
RADIVILO, DVCI IN DVBIN-
KI ET BIERZE PALATINO VILNENSI,
&cet. AC EXERCITT. MAG. DVC. LIT.
IMPERATORI &cet. DOMINO
SVO CLEMENTISSIMO.

I gloria immortalis veræ Virtutis præmium est, satis & gloriæ, & immortalitati Clariss. Principis Nicolai Radiviuli, Palatini Vilnensis, cui Patriæq; Parentis, ab omni Lituaniâ datum est, in cujus medullis ac visceribus gratissima etiamnum recordatio illius hæret. Si fructus tot laborum in Vitâ ænphissimi honores: post obitum, in terris quidem, com. memoratio nominis cum omni posteritate adæquanda, in cœlesti vitâ, beatum æuum remanet: honestatus est dum vixit maximis dignitatibus, Magnus ille RADIVIULUS, & nunc fruitur præmiis Virtutis, cui & patria omnium dierum quasi supplicationem decrevit, cuius tota Europa amplissimum gloriæ theatrum, &, quod maximum, in cœlesti arce perpetuò triumphat.

Quæ sunt igitur meæ partes Princeps Illustrissime? Non quid addere immortalitati illius pos-

sim, sed quid debeam potius, cogito. Trophæum
erigamus: pyramides, colossos moliamur, arcus tri-
umphales excitemus:

Horat: 4.
Carm.

*Donarem tripodas munera fortium
Graiorum.*

At his ipsis ætas finem adfert, nedum memoriam
heroum posteritati propagare queant, & hæc ipsa
nisi litteris legerentur vix aut ne vix quidem scire-
mus. MEMORIA publica Clarissimi Principis, licet
recordatione hominum nixa, litterarum lumine
magis accendenda, ac per synceros rerum pronun-
ciatores commentariis, & monumentis commen-
danda restabat, quod ut minimè, aut à paucorum
ingeniis præstitum est ita inprimis fieri oportuit.
Nam,

*Non incisa vixit marmora publicis,
Per que spiritus, et Vita redit bonis
Post mortem Tæcis, clarus in ætate
Laudes, quibus Calabræ Pierides, neque
Si chartæ silenti, quod benefecerit
Mercedem tulerit.*

Itaq; magnifice, meâ sententiâ Magnus ille Ale-
xander in Sygæo ad Achillis tumulû. ô fortunate,
inquit, adolescens, qui tuæ Virtutis, Homerum
præconem inueneris. Neque ille Heroicus Ra-
di-
cili nostri animus, si nihil in posterum præsentiret,
& quibus Regionibus vitæ spatium terminatum
est, insdem res gestas circumscriberet, secum omnia
sua moritura, ac ex omni hominû memoriâ euel-
lenda

tenda existimaret (quod, Noster Apollo uetá, Mu-
ta prohibet. Latinæ) non, inquam, tantis se labo-
ribus frangeret, tot curis, sollicitudinibus, uigiliis
conficeretur, tot angoribus se daret, ut ad extre-
mum spatium, nullum tranquillum, atq; otiosum
spiritum duxerit. Sed nihil ille in uitá magnopere
expetiit, nisi patriæ uiuere, pro patriá mori: & nul-
lam mercedem laborum desiderabat, præter lau-
dem, præter ornamentum, & posteritatis fructum,
quo detractó, aut desperato, quid est, quod tantis
laboribus uel hanc uitam conficiamus?

Sed longior res est: Curriculum uitæ illius, for-
tassis exiguum, gloriæ immensum erit. Conse-
crauit enim dum uixit, amplissimis rerum gestarú
reuerentis, memoriam nominis sui, nunc cum ex-
minum uitá ad Dei sanctimoniam commigra-
uit, pro illius fama, gloriá, memoriá (quemad-
modum Cicero quidam loco monet) non secus
ac pro patriis tantis, atq; deluoris pugnandum puta-
uit, scribendumq; tale quidpiam curauit, quod & illi
de quo scribitur amplum, & ciuibus nostris, ac ue-
stræ in primis Florentissimæ Familiæ maximum,
& periculorum incitamentum esset, & laborum.

Parens tuus, Princeps Illustrissime, tantis Vir-
tutibus Publicis, Priuatisque præditus fuit, ut o-
mninò mori nõ debuisse videretur. Reuera illá tē-
pestate, spes atq; uopes Lituaniæ in illo fixæ, ita ut
quæ olim

*Pro Rabi-
rio Pédual-
lum. R.*

quæ olim Elogia, Græci, & Romani suis ciuibus
fortissimis, ea nos huic uni adscribere queamus,
hunc Gladium, & Scutum, hunc Alexicacon Li-
tuanorum, hunc Corculum, hunc Frugi, Pium, He-
roem, hunc Patrem, Deliciasque Patriæ, hunc Pa-
storem Populorum appellare possimus, & debe-
amus.

Nam per Deum immortalem, quæ est belli, do-
micq; singularis Virtus, in quâ non ille primos or-
dines duxerit, & admirabilem famam consecutus
sit? Quanta in religione sanctita, ac pietas ejus
fuerit, quàm castissimus Dei cultus, & pietas in de-
fendendâ Euangelicâ ueritate, & in oratione arbor,
Ecclesia in his regionibus, in hoc domestico incen-
dio, ac temporum procellis recognoscit, & sa-
rat. In Reipub procuratione adeo Fidelis Se-
tor, & integerrimus ciuis exiit, ut commodorum
suorum oblitus, omnia ad utilitatem, & ornamentum
eius retulerit, uerus urbis pater, urbiq; mari-
tus, singulari in dulcissimam Parentem Patriam
Fide præditus, quod quidem uero sanctum peccato-
ris Senatorii & necessarium bonum est, ut meritò
Romani illi, Fidei Templum Ioui Capitolino ui-
cinum posuerint. Omnino enim Senator Re-
tutor est: hæc potestates, imperia, curationes,
omnia quæcunque chara, atque ampla sunt, in im-
dem & patrocinium eius tradit: ille totum corpus
ejus.

Lucan: de
Catone.

6
ejus ueluti pudicam Virginem, castè, imò vt matrem, honestissime educare debet, quod quidem tuum, Illustrissime Princeps, Parentem, unicæ in Patriam Fidei fecisse, ipsa Lituania fatetur.

Fidei tanquam Fundamento, Reginam Virtutum Iustitiam, & æquitatem in omnibus rebus adjunxerat. Non ille diuitiis cum diuite, nec factione cum factioso, sed cum strenuo Virtute, cum bonis probitate, cum prudentissimo sensuum utilitate, consiliorum sanctitate, ac sententiarum innocentia, cum omnibus, Reipublicæ amore certabat, imò (clarà uoce dicam) omnes superabat. Neque enim aliud stans, aliud sedens, de Republica sentiebat, neq; cum de rebus dubiis consuleretur, odio aut amicitia, aut irà impediabatur (quod nunc in purpurâ creberrimum) neque sententiam obnoxie, & ex alienâ libidine (quod tinea & sorices palatii (ut rectè Constantinus Magnus appellauit) facere solent) dicebat: nec auaritiâ anhelans, aut diuitiarum admittione captus, Regibus imperium patriæ uenale habuit, aut Maiestatem Reipub. nundinatus est: turpe id in vulgo, turpissimum in illis, qui in excelso ætatem agunt: nihil est enim tam sacratum, & sollemne officium, quod non auaritiâ violare possit. COMMUNE MALVM, PRIVATVM BONVM. Nec deniq; calidis consiliis præceps, quæ primâ spe læta, tractatu dura, eventu tristia,

† †

tu tristitia, (norunt experti) esse solent. Quæ Vir-
tutes quo in Senatore cernuntur, hunc ego, non
hominem, sed diuinum quiddam in Repub. esse
existimo.

Quid dicam, in omni uitá incredibilem mode-
stiam? Cum ciuibus suis, vt cum liberis vixit, Prin-
ceps dignitate, par ceteris libertate: ac tantá inno-
centiá, vt nunquam gloriosum putauerit, plus se
unum posse, quàm omnes, nunquam metui a ciui-
bus, quàm diligi maluerit. Metui enim à ciuibus,
ait quidam, inuidiosum, detestabile, imbecillum,
caducum. Libertatis & Autonomiæ nostræ genti
insitæ, vindex acerrimus. Quantá dicendi iuxta,
& agendi uis, quanta grauitas, & ubertas, ac in ora-
tione, totoq; corpore maiestas! historiarum & an-
tiquitatis memoria incredibilis, ac omnino ut
Homerus ille Vlyffes, magnorum & illustrium fa-
ctorum conscius. Ita nescio, quomodo fit, vt qui
vnam habet, omnes habeat Virtutes.

Quemadmodum autem domi consilii, ita belli
audaciæ, ac bellandi virtutis nunquam indiguit,
egregie fortis & bonus Imperator. Quod si ullus
adeò in Repub. nostrá hospes est, vt nesciat, aut
adeò inuidus, vt luminibus fortissimi Herois offi-
cere uelit, uos ego appello sola barbara, & longin-
qua Moschorum, uos populi, ac nationes, nume-
ro infinitæ, crudelitate immanes, uos, inquam ap-
pello,

pellos, in quibus ille armorum, uictoriarumq; suarum signa impressit, & influentes in Lituaniam, ac efferuescentes hostium copias, partim interfecit, partim repressit, cum acerrimis nationibus dimicauit.

Ille, ille, bellum Moschouiticum omni odio imbutum, ac toties ab hoste, qui nostris opibus creuerat, magno apparatu renouatum, tam diu in Lituaniâ uersatum, fortissime sustinuit (nam ut conficeretur, STEPHANVM Regem fata designarant) Soyscium cum 30000. Moschorum, exiguâ manu ecidit, Serebreni 40000. exercitum fugauit, ac per legatos plurimas clades hostibus intulit. Vendentes obsidione liberauit, Polotto, & aliis arcibus deditioem persuasit.

Tum eius Virtus eximia, magnis luctibus, difficilimo tempore, Reipub. subuenit, ac Liuoniam, Populi Lituani socios, ab omnium rerum desperatione ad spem reuocauit. Dignus immortalis supplicatione, & perenni triumpho: dignus obsidionali coronâ Imperator.

Verumenimuerò, quòd Rempub. in atrocissimis disidiis, & periculosissimis Interregnis, ueluti nauim tempestatibus seditionũ fluitantem, in portum reduxerit, & conatus, in arcem Confœderationis, quæ vna huius Reipub. Salus existit, paratos, suis saluberrimis Consiliis, quæ nil nisi Pacem,

†† ij

Pacem

Pacem auream, olebant, refutauit: dignus ob eam rem fuit, cui totius Reipub. manibus, Ciuica Corona imponeretur, tantò formosior, quantò præstantius Ciuem seruare, quàm hostem occidere.

Vtinam, utinam Tyranniones nostri Sullaturientes, egregii nempe in suos ciues Hercules, sanctissima illius Consilia audire velint. Quid enim? amentiañe an furor? hostis in oculis & tantum non ad portas Annibal, & nos enses ciuili sanguine imbuendos procudimus, nempe ut in fundamentis Reipub. euerfis, ac in cineribus deflagaturæ patriæ Turcas & Scythas collocemus. Quorum gladio in perniciem Publicæ Tranquillitatis districtos tuum est, Princeps Illustrissime, unà cum aliis bonis retundere. Habes domesticum exemplum Amplissimæ Vestræ familiæ, ac in primis Nicolai Radiuili Parentis tui Clarissimi, quem ut Persæ Cyrum, ita Lituani Patrem appellarunt: Virtutes quidem ejus, quicumque hanc Radiuiliaden legent obstupescunt. Et quoniam, quâ in Familiâ laus aliqua forte floruit, eam ferè qui sunt eius stirpis cupidissime persequuntur, hunc tu, Rempub. bene gerendo, imitare, ut cœpisti.

Accepimus jam à te, sicut majorum tuorum amplitudo postulabat, res gestas tuas, tanquam obsides in Rempub. tuæ voluntatis, ornamentis, firmamenti, cum tu, Christophore Radiuile, Princeps Illu-

ceps Illustrissime, quas regiones vix aliqua nobis
Fama notas faciebat, & quò, vix jam Vitoldi semi-
tā, sciebamur, has armis tuis peragrasti. Perge hac
Virtutum viā, nō deerunt rebus tuis dicendis præ-
clara ingenia. Ego quidē, quæ fuit, Clarissimi Prin-
cipis Parentis tui, in me amplificando munificen-
tissima liberalitas, nulloque tempore inficianda
benignitas, quantū possum nomini eius seruire vo-
lui: itaque Ioanni Raduano meo auctor fui, ut hęc
memoriæ Clarissimi Herois, operam daret, ac uitā
ejus poëmate comprehensam, MATRI ANNORVM
GLORIÆ, cupientissimis ac fauentibus omnibus
commendat*, ut, cujus vitæ socia Virtus fuit, eius
mortis comes gloria existeret.

Accipe, quæso, Illustris Princeps, grato animo,
(neq; enim uobis pagina gratior esse potest, quàm
sibi quæ RADIVILI præscripsit pagina nomen.) &
meū hoc de Principe Inclyto, Nicolao Radiuilo,
ac Vestrá Familiā bene merendi studium, æqui,
boniq; consule. Vale, & Flore Illustrissime
Princeps. Vornianis 15. Martij.

T. Illustris. Cel. ac am-
plis. familiæ Radiuiloniæ,

Deditissimus.

Ioannes Abramouicz in Vorniany,
Præses Derpaten. Capit. Liden.
Vendensisy &cet.

MAGNIFICO ET GENEROSO
 Domino D. Ioanni Abramowicz, Præsidi Der-
 patensi, Capiteo Lidenſi, & Vendenſi, &c.
 Domino ac Mecænati ſuo.

Nunxiſti mihi, Magnifice Domine ac Mecenas,
 ut Reſ geſtas, Illuſtriſſimi Principis Nicolai Ra-
 diuili, Palazini Vilnenſis, ſanctiſſimæ recordatio-
 nis, carmine deſcriberem: ut, cuius reſ memoria
 Sarmatiæ aluntur, ſermonibus creſcunt, meſ etiam
 monumentis corroborentur: & canſcant ſeculis in-

Scauola de
 Cicer. Ma-
 rio.

numerabilibus. Conſcius equidem ſum meæ tenuitatis, cum mea non
 dum Aſcræos norint carmina fontes: Deterrebat & negotiorum mo-
 les: & inſurrebat quidam è Poëtarum numero: AMAT VI-
 CTORIA CVRAM. Ante oculos erant Iudices: iudicum acumen
 quo non penetrat, ſimul ac oculis equitare cœperint: Etiam fabri ſu-
 pra malleum loquuntur: quid facient ſapientum octauis: atræ procellæ
 ſimiles incurrent, ut Homerici bellatores: quid verò ſyncerè docti è
 luſtiſſimæ cauſſæ erant, cur non ſuſciperem laborem. Sed volebas &
 vrgebas omnino ingenuam pigritiam, ut Peplographiam hanc pingere-
 rem: & tua, Mecenas, haud mollia iuſſa. Itaq; ſubii hunc laborem.
 Ad onis hortos appellabunt docti: nec ego laudo, & ipſe liber con-
 ſcius in limine offeſat: proinde, Perſium, inquit, non curo legere, De-
 cimum Lælium amo, qui nempè ut Perſio impar, ita equior futurus.
 Tuum igitur erit, Magnifice Domine, non modo auctorem ſcribendi,
 verùm & deſenſorem legendi libri exiſtere. Quod ſi fiet, iam inui-
 dos illos, quos perfectè noſti, non metuo. Si inuidebunt, fortaſſis a-
 liquid bonum, concinnum ſcripſi: magis trepidem, ſi laudabunt ali-
 quid, fortaſſis enim aliquid inueniſtè ſcripſero. Et certè non inutile
 ab inuidis legi: multa bona in illis, quibus inuidet, videre ſolent: nec
 magis ſceniculum, quàm Inuidia viſum acuit. Tu autem Magnifice
 Domine ac Mecenas, lege, ac tuere. Vilnâ, 8. Martii.

T. M.
 Deditiſſimus Clientis

Ioannes Raduanus Lit.

AD GENEROSISS. ET EXIMIA
spe Virtutum, D. Georgium Radiuilum Nicolai
F. Palatinidem Nouogrodensem, Capi-
taneum Moseriscensem, &c.

SImors, ut corpus, sic mentem perderet, ecquid
Vite serenem spe labores anxios?
Non ea vis mortis, post fatum vivitur: ecce
Presentat ingens fama, nec mori finit.
Vivit aui vester post lucis damna, perenni
Nam Fama p. plo texuit fortem virum.
Illa sedens verum custos in turribus altis,
Basalte duro signat heroes sacros.
Gratia virtutis nunquam obruta: Gloria namq;
Verum caducis donat auium gentibus.
Ergutis illum sociabunt carmina neruis.
Curæq; vatum secla videtur e omnia,
Et iubitamus adhuc factis extendere vitam,
Hinc transferendi melius in coeli decus.
Argo Nicolai laudum gratare: sed ipse
Aucto nisi laudibus, puer tuus:
Nam miserum est solâ maiorum crescere fama,
Extrema nec ma forma fortassis bees.
Incipe, Maeste Puer, decus affectare parentum,
Et ampliari nomen ingrediere tuum.
Crescite virtutum certamine, crescite: solus
Hic ad penates callis amsanctos pater.

AD GENEROSISS. ET EXIMIA
spe virtutū, D. Ioannē Radiuilū, Christophori F.
Palatinidem Vilneñ. Capit: Borisouienssem.

Magne Puer, clari magnam Patris incrementum,
Sume Aganippæi munera blanda chori.

In ego

En ego Castaliis pepulum sublime dicaui
Arcibus: & vestra gesta stupenda domus.
In Radiuilonium ducuntur carmina nomen,
Paejna ne iam sit gratior ulla tibi.
Haec alimenta sacrae laudis: sic Gloria uatum
Carminibus, propriam ventilat ipsa facem.
Quid Latios mirare duces, Graiosq; parentum
Facta uide, & cernes Gracia quicquid habet.
Miltiades, Cimonij placet, placet inelyta uirtus
Curtia, cum Fabius: cerne, uidebis idem,
Laures formosa est Marii, praecleara Camilli
Gloria: Nicoleon cerne, uidebis idem.
Quantumcunq; suas. undat Gracia chordas.
Vester in hoc princeps ordine uiuet auus.

AD GENEROSIS. ET EXCELLEN
tis. spe uirtutum D. Christophorum Radiuilonum,
Christophori F. Palatinidem Vilnen. &c.

Dum tibi distinctas flores iam suauis uirenti
Gramine, iam rocco, terrena Lubentia fundis,
Inque tuos lusus, uer mille coloribus alium
Ridet, & in blandos praebent se tempora lusus,
Incipe iam proauos, & auos, & facta parentis
Noscere, tum quae sit uirtutis gratia sanctae,
Tu quoq; Littauiam sustentature potentem.

Vestrarum Magnificentiarum

Deditissimus.

Ioannes Raduanus Lis

Do Jego Mości Pana Jerzego
Kądziwila Woiewodzica
Nowogrodzkiego.

Wielka jest sława / z oycá sie wrodzić
Zacnego / y od pradziadow wywodzić
Dawnych swoy Kleynot : lecz cześ Kostrownieysza
Zogo swych przodkow cnota wšech zacnieysza
Skárbow / iásności swey bláskiem przeraża /
Iż sie chwyci / iáż Magnes żelázá /
Sławy swych skárbych. Tey ty IERZY zacny /
Gdyż maś wtárty gošćiniec y lácny /
Násláduy : sroga bowiem śmierć zabiera
Wšytko / lecz Sławá nigdy nie vmiera.

Do Jego Mości Pana Janusza
Kądziwila Woiewodzica
Wilenkiego.

Nie mniay / áby rotna nád vmyslem miała
Śmierć władzo / iże ciała do grobu wegnála.
Ná rzecź śmiertelna rece swe Lachelis ściągnie /
Sławie da pokoj / bo sie w swietnym niebie lognie /
Oto nie teraz ziemi Kądziwil zlecony
Wstáie / sława y cnemi triumphy zdobiony /
Ktore opiewa złote Kadwánowe pioro /
By sie każdy do Cnoty wšpániáley brał sporo.
Przeto gdyć / zacne Panie / Choynowski podáie
Dzieiopisá sławnego / ktory z Padwi wstáie /
Opusc ná cjas / á sławie przypátruy sie włásney /
Cnota y meštwem dziełnym twoich przodkow iásney.

+++

Naydsieš

Naydziesz tu Scypioná/ bedzie tu fortelny
Annibal/ y Achilles meſtrowm meſmiertelny.
Tákich ſie ty zá mlodu poczatkow nápijaj/
Kádziwil Kádziwilow ſwietych drog nie miſaj.
Ták dlugowieczna ſwemu domowi czeſć wznieciſ/
Kiedy cnota oyczysta potomkom záſwieciſ.
Day Boze/ bys ſie w ſlawie tey roſkochal z duſe/
Jeſzeby Litwa miała ſwoie Kurciuſe.

Do Jego Hoſci Pana Krzyſz-
tophá Kádziwila Woiewodzica
Wileńſkiego.

Póki wiosna mlodoſci ſliczne twe ſárlaci
Jágoty/ á ſwych kwiatkow dárem cie bogáci/
Kochaj ſie w Cnocie/ á ta ſárbny ſprawy ſwoie/
Abyſ zlych jádz byl wolen w ſtrogie letnie znoie.
Ták bedzieſ zbieral czaſu teſtennego ſnádnie
Owoc doyrzáley Cnoty: ták inż nie przypádnie
Sniegiem ſlawá trwáitaca/ owſem domy obá
Stóncá/ nápełni zacnych cnot twoich ozdoba.

Jan Rozak Litwin.

AD GENEROSVM ET MAGNIFI-
cum Dominum Ioannem Abramovicz.

Nam quali cumulo laudis multiscia Musa
 Vis celebrare virum?
 Qui non permittit veterum bene facta virorum
 In tenebris esse?
 Aeternis scriptis sed laudes carmine magnas
 Concelebrare iubet.
 Ingenii celebrem te quantá, maxime, opum vi,
 O Abramouici?
 Tu Radiuiliada strictis conscribere verbis
 Arma, virumq; iubes.
 Virtutes, & gesta cupis tu praelia, & ipsum
 Tollere ad astra decus.
 Tu vitam, moresq; bonos, & Martia gesta
 Condecorare studes.
 Ut patriæ fidus, tumidas ut contudit iras
 Barbare, Mosche, tuas,
 Utq; togæ cupidus semper, sed fortis in armis,
 Dux Radiuilus erat,
 Hunc non Pyramidum celebras ad sydera ductis
 Turribus æriis.
 Talis, nam venit quando inuidiosa vetustas
 Intereunt subito.
 At scriptis ornas nitidus quæ nulla dierum
 Vis abolere queat.
 Atque hinc nulla tuum volitantia tempora possunt
 Obliterare decus.
 Atq; tibi, studium cernet quandoq; labores,
 Patria chara tuos,
 Persoluet grates iustas, laudesq; manebunt
 Tempore perpetuo.

Ioannes Ruzski Eques Lit.

AD GENEROSVM ET MAGNIFI-
cum Dominum Ioannem Abramovicz, Me-
ccenatem clementissimum suum. 3

O & promeritis, ò & pietate, fidèq̃,
Vir patriæ præstans, quid me alta silentia cogis
Rumpere, & immensis vrges insistere cœptis?
Raduillum, vir Magne, iubes memorare Camœnas:
Argumentum ingens: renuam: nec iussa recuso,
Sed rerum terret pondus: nam nec mihi ridet
Frons Capitolinâ quercu, nec conscia Musa
Respondet, vellitq̃ aures auersus Apollo:
Paruañe tam magnis apponere fontibus ora?
Fluctibus his audes pauidam iactare phaselum?
Perq̃ falis campos pandâ insultare carinâ,
Heroum meritas laudes magno ore canendum,
Quale senis, uiuit quo fortunatus Achilles,
Quale erat, AENEAS obliuiscens annis
Quo viget ereptus: tu littora tuta lacesse.
Hæc ait: At venerande pater, Parnassie præses,
Bellerophontei regnator summe liquoris,
Si tua sacra fero, si sum tua casta securus
Signa cliens, per ego has lauros, & Delphica ferta,
Per Radiuilonium nomen, si quid bene de te
Promeriti, precor, ò dubijs ne defice rebus,
Adsis, ò facilisq̃ iuues, da in carmina vires,
Tu potes, & muto pisci donare canorem
Cygnaeum, tu, Rex, magnam mentemq̃, animumq̃
Inspirare potes, sim tantis conditor actis,
Non vt sylvarum quercus mea fila sequantur:
Nec meus Orphæas amor affectare querelas.
Non Aseræ peto, nec culti carmina Casti
(Quanquam ò) sed tamen ire queam per maxima facta
Herois Litauis, ne postera fama recondat.
Audiit hæc Phœbus: tum paullum mente moratus

Annuit,

Annuit, & nutu tremefecit templa fororum,
 Cœperuntq; meæ sublime audere Camœnæ.
 Ergo Abramouici, quando hæc te cura remordet,
 Et cupis hoc Famæ Radiulo ponere templum:
 Præcipe, quando hæc cunque placent, ego iussa capesso,
 Condere victuras audax per secula curas,
 Grynæi nemoris iucunda uireta peragrans,
 Quæ seriem innumeram prædelassare dierum
 Eualeant, populisq; sonent interprete Musa.

Describunt alii Mauortia gesta metallo,
 Intexuntq; suis aulæa superba mæandris,
 AEdificant nomen statuas per etalta sepulchra,
 Fors alii cupient uultus effingere in auro,
 Oraq; de uiuo spirantia marmore ducent,
 Stet quicumq; uolet curru sublimis eburno,
 Aut Porphyriacæ, aut Lunensi cochlide surgat.
 Totus & argento præsignis, totus & auro.
 Tu Patrem Patriæ uersu transmittis in astra,
 Et Mausolæo potius potiusq; sepulchrum
 Extruis, immensumq; pius molire colossum,
 Cuius apex tangat cœlum, & uolitantibus annis
 Arbor ut assumat longinquo robur ab æuo,
 Quem neq; manantes plenis de nubibus imbres,
 Nec fuga seclorum parto uiduabit honore.
 Altera post obitus heroum uiuitur ætas,
 Iam Libitinæ expers: si quis tamen hæc quoq; si quis
 Haud alias uulgata leget, tibi debitus ecce
 Surgit honos Abramouici, nec te mea uersu
 Linquet inornatum, Meccenas optime, Musa.
 Hinc quoq; consurgent nonnullo semine laudes
 Iustificæ mentis: quid publica commoda poscant
 Callidus, haud metuis malefani murmuris auras,
 Nec te spes lucri: nec te circumstetit atrox
 Ambitio: & commune malum, PRIuata Cupido,
 Aut, quæ nunc regnat, polluta licentia fraudum

(Heu mores, heu prisca fides!) quæ funditus omnes
Lituanas attriuit opes, decora alta parentum.
O mihi post etiam si Parca indulserit annos,
Fabor & hæc, & quæ Phœbo meditante, sorores
Audiuere: tui modò sis memor, optime, Vatis.

Et iam tot nomen Radiuili ferre per annos,
Accingar, Litauùm quot abest aborigine prima,
Mox vbi prima Fides pelago, & spirare secundi
Incipient Zephyri Pindo, feror hospes in altum,
Porricite exta mari, sinuosaq; pandite uela,

Errata sic corrige.

Sudant pro fudant, a ij. Memoria d. i. antepen. produxi, sciens volens, quomodo enim aliter in uersu ponerem? properare pro preparare d. i. Relligio pro reli. b ij Virum pro uirum, g i. ibid. pauidas circumsonat artes. Et Fame stimulauit. pro Laudis stimu. g iij. ibid. moles pro molles: h. i. Fidens animis pro animi. Libauitue fidem, sine: et, h ij. galea pro galæ, ibid. Exiguos pro exiguis k ij. Pleasco uie urbs pro arx, o. i. Excelsa pro exelſa, p ij. Gemitus pro genitus, p: y. b. Referebant pro referebat, p ij.

Cetera æquus lector corriges

RADIVILIAS PRIMA.

SIVE

DE VITA ET REBUS

PRÆCLARISSIME GESTIS,
IMMORTALIS MEMORIÆ, IL-
LUSTRISSIMI PRINCIPIS, NI-
COLAI RADIVILI GEORGI F. DVCIS
IN DVBINKI AC BIERZE, PALATINI
VILNENSIS, &C. AC EXERCITVVM
M. D. L. IMPERATORIS FOR-
TISSIMI. &cet.

LIBER PRIMVS.

Vnã alii, Solisq̃ vias cœlestia scribunt
Argumenta, poli tractus, camposque
liquentes,
Et penitus vasti prima incunabula
mundi.

Magnum iter ascendunt, sed gloria dulcis honore
Incendit vires, & amor præstantis olivæ.
Deucalionis aquas secli monimenta nefandi
Describant alii, cœlumq̃ agitata per altum
Bella canant, quls palma placet sup arma Gigantũ.
Alter Cadmæas clades, Martemq̃ nefastum,
Obscœnamq̃ domum Pelopis, cœnamq̃ Thyestæ,
Atq̃ Semiramias arces, Trojæq̃ labores,
a Omniaq̃

Omniaq̄ annosi dicat miracula mundi.

Talia quæ vacuas tenuissent plurima mentes,
Omnia iam vulgata, cedrum meruere, fidem non.

*Propositio
opris.*

At mea perfidiæ non ulla coarguet ætas
Carmina: te RADIVILE, tua & memorãda canemus
Facta Senex, tibi Pierios sacramus honores.
Quãvis (nec dubiũ est) Europam, & barbara regna
Fama tuis, triplici conchã, iam personat actis,
Incipiam nostris intexere, Maxime, chartis,
Martemq̄ nomenq̄ tuum, laudesq̄ perennes.

CALLIOPE, atq̄ ERATO vestras advertite mētes,
Et date quàm virtus ingentem ad sydera vexit
Ductorem Litauũm, dum pace, & Marte secundo
Sistit rem patriam, qualisue effusa per Vlæ
Tempestat ierit campos, per Evanscia rura.
Illius immensus ut laus attonsa Livonum
Consiliis, veluti Scythiamq̄ represerit heros,
O memorate DEÆ: tum vos date candida cives
Omina, nã tibi surgit opus LITVANIA PRÆSTANS.

*Descriptio
& laudes
Lituanie.*

I.

*A fortitu-
dine: &
amplitudi-
ne imperii
Lituanici,*

TERRA potens armis est, & notissima famã,
Hic vbi se latis pandit LITVANIA campis,
Magna parens frugum, studio gens aspera belli,
Quam perhibent Italos olim tenuisse colonos,
Martia corda virũm: quis nunc aut forte Libonis
Exfilium nescit, magnosq̄ Palæmonis ausus?
Vnde venit longã serie Litvana propago,
Gens gravida imperiis: etenim sub Balthica fines
Littora, & Euxinũ mare, famam extendit Olympo.
Illis Campanos saltus, vbi dona Lyæo

Legiferæ certant Cereris, Panchaia Tempe
 Alcinoi sylvas, biferiq; rosaria Pæsti,
 Medorumq; volens cultus, rivosq; metalli,
 Contentis ferro, prudens Natura negavit.
 Sed quales, quantasq; ferunt sacra Gargara menses,
 Et victu facilem esse dedit per secula gentem.
 Hic vitreos amnes sylvarum celsa coronant
 Tesqua, decus terris, quæ quantum vertice in astra
 In Stygios manes tantum radice minantur.
 Hic cervis, alciq; domus, læuoq; bifonti,
 (Setigerá captos cui mos est sistere linguâ,
 Inq; leues (tantum robur) iacularier auras)
 Virgatisq; notis maculoso tegmine lynci,
 Et celeri capreæ, nec non ingentibus uris.

Quid fluvios, lacuumq; canam certantia ponto
 Æquora? quid pisces? sunt hic etiam sua cete.
 Quid referam albenti canentia iugera lino?
 Aut cur enumerem lucis concessa beatis
 Dona? latet magnis ingens opulentia sylvis.
 Hic sese liquido distendunt nectare quercus,
 Arboribus spumant purissima mella, fauisq;
 Maçant agricolas, iniussaq; robora sudant,
 Plena Palatinæ fragrantia pocula mensæ.
 An tot diuersis lapsos de fontibus amnes?
 Anne Borysthenios cursus? qui rauca fluenta
 Vallibus abruptis vasto cum murmure ponto
 Præcipitat, salsasq; maris prædulcibus undis
 Temperat: hinc autem spatiatum flumine Dunas

2. *A frugum copia.*

3. *A vitis facilitate.*

4. *A Sylvarum commoditate.*

5. *A venationibus & variarum ferarum copia.*

6. *Ab opportunitate lacuum.*

7. *A piscium abundantia.*

8. *A lini copia.*

9. *A mellis & cere opibus.*

10. *Ab opportunissimis & egregiis fluminibus.*

Olim Rubo.

Vorticibus rapidis interluit arua Polotti,
 Et tandem Venedum late prorumpit in æquor.
 Nec multum minor hoc Litauum liquidissimus amnis
 Iglionum veteres campos, & pinguia stringens
 Vilia culta secat, Vilnaque sorore recepta,
 Fratris in amplexus Chroni decurrit amæni,
 Chroni, quo nobis non est formosior amnis:
 Multæ illum Nymphæ fluviorum, & Querquetulanæ
 Optauere thoro, sed habet pulcherrima Suenta,
 Purior electro, quæ per Samogithica labens
 Littora, Chrononis foecundo conditur aluæo.
 Hæc eadem Litauos tellus, acresque Sudinos,
 Iazygaque intrepidum mortis, Nomadesque Poloucos,
 Et veteres Prussos, & fortia pectora Alanos,
 Cognatosque illis Gepidas, populosque potentes
 Extulit, hæc Erdiuilum, Troydenaque fortem,
 Mingallumque Ducem, Scirmontumque armipotentem,
 Romontem, Latioque caput diademate cinctum
 Mendogum, Vitenemque bonum, plenumque triumphis
 Gedimina patrem, populosa moenia Vilnae
 Cuius ab auspicio surgunt: hinc aspice natos
 Gediminiadas fratres, fortissima corda,
 Kestutum, Olgerdum: quin ista Iagellona tellus,
 Sarmatiaeque dedit Reges, Hunnosque potenti
 Imposuit dominos, & Cechi a stirpe Bohemis,
 Totque duces genuit praestantia nomina, nec non
 Quæ canimus MAGNUM RADIVILVM, NOMINE & OMNE
 NICOLEI cui mens dederat praesaga parentum.
 IPSE Pater clara de stirpe GEORGIVS, omnem

*Lituanis
 Nerys.*

Lit: Niemē

*Itē. Axi-
 ces. Bug:
 Hypanis
 Boh.*

11.
*A nationi-
 bus variis et
 antiquis.*

12.
*Ab innu-
 mera fortis-
 simorum Re-
 gū, Heroū,
 ac Ducum
 propagine.*

*Lituanim.
 peruerunt
 Polonis, Ro-
 hemis, Hun-
 garis, Sile-
 sis etc.*

*GEORGIVS
 Radiuilus*

Implerat patriam factis ingentibus heros,
 Egregium sydus generis: sed gente Polonâ
 Mater, auis, atausque potens Colanscia Nympha,
 Fæmina quæ veteres Heroidas inter haberi
 Digna fuit, talem quæ natum in luminis oras
 Eduxit Litauis: sed enim de sanguine tali
 Progeniem cuncti venturam voce canebant,
 Quæ rem Lituanam sæuo turbante tumultu
 Sisteret, & patriis depelleret vrbibus hostem:
 Hunc fore, qui ciues magnâ spe tollat, ab hoste
 Vedrossæ cladem, direptaque signa reposcat,
 Et centum vinc̄tos nodis miseranda triumpho
 Ora ducum trahat, & patriæ decus inferat astris.
 Huius in aduentum iam nunc Moschouia tellus
 Respon̄sis trepidat vatum, Morduxque feroces,
 Et posita in tumulo Mosquæ castella tremiscunt.
 Heu quantæ clades Moschis fugientibus instant!
 Quàm multis puer hic viduabit ciuibus vrbes!
 Quas pœnas Iuane dabis! quàm plurima quondã
 Scuta virûm, galeasque ruentia flumina voluent.

Nascere magne puer, magnû patriæ incrementû,
 Digna patris tanti soboles: qui Marte, togâq̄
 Præcipuus, patriam meritis ingentibus omnem
 Implerat, vel cum Litavis à finibus hostes
 Ille Mæoticolas inuictis pelleret armis,
 Et Scythicos nostris prohiberet ab arcibus ignes.
 Hos dum terga fugæ nudant, agrosq̄ relinquunt
 Iam desolatos, tu CONSTANTINE, tuumq̄

*Castellanus
 Vilnen. pa-
 ter Nicolai
 Radiuili.*

*Lituanorû
 ad Vedrossæ
 flum. clades.*

*Mordux
 ferociss. po-
 puli Mo-
 schouie.*

*Gesta Ge-
 orgij Radi-
 uili patriæ
 Nicolai.*

*Scytharum
& Turcarū
24000.
ad Holsa-
nicam fluu.
cœsa à Li-
tuaniis.
Geor. Ra-
diuil: con-
tra Alber-
tum Prus-
siae Ducem.
Lituanorū
Imperator.*

Auspiciū proceres, vnaq̄ GEORGIUS acer
Peuciniis campis, per tot deserta secuti

Misit letho : testantur flaua fluenta

Gurgite sub medio stragem indignata virorum

HOLSANICÆ, & falsæ natorum in funere matres,
Virtutes, Martemq̄ viri, dextramq̄ potentem.

Quid memorē quātos Prussorū strauit acervos,

Cū sua Sismundo (quòd Rex, quòd auūculus esset

Nil veritus) scelerata nepos haud viribus æquis

Arma inferret ouans? Gedani sub mœnibus altis

Dum cœlum terret bombis, ac fulminat urbem

Impete ferrato, vidit miseranda suorum

Funera, quos Litauus palantes miles agebat,

Et docuit positis Regem venerariis armis.

Pro quibus in sese meritis præstantibus, ardens

Te Patria in media Virtutum mole locare,

Dat Castellani nomen Vilnensis, & vnà

Post obitum CONSTANTINI, Respublica iussit

Cernere militiæ clauam, & succedere tanto

Induperatori, ac bellorum assumere curas.

Nec mora victricē dextrā, Martemq̄ secundum

Arma triumphali jam tum prælustria lauro

Vertis in imbelles Moschos, vrbesq̄ Severas.

Funeribus virides campos, atque oppida flammis

Funestas, peragrans armis victricibus oras.

*Starodubia
metropolis
Seuiriæ.*

VRBS Antiqua fuit priscis regnata tyrannis

Rufsigenūm, celso Starodubia robore structa,

Quercubus annosis consurgens machina cœlo:

Hic OYCINA ferox, & furtiuus hymenæis

Reginæ elatus, per propugnacula tuta
 Bellum acuit, populis, atque altis turribus audax.
 Hoc caput est belli, huc invicta Georgius arma
 Signaq; ferre iubet, manet alto corde reposta
 Læsa Fides, Mars sædifragus, bellumq; nefandum,
 Mactatiq; Patres, natiq; ante ora parentum,
 Et quæ nec dudum Litauis incendia campis
 Miscuit, irarumq; omnes effudit habenas.
 Impunè ergo ferus nostros exusserit agros
 Hostis? & immani lætetur cœde meorum?
 Ite pii ciues, quos hæc iniuria tangit,
 Et sanctum fœdus, pacemq; reposcite ferro.
 Nec mora: terribiles è fulmineis tormentis
 Præcipitant nymbi, vasto cum turbine ferri,
 Mœnibus excidium præfens, populoq; ferentes.

*Owena tu-
 tor Iwani
 Basilidis.*

Sed neq; crudeles ictus Starodubia sentit.
 Stat contra: insultus querceta ingentibus omnes
 Expectant animis, eademq; è turribus altis
 Bella tonant, vomit arx ferrum, sonituq; tremiscunt
 Ardua terrarum, donec vis flammea nitri
 Intima telluris rimata erumpit in auras,
 Fundamenta ruensimis radicibus, unde
 Littora disultant, & maximus insonat æther.
 Fit via vi: nigroq; undantem pulvere flammam
 Terra sinu glomerans voluit, penitusq; patescunt
 Heu malefidæ arces: LITAU per tela, per ignes
 Præcipientes ivere, oriturq; miserrima cœdes,
 Donec in extremos cineres Starodubia præstans

*Starodubia
 cuniculis ex-
 pugnatur.*

Sedit,

Sedit, & æqua solo fumat, flos ille Seuerūni.

Quis tibi nunc OVCINA videnti talia sensus?

Quidūe animi? cum dejectas à culmine moles

Aspiceres, sparsosq̄ ignes, clademq̄ tuorum.

Quò nunc ille furor? quò vani pectoris orsus?

Et quæ pollicitus captiuo vincula regno:

O dubias Martis fortes! ò bella pigenda!

*Ovcina ca-
ptus &
60000.
Moschorū
capta, aut
scæsa.*

Ducitur ora modis dejectus pallida miris,

Et dulces thalamos reminiscitur, impia furta.

Nescia mens hominum, cuius VICTORIA Martem

COELIGENA annuerit, cupit altá pace triumphos.

I nunc paciferæ laurum præpone quieti.

Nec verò facile est numerare quid egerit illic

Mars Radiuile tuus, cum magnas funditùsarces

Erueres : tu Lituanae ditionis Homelum

Restituis, captos proceres, victosq̄ catenis

Adducis, tegens Morduæ, te Taurica tellus,

Te Scythici tremuere lacus, te Mancope vasta,

Te Tanaita ferox, te barbara Volga tremebat.

Quare dum proprios argentea flumina cursus

Corripient, dumq̄ armipotens Lituania stabit,

Fama perennabit tua, laus æterna virescet.

NICOLEOS tali patriæ de sanguine cretus

NICOLEOS factis cœli venturus ad axem,

Et patriæ columen, quo se Lituania tellus

Iactabit, virtute potens, & fortibus ausis.

Prò superi, spes quanta viri! quantum instar in ipso!

Quanta seges laudū! quantos promittit honores.

Ergo

Ergo dum florens ætas, dum mollior est mens,
 Traditur ingenii sacris cultoribus: illi
 Edoceant claras fœcundi pectoris artes,
 Instillentq̄ animo veterum monimenta tenello,
 Quæ bona sint, & quæ fugienda, quid esse beatum
 Obscœnũq̄ putet, quid fas, quid mentem animũq̄
 Tranquillet, Deus ipse quid & quid sãcta reposcat
 Patria: quæ Grajũm, quæ sit Romana vetustas.
 Qualis & aërias perfoderit HAnnibal Alpes,
 Scipiadas magnos bello, justumq̄ Catonem,
 Et Decios, & cum socero te maxime Cæsar,
 Et Catilina tuas noctes, Sullæq̄ tumultum,
 Atq̄ triseclisenem Pylum, doctumq̄ bimembri
 Æaciden, floremq̄ uirũm quos Græcia laudat.
 Talibus hunc olim uox & mens docta magistri
 Exercet monitis, & fidas conserit aures
 Frugibus ingentis Sophiæ: tum rebus agendis
 Eximium pectus præstanti roborat arte.
 Ille filet placidus, patientem accomodat aurem
 Consultis, & qui Moschos terroribus egit,
 Pertimuit: metuens uirgẽ sic grandis Achilles
 Montibus in patriis Centaurica pensa canebat.

*Nicolaus
 Raduilius
 traditur
 præcepto-
 ribus.*

His monitis valido Musarum instinctus amore,
 Sponte suã quẽ sit uitę sapientia quærit,
 Avia Pieridum peragrans loca: sed via nulla
 Inuia quærenti. Gelidus fons præluit arces
 Castalias, hinc argutã spatiantur in actã
 Agmina cygnorum: sed suaueolentibus herbis

b

Propter

Propter aquas Xyftus nitet æternis amarantibus
Distinctus lauro : summâ Sapia regnat
Arce, parensq; VSVS, materq; MEMORIA canis
Albentes, iuxta Musæ castissima corda,
Alternis miranda sacras meditantur ad undas
Plurima, quæ quondam Musæus, & audiit Orpheus,
Et quos Aonio potauit Musa liquore.
Huc celerâs uenit RADIVILus numine dextro,
Ecce pii vates euincti tempora lauro,
Adsunt, & læti circumfunduntur, at illum
Aonas in montes deduxit Terpsichorea,
Ipsa Caballino diuina Polymnia fonte
Proluit ora, caput terna Parnasside Clio
Aduelat, posthæc in longâ veste sacerdos
Incipit effari Musæus, & ora resoluit :

*Musæi sermo
ad Radivulum.*

O lux Sarmatiæ, spes ô præclara tuorum,
O nimium magno fili dilectæ tonanti,
Venisti : agnosco : nec te male suada reuicit
Ambitio, aut pellex ad facta nefanda voluptas,
Quin fortunatos saltus, sedesq; beatas
Aspiceres : ergo quæ nunc ex ordine pandam
Audi, tum memori posthac in mente reconde.
PRINCIPIÒ, esse Deum cœli, terræq; potentem
Scis, puer, hûc qui cuncta suo sub numine torquet,
Atq; polos, fibrasq; maris, tenebrasq; silentum,
Nil sinere occultum, uitasq; & crimina prorsus
Cernere, & ulcisci natos, serosq; nepotes.

Hoc te prætereâ vero sermone monebo,

Vt te

*Immortalitas anime,
magnus ad
virtutem
illec.*

Vt te diis similem, nec morti obnoxia mentis
 Semina, sed tantum corpus, moribundaq; membra
 Constituas, quantumque bonis post fata benignę
 Lætitię, tantum commissa piacula sæuæ
 Exercent fortes, ullo sine more malorum :
 Nec te mundus iners, nec falsi gloria uulgi
 Transuertat tumidum: vis scire quid orbis hic ingēs
 Sit, quā terra patet? mecum cape montis Olympi
 Culmina, uel quę tollit Athos: hinc aspice claram
 Hellada, si superest: ubi nunc iacet alma creatrix
 Sparta virūm? cur Palladias non cernis Athenas?
 Puluis Olympiacus iacet alto puluere tectus.
 Littora culta, viden? statio maletuta carinis,
 Et septem portæ, quid nunc? sine nomine tellus.
 Ecce Platæarum locus, en Marathonis: at ista
 Sanguine Barbarico rubuerunt oppida quondam,
 Nunc ignota jacent nimis, æternumq; jacebunt.
 Da mihi centū urbes Cretæ, bimaræue Corynthū,
 Et portus & marmorea de rupe theatra.
 Heu prisca strages! heu sancta cadauera, quondā
 Ingentes animis, populisq; potentibus urbes
 Sed quæcunque suo magnus circumuehit æther
 Corpore, radice è tenui nituntur in altum,
 Tempestate ruunt, momento vita tenetur.
 Quæcunq; usurpant homines mundi q; marisq;
 Omnia mortali fato fundata memento.
 Quin tu, si Radiuile cupis cognoscere mundum,
 Mente insiste polum, quā se candore nivali

b ij

Lacteus

Lacteus egregiis animis exporrigit orbis.
Ille globus terræ, quantum complectitur ingens
Oceanus, quem uos fertis MAGNUM Mare, nonne
Insula parua suis in sese nutibus acta?
Partim Sole calet nimio, partimq̄ pruina
Alget, & in gremio uariis animantia formis
Sustinet, humanum genus, humanosq̄ penates,
Sed quam parua? vident? nec vestri pœnitet alti
Scilicet imperii, quod uix punctum attingit orbis?
O vanos hominum factus! o inania corda!
Heu quantum uestris apparet futile rebus?
Gloria nulla hominum, pudet ah, sed gloria nulla
Quin tu cœlestem patriam, cœlestia specta
Præmia, tollere humo: cœlo sunt omnia magnis
Fixa uiris, ubi concentu, miroq̄ canore
Cœlicolûm, Domini facie, sceptrisq̄ fruuntur.
Quæ si regna placent, iam nunc iter arduus illud
Ingredere, Alcidæ quod duri semita monstrat,
Heroumq̄ notant uestigia, jamq̄ parentem,
(Hic tibi dux) imitare, sub hoc tolerare magistro
Militiam, & graue Martis opus, uerosq̄ labores
Assuesces, decoriq̄ ejus non deesse memento,
Qui te dat patriæ ciuem, populoq̄ volenti.
Nunc ego te puerum, mox in florentibus annis
Moxq̄ virû cernā, jam nunc tibi TEMPVS AGI RES.
Et iam te fontes Vlæ, iam te cta Polotti
Fxpectant, jam te labens Respublica dudum
Poscit opem, veniet tempus quo te quoq̄ factis
Amplifices

Amplifices, nomenq̄ tuum geminare triumphis
 Incipias: MISERVM EST ALIENAE INCVMBERE FAMÆ.
 En erit illa dies, cum terras prisca reuifet
 Religio Domini, procul ò procul este tenebræ,
 Cana FIDES præstò est: tū tu Radiuile memento
 Religionis opus studio defendere forti,
 Cum furor arma mouens, sæua pollutius hydra
 Infremet, & contra ualidâ nitetur opum vi.
 Ergo ne celsa tantarum cardine rerum,
 Sed contra omne nefas pro pace audentior ito,
 Iusticiæ custos, patriæ uigil, auctor honesti.
 Illecebris trahat ipsa suis te maxima VIRTUS,
 Sis pius, & magnis stirpem virtutibus æqua.
 Si tibi Medorum imperium fortuna deditset,
 Nobilitas, sublime genus, ceræq̄ uetustæ
 Sufficerent, at Lituaniæ rectoribus aulæ
 Non hic mos, Virtute solent non sanguine niti,
 Else super titulos, factis antelire parentes.
 Et ne sis Phæton Litaui ante omnia cerne.
 Sis patriæ fidus, nec cum ad consulta vocaris,
 Subrepat, commune malum, Priuata Voluptas,
 Tu ciuem, patremq̄ geras, patriæq̄ maritum.
 Quæ si mens facere est, tum se tua fama per orbē.
 Sparget ad Auroræ populos, & littora rubra
 Nubigenasq̄ volans, transcendet gloria nymbos
 Antiquos mirare Duces, & jura tuorum
 Disce, puer, primoq̄ libens mireris ab æuo.
 Et quia vix seris usus promanat ab annis,

Radiuile
religionis
Christianæ
& Euange-
licæ defen-
sor.

Ius patrium
discendum
equiti.

Annales evolve puer, castosq̄ poëtas,
 Qui reges & bella solent intexere chartis.
 Æternum cupidè legit Pellæus Homerum
 Bellator mediis in millibus: ò mea cura,
 Hos lege: præterea, qui Suada ingente diserti
 Æquarunt Ithaciq̄ niues, & Nestoris ora
 Vnum illud Radiuile tibi, præq̄ omnibus unū,
 Prædicam, & repetens verbis atque atq̄ monebo.
 Ne te corripiat laudum tam dira cupido,
 Neu sic uentosæ scandas fastigia famæ,
 Speratis pacem ut cupias postferre triumphis.
 Ne Martem, ne quære puer, bella horrida bella
 Aduenient ultrò: spumantem sanguine cerno
 Vlamq̄, Dunamq̄, novam faciemque laborum,
 Æreq̄ fulgentes acies, tu fræna superbas
 Accipere, & Litavis urbes parere iubebis,
 Tu populos hostes ingenti Marte triumphas.
 Sponte suâ volvenda dies en afferet unquam,
 Arma tepefacies, Moschorum cæde: quid ultra
 Demoror? factis Litavos super æthera tolle.

*Pax vna tri-
 umphis in-
 numeris po-
 stior. Silius*

XI.

*Nicol: Ra-
 diu. usu &
 experientia
 prudentiss.
 & consulti
 sumus belli
 paci q̄ ur-
 tibus.*

Talibus orabat vates Musæus, & olli
 Incendit pectus famæ præstantis amore.
 Ipse SENEX vsvs folio se tollit ab alto,
 Et iuveni munus donavit ferre: nec, inquit,
 Sedibus his hospes sic indonatus abibis,
 En vestes vario textas ex ordine rerum,
 Sic ait, ast illum Musæ, simul omnis euntem
 Deduxit chorus Heroum trans Hippocrenen.

Dulcis

DVLcis Amor Fame, & suprēmę haud cōscia legis
 Gloria, quæ magnas feritis sub pectore curas,
 Qualibus hunc juvenem stimulis agitastis ab illo
 Tempore, quo vestri percussus vulnere thyrsi,
 Nocte, dieq̄ suo laudem cum corde putabat,
 In vestroq̄ libens jam nomine suspirabat.
 Vos propter mortale genus per mille pericla,
 Per varias vitam certant effundere mortes:
 Vestra spe in ferrum, metuendaq̄ monstra ruebat
 Alcides, qui nunc fertur MEDIOXIMUS esse.
 Curtius haud hominum, sed vestis viribus actus,
 Quadrupedem stimulis urget, majoribus ipse
 Urgetur, manesq̄ (ò vix credenda!) reclusos
 Ausus inausa petit, patefactaq̄ Tartara claudit,
 Victimam quam DITI superi invidere potentes.
 Ecce per obstantes natos, dulcesq̄ catervas
 Regulus ingreditur vitam pro laude pacisci,
 Quem nunc & Syrtes, quem nunc MASsilia tellus
 Et gens æstifero Cancri diuersa sub orbe
 Obloquitur, prohibesq̄ mori tu FAMA PERENNA.
 Vos adeò & vestros agitans Radiuili honores
 Iam pridem magnos orsus molitur, agitq̄,
 Iam dudum in curas animum diducitur acres,
 Et nunc poscit equos, nunc MArtia spicula tendit,
 Nunc æquęva trahens per campos agmina ludo
 Flectit equos, ineunt cursus, variosq̄ recursus,
 Et nunc aëripedes ceruos, syluasq̄ fatigant,
 Nunc Martis, pugnaeq̄ cient simulachra sub armis,
 Exercent

Gloria &
 Fame sti-
 mulus.

Exercitia
 Radiuili in
 iuuentute.

Exercent sese bello, quo turbine telum
 Torqueat, & quo quisq; modo celer exeat hastam.
 Prima ætas bello teritur, Martisq; labore,
 Iam bicoloris equi fodit calcaribus armos,
 Et puro fulgens clypeo sese arduus infert,
 Ærea crinitur cristis in vertice cassis:
 Iam curru valido spirantes naribus ignem
 Ad juga cogit equos, campo bellatur aperto.
 Nunc arcus ducit, donec curvata coirent
 Inter se capita, & læua contingeret oras
 Extremi chalybis, dextramq; sub aure teneret:
 Nunc hasta arietans, nunc fulmineum rotat ensem,
 Atq; ferox animis, & spe jam præcipit hostem,
 Iam discit, quo more acies diffundere campis,
 Et quo prima modo tentare pericula belli
 Debeat, in turmasq; viros componere tutas,
 Armorumq; dolos, & belli concipit artes,
 Ut fossam ducat castris, & moenia vallet,
 Ut faciles, duriq; aditus super urbibus altis,
 Et, si fors infesta parant concurrere signa,
 Quo deceat rectæ faciem componere pugnæ,
 Infidiasq; truces crepero superaddere Marti
 Tam bellum poscit, iam Mordux bella minatur
 Pernitiēq; grauem, magnos jam mente triumphos
 Concipit, & sæpe hoc affatu ambire parentem:
 Mene igitur comitem tantis adjungere bellis
 Abnuis? & solum te in certa pericula mittam?
 Ipse triumphati properas excindere Moschi

*Bellicarum
 laudum &
 Triumphat.
 lis lauri &
 mor in Ni-
 col. Rad.*

Roboreas

Roboreas arces, & deplorata colonis
 Arua, mihi ad laudes tantas pater ire negabis?
 Non ita mî Famæ fastidia : non ita prisca,
 Quorum sanguis ego quondam fecere parentes.
 Est hic, est animus lethi contemptor, & illum
 Dextra iuvat, sine militiæ perferre labores
 O pater: his ardens exivit ad æthera Virtus
 Clara viros, quorum manus est spectata per arma.
 Sic ciues, patriamq; sui fecere merendo
 Heroës semper memorem : sic itur in astra,
 Hæc ait: at patrium pertentant gaudia pectus,
 Expleri mentem nequit, amplexuq; petivit:

O mea progenies, mea sola & magna voluptas,
 Macte puer virtute tuâ, haud indignus auorum
 Esse cupis, non te indecorem Radium videbo.
 Sic pater omnipotens faciat, qui cernit & omne
 Fas jubet esse ratum, sic magna incepta secundet.
 At tu parce puer bello, scio quid nova possit
 Gloria militiæ, quantum certamine primo
 Primitiæ, & prædulce decus : satis ò tibi restat
 Armorum, nondum Bellis concludere portam
 Fata sinunt, nondum licet aurea condere secla.
 Nunc age Regalem Augusti te confer in aulam,
 Quem tellus Lituanâ ducem venerabitur, ille
 Imperium sollemne breui regnator habebit,
 Augustus Litauæ dux Augustissimus oræ,
 Cui tu par ætate, pari vos flore iuventas
 Condecorat, viridique genas lanugine vestit.

*In Aulâ Re
 gis Augusti
 traditur.*

c

Hic

Hic super ipse tua moliri laude labores,
Illius ante oculos disces, exordia honorum
Incipe per medios cursus virtutis habere.

Sed quid ego hæc autē referā? quibus artibus ille
Fulserit, & toti meritis præluxerit aulæ?

Vtq; fidem patriæ, obsequia haud indebita regi
Præstiterit, iam tum decori florentibus annis.

QVARE Dux Litauus iam dudum talia cernens
Facta viri? & tantis deberi præmia rebus

Incluta, sic facie juvenis sua lumina figens

Pauca refert: o famam ingens, ingentior armis

Dux Radivile, tuus quando omnia munera supra

Est animus, quo te tanto dignemur honore,

Et quæ posse rear pulcherrima præmia solvi?

Nulla meis sine te parietur gloria rebus,

Seu pacem seu bella geram: tu fortis obibis,

Mox simul ac matura virum te fecerit ætas,

Bella aquilam, lituisq; tuis: te pectore toto

*Ob merita
Et virtutes
sic M. D. L.
Pocillator.*

Accipio cupidus, vox & mea dextera testis.

Imò ego quæ mihi cunctis Fides, quæ cura salutis,

In gremio tibi pono libens, tu pocula nobis

Miscebis, quando regali structa paratu

Menfa nitet, magnum, fidissime, concipe munus.

Contra quem satur Radivilus: Maxime regum,

Me non ulla dies præclaris arguet ausis

Dissimilem, seu pace velis, seu Marte paratum

Cognosces, quem cunctis ferat sors aspera casum,

Seu mihi luce frui, seu certè occumbere morti,

Fata

Fata DEi, cuius nutu moderantis eunt res.
 O mihi tam longè maneant volventia vitæ
 Tempora, nec citò mors animâ seduxerit artus:
 Primus ego ingrediar te Dux Auguste sub auras
 Ætherias inferre (tibi modò vita supersit)
 Et nomen laudesq; tuas extendere factis.
 O tantum faueant cœlestia numina cœptis,
 Non me bellando vincet nec Scipio, nomen
 Africa cui deuicta dedit, nec callidus Afer
 Hannibal, huic Mars ipse licet, Fors adsiet illi.
 Ante tuas, duce me, fugiet Moschouia turmas,
 Ipse lacus condet sese Regnator in Albos,
 Fidentesq; fuga celeri, fractisq; sagittis
 Trans Tanaim usq; Scythæ fugiēt ad Caspia regna.
 Iam (sine) bella gerāt hostes, sed sanguine Moscho
 Impia peruersæ gentis perjuria soluam.

*Bielolegio-
 ro arx &
 lacus tutis-
 simum lati-
 bulum Mo-
 schi.*

Ante tuos oculos victæ longo ordine gentes
 Incedent, variæ linguis, armisq; virisq;
 Et Casanum genus, & discincti Perreaslavi,
 Rezaniiq; sagittiferiq; Moromones, atq;
 Rostouii, Tueriiq; truces, fortesq; Sevierj,
 Et manus Astrachanûm spirantes pectore robur,
 Extremiq; hominum, ad glacialia marmora Ponti
 Errantes Duinæ: magni populiq; ducesq;
 At socia ingentes mirata Europa triumphos
 Dona feret, nec non ingentes ære columnas
 Ducent, ignotusq; tuam laudem audiet orbis:
 Mox etiã tellus reuerebitur ipsa Libonis

*Astracha-
 nû arx Mo-
 schorû, sed
 populi Scy-
 thæ, ubi vol-
 ga in mare
 Caspium in-
 fluit.
 Duinæ po-
 puli ad ma-
 re Glaciale.*

Iura tua, Augustis seges accessura triumphis.

Talia Nicoleos regi promittit, & olim
Venturos illi magnos spondebat honores.

*Augusti
Dominatus
in principio
tranquillus,*

Interea quinos Sol circumvertitur annos,
Pace serenanti placidissima tempora præstans.
Quæ maris est facies, quando Rex ipse tridentis,
Per mare velivolum curru dat lora secundo,
Æquora lata silent, venti posuere furentes,
Velificantq; citi nautæ super æquora summa.
Hic status in Litavis fuit, & pax alma vigebat,
Cum tutos (ò nulla diu mortalia constant)
Fecerat infestos fines populator ab ipso
Euxino fera tempestas effusa peloro,

*Tattarorū
& regionis
descriptio.*

Terra iacet quondam Gottis habitata Poloucis,
Pontica cæruleis agros vbi ripa frequentat
Fluctibus, armifono tellus dilecta GR Adiuo,
Vnde Scythæ gens Caucasus e montibus orta,
Innumerum clausas cautes examen Imai
Exuperans, fertur priscos pepulisse colonos.
Rara seges crescit, raras ibi messor aristas
Falce secat, raro terram molitur aratro,
Et penitus nullis crebrescunt melsibus agri.
Nec multæ lucent urbes, nec mœnia morti
Prætendunt, capiuntq; leves, magaria tantum
Apparent, erratq; in campis Horda profundis.
Effera stirps, cuius nunquam mansuescere possunt
Pace animi, dirâ facie, turpissima vultu,
Mars oculis, Mors in pharetra, nam felle sagittas

*Horda est
natio seu
gens unaque
q; Tartaro-
rum: nam di-
uiduntur in
Hordas seu
populos.*

Mortifero

Mortifero celeres armant, & tela venenant
 Perfida: dii talem Litauis auertite pestem,
 Pars in Mancopio se exercent æquore, OVIDj
 Stagnum alii pulsant (ubi plumbo cernitur ipso
 Æterno paries compactus robore, longè
 In mare protensus) patriam æquiparare sagittam
 Certantes equitum lunatis cursibus: illic
 Armentarius Asophides sua tecta, laresq̃
 Bucera sub plaustro iungens armenta, patente
 Graminis in campo vehit, uxorumq̃ cateruam.
 Sæuum à stirpe genus, prædas amor usq̃ recentes
 Conuectare, viget parvo contenta iuventus,
 Bellatoris equi tergo, quem siue senectus,
 Sontica seu tabes ad limina mortis adegit,
 Mactant, semulæ frustis epulantur equinæ
 Et læti malis mandunt liuentia membra.
 Postquã emota fames, mulctris turgentia tendunt
 Vbera equæ, tepidoq̃ imitantur pocula lacte.

Etgo ubi præda deest, & Amor jã Martis inarfit
 Pectore, Vollinios densi vertuntur in agros
 More furentis aquæ, magnis quæ rupibus acta
 Impete torrenti ruit, hinc vicinia tota
 Mugit, & nemorum syluæ intonuere profundæ.
 At postquam latos intrarunt milite campos
 Hippophagi, fumant crebris incendia villis,
 Tempa Dei flammis turpantur, cædibus agri,
 Nec spes ulla fugæ, simul audiuere volantes
 Et videre Scythas: vestigia flammea torquet

*Mores Tat
 tarorū Tau
 ricanorum
 qui Tauri
 cam occupa
 ruut anno
 1211.*

*ex Caucasi
 is montibus
 exeuntes
 Adventum
 eorū Come
 te inusitate
 magnitudi
 nis per 18.
 dies, Maio
 mense appa
 rens prædi
 cebat.*

*Tartari lu
 natis cursi
 bus præliū
 ineunt.*

*Hippophagi
 Tartari
 & Galacto
 phagi.*

*Vollinia iū
 M. D. Lie.
 provincia
 obnoxia in
 cursionibus
 Scytharum*

Ocyor & Coro subitas glomerante procellas
Tattarus, & patriis Aquilonibus ocyor, agros
Terrificans armis, & telis astra lacelsit.
Vtq̄ lupi si quando datum est hædilia noctu
Irruere impastis, quos & leuisomna canum vis
Nesciit intrantes, armillatiq̄ Mololsi
Proflantes somnum, indicio sagire nequibant,
Raptores imbellis pecus, mutumq̄ timore
Prosternunt, suadente fame, lacerantq̄, trahuntq̄:
Sic hostes postquam tranare Borysthenis undas
Contigit, irarum laxarunt omnia fræna.

*Vilna à Ge
dimine M.
Duce L. fun
data Anno
Dni 1321.*

Gediminis opus tum diues Vilna tenebat
Augustum, quo conuentu numerosa coibat
Nobilitas, lætosq̄ dies sine fine trahebant,
Cum penitus totam vulgatur Fama per urbem,
Turbatam pacem referens, hostisq̄ furorem,
Iamq̄ ferè totis misceri incendia campis:
Dumq̄ sacri proceres lenta ad consulta vocantur,
Ecce uolat iuuenis medijs ex hostibus ægrè
Incolumis, sudans & saucius ora sagitta,
Necquicquã telumq̄ trahens, versamq̄ pharetrã,
Ad regem duci poscit, sanctumq̄ Senatum,
Auxilium inclamans palmam tendebat utramq̄:

Rex genus egregium, lagellonidumq̄ propago,
In te iam suprema salus, tua poscimus arma.
Vollinias sæuus populatur Tattarusoras,
Vrbibus exitium, & villis immittit acerbum,
Iam bona pars terræ cineres confedit in altos,

Pars

Pars Scythico mucrone jacet, pars colla catenis
 Subiecit, captus iam Visneuecius ipse,
 Pauci sustentant hostes, rariq; manipuli.
 Quam multæ gentes avium per nubila tranant,
 Quando grues reditū tepidas meditantur in oras :
 Tam multi nostris adsunt in finibus hostes.
 Nec numerum scimus, sed campos plurima turba
 Occulit, & nubes densissimus imber obumbrat
 Telorum, vidi, missamq; hoc ore sagittam
 Excepi, venio media de morte receptus.
 In te Sarmatiæ præstans regnator avitæ
 In te oculos referunt omnes: miserere tuorum.

At vos ò lenti proceres, quos scire decebat
 Quid fortuna ferat nostrum, quos hostis inermes
 Desertos vexat bello, concedite tandem
 Hanc libertatem fandi, sat damna propinquæ
 Vidistis gentis, jam desolauimus agros
 Funeribus, nec vos, proceres, hæc cura remordet.
 Nos animæ viles inflata, & inulta caterua
 Euxinum trahimur, vos hic convivia luxu
 Ingenti struitis : vos gazam effunditis omnem
 In cœnas, hostes equitant acuuntq; sagittas :
 Nulla mali finis, patresq; senesq; cruentant
 Maturus ævi, pueri innuptæq; puellæ
 Matribus Asophidum ducuntur munera belli.
 (O patria! heroū quondā domus inclyta!) quæ vos
 Accipient terræ miseros? pars heu mare magnum
 Aspicient, transstrisq; manus bello apta teretur.

Querela Equitū comminatio.

Pars

*Crimum se-
des Tarra-
rorum Tau-
ricanorum*

*Tartari cho-
reis lunatis
ductis pra-
liantur.*

Pars Scythiam, & rapidas Crimi venietis ad undas.
Tam veniente die, quam decedente querentur,
Vollinios fines Rhodopes sub rupe dolebunt,
Volliniam ah dulcem transæquora trina vocabūt,
Volliniam liquidis geminabunt flumina ripis.

Vobis desidiæ cordi, perfusaq̄ vestis
Murice, nec patrię miseretue pudetue laborum.

O verè Litauę, neq̄ enim Litavi, ite choreas
Ducite, fors molles sonitus, & tympana vestra,
Audiuere Scythæ, & rapidas duxere choreas.

Quin agite, ò si quid patrii nuc Martis habetis,
Imus in aduersos hostes, & sumimus arma,
Nec tantis mora consiliis, en vivida bello
Turba hominū, Deus ipse viros animūq̄ ministrat.

His onerat dictis proceres, & crimen acerbat,
Conticuit tandem, lachrimasq̄ absterfit ab ore.
Vix ea legatus, variusq̄ per ora cucurrit
Primorum tremefacta fremor, ceu quando silere
Incipiunt fluctus, nec adhuc, penitusq̄ silescent.
Ut primum iussi voces posuere frequentes.
Talibus Augustus solio Rex infit ab alto:
Ante quidē proceres uellem isthæc scire, priusquã
Barbaricæ terras intrarunt Marte cateruæ,
Non nunc, fort è graui quando perculsa ruinã
Cuncta iacent, agrosq̄ insultans obsidet hostis,
E tot sunt homines tenui discrimine lethi.
Vitam nē exanimis poscunt? non si mihi præsens
Iuppiter ipse, queam victos arcessere manes.

Sed

Sed quò relliquias tuteur, & impia saltem
 Ante obitum misero soluamus vincula civi,
 Hic consulta opus, & mature facta virorum.
 Nunc adeò, quæ sit nostræ sententia menti
 Exsequar, & paucis (animos aduertite) dicam.

Est mihi Dux præstās Radiuilo sanguine cretus
 Nicoleos, genere & factis notissimus heros,
 Hoc ductore volo, & sic stat sententia, ferre
 Auxilium populis, vestrum preparare cateruas
 Florentes armis, & bello fortia corda.

*Nico Radi-
 uilus Dux
 eligitur in
 Tartaros
 anno 1549.*

Dixit, at unanimes regem, regisq; probarunt
 Consilium proceres, simul exhortantur in hostem.
 Nec mora conueniunt, quibus aut præclara cupido
 Bellandi, vel quos stimulat vindicta suorum.

Erduiloniã sese innxere sub arce
 Collecti, Nouogroda vetus quæ nomine fertur.
 Inde spei pleni celerant, castellaq; Slucæ
 Prætereunt, Moserum volitantia signa ferentes,
 Puluereamq; citi nubem super arua ciebant.

Ipse decus summum Radiuilus vertitur ardens
 In medio, sequiturq; acies, & præterit: & jam
 Præsentem pugnam campo sperabat aperto.
 Ecce Scythen trepidum penitus de finibus ipsis
 Discessisse ferunt, & adhuc vestigia campi
 Tristia cladis habent: eadem impia Fama vicissim
 Detulit aduentum Radiuili, jamq; subire
 Volliniam Litauos: ergo gens dira, fugãq;
 Assuetã fidens, trepidã formidine sese

*Fama in no-
 uis Impera-
 toris captis
 ualidissima*

d

Proripit,

*Tartari adu-
dito aduen-
tu Radiuili
ac exercitus
Lituanici fu-
giunt.*

Proripit, in pedibus vitam posuere, lupi ceu
Armentis pastis, quando inter fortia ventum est
Robora custodum, fugiunt pede præpete cuncti.
Indoluit tantâ Radiuili imagine rerum,
Et stetit obtutu tacito, multusq; recurfat
Mente dolor: multis curarum fluctuat undis:
Nec lacrymis caruere genæ, sed conscia virtus
Æstuat, ingenuusq; pudor: nihil omnibus actum
Magnorum impensis operum? quò, perfide, dicit,
Quò diuersus abis iam Tattare, degener hostis?
Heu quid agat: quâ Crimicolas perquirat in ora.
Ardet: captiui cives, immitia in ipsis
Funera sunt oculis: non hæc promissa potenti
Discedens dederam regi, sed mille trophæa
Pollicitus: nunc hostimenta rependere sæuo
Non licet Hordigenæ: cœlestia sydera testor,
Nom me pro uobis ullum fugisse periculum,
Quos inimica manus patriis abduxit ob oris,
Nec vitasse vices nimbis hostilibus ullas,
Molirer clades, memet super ipse dedissem:
Sed contra placitū superis, Deus arbiter hoc vult.
Heu quæ vos terræ? quæ vos sola barbara cives
Expectant! hæc multa manus ad cærulea templa
Tendebat dicens, lacrymæq; per ora volutæ.
Nec tamen interea res parua effecta, sed hostis
Vera fugæ jam terga dedit, fassusq; timorem,
Nec potuit Litauis cædes inferre colonis,
Vastitasq; manus latis diffundere campis.

SEV TERrore dato celsit victoria, siue
Sorte venit Martis, quis id in ductore requirat?

At REX Augustus tantæ virtutis amore
Compensans meritum, populi committit habenas
Trocentis, Litavi vt sit iam pars magna Senatus,
Atq; PALATINI titulum, nomenq; capeffat:
Et magis atq; magis patriam defendere magnam
Affuefcit : sed enim VIRTUS Donata virescit,
ACCENDuntq; magis clâras data præmia mentes.
Palladio veluti vivunt exrore lucernæ,
Ac magis infuso lucent, surguntq; liquore:
Sic, virtus neglecta jacet, laudata sub astra
Tollitur, & superis tandem se nubibus infert.

*Ob merita
et Fide dõa
tur a Rege
Palatinatus
Trocenti.*

Et jam Fama viri nitens præstantibus ausis,
Phasidos ad fluctus, Calcantis & ostia nigri
Venerat, horrebant fera stagna Mæotidos undæ,
Pax iterum pulsus bellorum nubibus alma
Exierat, placidoq; sinu veneranda fouebat
Sarmatiæ populos, anno cum diuite donis
PACIS ALVMNA Ceres, frugum mitissima mater
Certabant : pariter lætus frondator ad auras
AVGustum regem, AVGustum sublime canebat,
Et te promeritum laudes RADIUM ferebat.

*Calcas flux
Tattariæ.*

*Augusti re
gnum felix
& diues ac
omnium re-
rum abundã
tia affluës.*

Sed quæ nos oculis subito impia fascinat Ate?
Atq; diu (res si qua diu mortalibus usquam)
Pace frui Litauis invidit sæua Dearum?

*Occasio bel
li Lituonici.*

Terra Liuona patet, septem subiecta Trioni,
Frugis honore potens, & stagna liquentia diues,
d ij Turrigeris

*Germani
Balthicomā
vi venientes
Lotauos po-
pulos longo
bello oppres-
sere.*

*Crucigeri
Superbi &
crudeles, se-
di fragi.
Vilhelmus
M. Brande-
burgen Ar-
chiepiscopus
Rigenfis, &
Fursteber-
go Magi-
stro captus.
Lacki lega-
tus ad Fur-
stembergū.*

Turrigeris latè collucens arcibus : illic
Furtembergus erat princeps, GERMANA propago:
Germani victis sibi transcripsere colonis,
Omne solum, portusq; maris, jamq; inde dicatus
Militiæ Cruciger populos ditione premebat,
Stirps invisa virūm, quibus nec sacra fœdera curæ,
Nec metus, aut regum fuerat reuerentia cordi.
Atq; hinc prima mali labes : hæc ipsa ruinæ
Fatali involvit gentem fiducia rerum.
Cœperat armipotēs pressum obsidione MAGISTER
Pontificem Rigæ veteris, pœnisq; luendis
Nullus erat finis, cum duro carcere motus
Augustus Fratris, quem BRANDEBURGICA gentis
Inclyta imaginibus lux sustentabat avitis,
Hortatur, passum tot jam non digna remittat
Pontificem, orator super istis Lanciscus ibat,
Pacifico sermone parans cor flectere sæuum.
Ast illaudatus Cruciger, pacemq; perosus,
Fas omne abrumpit, Lanciscum nil tale merentem
Obruere, (ut fama est) ferroq; absumere iussit,
Voluitur hic tristi letho, pulchrosq; per artus
It cruor, inq; humeros cervix moribūda recumbit,
Paciferæq; manu lauri fluxere decorā.
Ora modis referunt comites fœdata malignis
Æthere cassa pio, tum verò ardentius iræ
Affurgunt Litavis, regem obtestantur, & arma
Arma fremunt, & se certatim hortantur in arma.
Stant belli causæ, vindictam numina poscunt.

SED

SED Regi, quamuis pollutæ munera pacis,
 Et foliis oleæ Concordia vinc̄ta capillos
 Sola placet, cunctos illam fert ante triumphos.
 Ergo iter ad tumidum Germana mente Magistrū,
 Legato indicit, delecto ex ordine patrum.

Ni fratrem soluat cuncta irrita fœdera sunt,
 Contemptor pacis bellum speretq̄, paretq̄,
 Omne illum (faxo) damnūq̄ nefasq̄ manebit.

Hæc ubi Pontificis jam Furstembergus ab ore
 Audiit (infandum) magnas exarsit in iras,
 Et ni Fama virum tutetur & infula, vix iam
 Temperet à manibus, tum respondentis ab ore
 Absistunt Diræ, digna atq̄ indigna relatu
 Vociferans, tandemq̄ ora indignantia soluit:

Villemumne hominū quisquam, Diuūmq̄ coëgit
 Bella sequi? aut hostem terræ se inferre Liouonæ?
 Indignum est fratrem Augusti tot acerba ferentem,
 Et bello victum retineri carcere nostro:

Quid terras, arcesq̄ meas, & scepra Liouonum
 Prodere Sarmatico, Rigam, memetq̄ tyranno?
 Quid, Curios Prussis, Fratriq̄ parare ferendum?
 Nos aliquid contra fraudes cœpisse nefandum est?
 Haud equidem iustis, vanisq̄ asurgitis iris.

Syluis te, Lituane, feras agitare putasti:
 Scilicet exitium terris immitis apertum,
 Ignarus cui det præpes VICTORIA palmam.
 Bella gerenda? geram: sua cuiq̄ exorsa triumphos
 Pernitiemq̄ ferent, & mî penetrabile ferrum,

d iij

Et nostro

*Augustus
 ad bella len-
 tus, nam ce-
 leritas infan-
 tium naufragiū.*

*Episcopus
 Samogitæ
 Legatus al-
 ter ad Liuo-
 nie Magi-
 strum.*

*Senec: Thy.
 est:
 Quæ in vac
 reges eunt.*

Et nostro saliet (sciat hoc) de vulnere sanguis,
Nec timor ante tubam languentes occupat artus.
Experiare Cataphraetus Germanus in ensem
Ut validus surgat, quo turbine tendat in hostem:
Nulla mora in Furstembergo, nec bella tremisco,
Nec mortē horremus, Litauūm nec parcimus ulli.
Hæc Regi Augusto Cruciger responsa remittit.

*Crucigero-
rii Germa-
norum su-
perbia.*

Ille quidē hæc tumidus Germano more tonabat,
Nescius euenti tristis, sortisq; futuræ.

TALIS MENS hominum, quando ad fastigia sūma
Fortunæ ventum est, ægre consistere possunt.

Sed Rex Augustus sedato corde locutus:

Heu stirpem invisam, & nobis per sæcula gentem

Inferam, nostrisq; bonis contraria corda.

Debita Barbariæ, Musulmannoq; feroci,

Christicolam in populum conuertere tela necesse.

Hoc temerata Fides cupit, hoc injuria gentis,

Cogimur, heu, pacemq; inviti relinquimus, inquit.

Nam mihi certa quies, & Martis abhorret imago.

Sed te Furstemberge nefas, te triste manebit

Exitium, sciat hoc immensus & audiat orbis.

Tollite jam pridem felicia, tollite signa

Sauromatæ, resides bello, vestite Liuonum!

Pinguia culta viris: at tu Radivile tenebis

Imperii summam, ducis & tu concipe munus.

Hæc ait, at juvenes Lituaniæ robora pubis

Conveniunt, armisq; decentibus agmina jungunt

Prædita: pars pedes ire parat, pars ardua campis,

Infert

Infert ordinibus se dispersita, gementem
 Concutiens sonitu tellurem quadrupedanti.
 Hos inter simul Augustæ prætoria turmæ
 Effulgent, alacres animis, lectusq; viro vir:
 Delphinum similes, qui per maria alta secundis
 Ludentes glomerantur aquis, sub lumine Solis.
 Nomine quenq; vocat RADIVILUS, & incitat acres
 Ad bellandum animos, tum quæ sit tersera bello,
 Herculeâ armatus clauâ dicebat ab alto.
 Omnes centenis ardentis millibus ibant
 Posuoliam, tacito Martem sub corde cientes.
 Parte aliâ sacras acies, Marianaq; signa
 Furstembergus agit, Germanorumq; Phalanges
 Educit, pictos crucibus, sed vestibis albis.
 Commendatores densa inter tela feruntur,
 Centauris similes grauibus, post quenq; secutus
 Armiger: in medio clarum fulgore magistrum
 Cernere erat maculosum auro: cui lumina flâmas
 Clara vomunt, Solisq; ardoribus arma coruscant.
 Consequitur nimbus peditum, clypeata videres
 Agmina densari campis, & feruere Marte
 Posuoliam trepido: qualis mellatio cum fit
 Exit apum plebs, tale fuit per plana, per æquor
 Examen juvenum, melius virtute timendum
 Partibus Eois, vel vbi Rhodopeiæ arces.
 Sed mediis turmis, volitantia flamine signa
 Discernunt acies, sæuit Mars impius, & jam
 Signa canit ruptâ gaudens DISCORDIA pallâ.

*Miles cor-
 pus, arma,
 animum pa-
 ret, cetera
 Imperatori
 cure.
 Numerus e-
 xercitus Li-
 tu, & Pol.
 Pugnare te
 conduximi-
 les, non con-
 uitiari.
 30000.e-
 xercitus Li-
 uonici.
 Equitatus
 German:*

At Pater

At Pater OMnipotens iram indignatus inanem
Terrigenum, atq; pari binas libramine lances
Sustinet auratas, huc aspera Fata Liuonæ
Et Litauæ gentis ponens, æterna perennis
Consilia exsequitur: sed Lanx PRONOEA Liuones,
In terram penitus, Litauos ad sydera duxit:
Annuat Omnipotens: Tellus, & Conscijs Æther
(Intremuere: at tu dictis GERmane maneres,
Divitis hoc vitium est auri, quod fœdera temnis.)

*Dei fatalis
dispositio
Liuoniã af-
fixit, quis
scit an non
in illorum
bonum;*

*Radiuilus
sine cade et
iactura mi-
litum Liuo-
niã M. D.
Lituanie
adiunxit,
Dignus tri-
umphi OB
CHRISTI
ANOS
SERVA-
TOS.
Nico Radi-
uilus Liuo-
nie Magi-
stro deditio
nẽ suadet et
persuadet,
Seneca Oe-
dip: Nõ ex-
pediit concu-
tere felicem
statum.*

Iamq; super densas volitans VICTORIA turmas,
Ad Litavos gressum propius flecebat ovariantem.
Iamq; acies utriq; suas, stragesq; cierent,
Ni tua mens superi monitu Radiuile parentis
Exoriens, mallet pulchros sine cœde triumphos.
(O decus, ò nullos Dux elaudande per annos!)
Et tot utrinq; breui miseratus pectore ab imo
Corpora Christi adum, cladesq; ante ora recentes,
Milliaq; insano jamjam peritura duello,
Ingemuit clemens princeps: quin ipse magister,
Vt propius ventum est, simul agmina circumspexit,
Obstupuit dubia turbatus imagine belli,
Estur, & ingenti formidine deficit ipse.
Quæ DVX ante alios prudens cum cerneret, ultrò
Consultit, & tales effudit pectore voces:
Suppressite, ò acies, hæc dū memorabo, sonora
Classica, dumq; licet nostras audite loquelas:
O fortunatæ gentes, felicia regna,
Quæ vis impellit funesta arcessere bella?

Quis

Quis vobis oscen, quis nam persuasit haruspex,
 Quæ spes AVgustum populis, terrisq̄ potentem,
 Vinci posse manu? quianam fera bella tumescunt?
 Quid struitis? num vos vana spe cærule ducunt
 Dorsa maris? pelago auxilium speratis jnane.
 Iamq̄ omnis filo pendebit terra Liuona,
 Ni melior vobis mentem sententia mutat.

*Ex Ioue sibi
 Reges. Cal-
 lim.
 Transmarî
 na auxilia
 incertissi-
 ma.*

At tu quid miseros in aperta pericula cives
 Proiicis, ò fortunâ animis elate MAGister
 Ira, nefasq̄ tuum fortasse erit ultima causa
 Cur propria careant mox libertate Liuones,
 Nec nos te, sed tot perituros Marte dolemus,
 Et viduas matres, & belli damna furentis.

Quin vos, quãdo viã dat adhuc fortuna, propinquis
 Iungite res vestras Litauis: agnoscite R Egem,
 Quas hinc cernetis vires? quæ surgere vobis
 Præsidia, in validos hostes, Moschumq̄ furentem?
 Projice tela manu, & Regis venerare coronam,
 Hortamur potiùs, quæ cogere possumus armis.

*Non licet in
 bello bis pec-
 care.*

Sic ait, & gemitu consurrexere Livones
 Ingenti, postquam circumspexere nitentes
 Per Sventæ ripas acies, densasq̄ cohortes,
 Vnanimis tristem concordi voce magistrum
 Circumstant, pacem poscunt, pacemq̄ fatigant,
 Illicet ad Regem veniat, suaq̄ omnia tradat.

*Suasio ab eo
 qui iubere
 potest, vim
 necessitatis
 adfert. Ta-
 citus.*

Iam Rex magnanimus folio confederat aureo,
 Cum Furstembergus castris, fluuiioq̄ subibat,
 Primores equitum tercentum ex agmine ducens,

c Insignes

*Deditio Ma-
gistri Livo-
niae & Or-
dinis totius.*

*Incipere bel-
lum etiam i-
gnauis licet,
deponitur
cum victo-
res velint.
Salustius.*

*Boni Impe-
ratoris est,
sine ciuium
asectura vin-
cere.*

Insignes armis, sacrata veste Liuones :
Ille humilis, supplexq; manus tendebat inermes
Ad Regem, largus lacrymæ, dextramq; precantem.
Hæc dicens: Equidem merui clarissime Regum,
Vtere sorte tuâ, qui nec miser ipse quieui,
Nec te pace frui permisi, accendere bella
Infelix potui, sed non restinguere fas est.
Quod te per superos, & nostræ fata senectæ,
Quæ mea turparunt infesto tempora casu,
Per si qua est quæ restat adhuc clementia sancta,
Parce precor, Litaui jam me videre precantem.

CE Dite jam Latii Ductores, cedit magni
Mopsopii, & Thebæ, nullos de pace triumphos
Sciulistis, currus foedastis sanguine eburnos,
Primus hic ex letho seruatis hostibus ingens,
Æternas lauros, & viva per ora triumphos.
Rettulit: hinc senibus narrabit gloria seclis
Virtutem, nomenq; viri, laudesq; perennes:
Consiliis attonsa tuis RADIUILE Liuonum
Gloria, quos neq; trux Vitenes, Doumātus & acer,
Vincere tum potuit, victor sin. œde triumphas.

Nam quis inexhaustos sit par æquare labores,
Æternare volens Phœbeæ mentis honore?
Iam poteras tantis mortem contemnere factis,
Atq; tuis jam sanguineus Mars iure triumphis
Cesserit, en etiam te gloria tollere certat,
Belligeraq; sacrum caput advelare corona.

RADIVILIAS ALTERA

ARMA SONANT, arma ecce sonant,
tua Magne Triumphæ
(Accipio sonitum) clarescunt arma
tumultu.

Pars operis superest, & jam me viribus haustis,
Defectū agnosco: nunc nūc mihi cādide Smyntheu
Prolue defessum pectus Permesside lymphā,
Nūc opus est vestro, mea Melpomenea, cothurno,
Aspirate Helicone sacro, cantusq̄ movete.

Postquam magnanimo se permisere Liuones
Augusto, idq̄ Deo visum, pax undiq̄ fulsit,
Mollia compositæ peragebant otia gentes
Defunctæ Litauūm grauibus, belliq̄ periclis,
A Moscho grauiora manent, hoc fata volebant
Heu miseras gentes crudeli involvere bello.

Sceptra dabat Moschis atrox Iuanus acerba
Contemptor superūm, portentum hostiñe suisñe
Sæuius ignotum, sed inexaturabile pectus
Sanguine, diū talem populis avertite pestem.
Credibile est Diras, aut si qua nocentior illis,
Gentibus est facies, monstrum genuisse nefandum,
Vberibus Stygiis Diras pauisse nocentes,
Et lac Tartareum Furias admosse recenti,
Sanguineaq̄ siti cor & incendisse medullas.
Quid memorem insolitas cœdes, & facta tyranni

*Ivani Bassi-
lidis M D.
Moschorū
colores. &
tyrannia.*

*Tyrannus
plenosures
suspendit.
Dio geue:*

Effera? mactatos cives, primosq; Senatus,
Obscenasq; dapes, lituos, menfasq; cruore
Manantes? aut quid viduatas civibus urbes,
Et desolatos iteratis cœdibus agros.
Mortua quin etiam portis trabibusq; præaltis
Corpora conjugibus ferus appendebat in ore,
Exuperans omnes infanda mente tyrannos,
Nunc comes Aloidum, Stygis intestabilis umbra.

*Deus tyran-
nis ad vitia
corrigen-
da
utitur.*

*Moschus in
Liuvia mit-
te exerci-
tus aliquot.
anno 1555.
1556.*

Ergo erat in fatis, ut lamentabile regnum
Eruerent Moschi, nec nobis scire tonantis
Fas animum, quibus illa malis exercuit iras
Terra Dei: ille vices orbis mutatq;, regitq;.
Irrumpunt Moschi numerofo milite, flammæ
Perfimiles, segeti quæ flatibus incidit Austri:
Squalet ager vastus, populos, urbesq; sepultas
Obruit usq; cinis, fruges, camposq; feraces
Flâma metit, Litauoq; imperdita corpora Marte
Occumbunt, superat vesana licentia ferri.

*Moschorū
in Liuvia
inaudita ex
omni homi-
num memo-
ria crudeli-
tas.*

Quis cladem vestram? quis funera dira, Liuones
Tormenti q; modos, furialia facta tyranni
Explicet? aut possit lachrymis æquare dolores?
Nam quid ego in primis autem, quid deniq; fando
Exsequar? occisosne querar per vulnera cives?
Anne volutantes natos in sanguine patrum?
Raptatasq; (nefas) matres, tenerasq; puellas
D. iectasq; urbes, populataq; funditus a ruâ?
Templorumne faces, an diuim undantia sana
Sanguine, porrectum littus sudasse Rubonis?
Quæ regio in terris vestri non gnara doloris?

Abductosne gemas lugubris terra colonos,
 Deletas acies, totis data funera campis?
 Agmina bellantum juvenum, & sub Marte cadentū,
 Impubesne fleas pueros terrore revictos?
 Trux vultus pro vulnere erat, complexibus ipsis
 Immoriebantur miseri : sic primula veris
 Dona cadunt, ventis si quando perhorruit æther.
 Addubitant quæ prima gemant: civesne per auras
 (Ora indignatos crudelis dira tyranni
 Aspicerè, ardentè invisam linquere lucem)
 Turbine puluereo magnis de turribus actos,
 Quæsitâsq; vias cœdis mortalibus ægris,
 Quas etiam Phalaris, quas & Busiridis aræ,
 Et populo invisî nunquam seivere tyranni.
 Purpureo passim rorabant sanguine tesqua,
 Et visum latos tumulis asurgere campos.
 Nec fuit indignum superis, tot mœnia & urbes,
 Barbarico capiti crudeli exponere prædæ,
 Hæc tua sunt damna Ivane ô sæuissime regum,
 Qui vitio facinus, qui cœdem cœde piabas.

*Vendentes
 se ipsos, sup
 posito Cu
 rrie pulvere
 tormento
 rio, cum uxo
 ribus ac libe
 ris, interse
 cerunt metu
 Tyranni.*

Forſitan & magni fuerint quæ Fata Magistri,
 Poſteritas ſeris poſthac mirabitur annis:
 Vt validas arces ſub leges miſit iniqua ſ
 Moſchus, & infando prolapſa Liuonia caſu,
 Neſcio quæ mentem turbauit inutilis Ate
 Fuſtembergiadæ, ut ſeſe committeret uni
 Felino, & parua vellet tutarier arce
 Spes gentis, propriumq; caput: ſed perfidus hoſtis

*Fuſtember
 gus in arce
 Felino cap
 tus à Mo
 ſcho, & in
 vinculis mor
 tuus.*

Dejicit horrendis muros, turresq; procellis.
Heu quo non aurum penetrat, mox panditur hosti
Arx Moscho: irrumpunt illi, primusq; Magister
Canitiem immundo foedatus pulvere proflus,
Infelix patriis æternum abducitur oris.
Omnibus exemplum quantum Rhamnusia fallax,
Proruat, & pedibus, quæ stant, iniuria vertat.

*Miserabilis
Liuoniae fa-
cies.*

Tum verò exoritur totâ regione Liuonum
Luctus, & adductis planxerunt pectora dextris.
Talis erat facies, cum flammis Pyrrhus obarmans
Myrmidonem, Iliacæ præsens inlisteret urbi,
Hectoreusq; puer turri cecidisset ab alta
In patriæ cineres, commisto pulvere cœlum
Stare videbatur, trepidæ sic mortis imago
Ante oculos, gemitu fremuerunt littora Dunæ,
Atq; fluentisoni tractus, syluæq; profundæ.

*Auxilium
Liuones ab
Augusto et
Lituanis po-
scunt.*

Mittuntur lecti primorum ex ordine ciues,
Auxilium præsens Regem, Litauosq; rogantes:
O fate gente piâ, magno de sanguine crete,
Venit pœna ferox & ineluctabilis ira,
Sydereâ demissa domo: ni maxime Regum
Auxilium deditis præstas nihil abfore crede,
Extremum nobisq; diem, terrisq; Liuonum:
Hinc pelago Sveones, illinc Moschovia terra,
Bella cient, squalent maectatis arua colonis,
Excelsere simul Laus, Libertasq; Salusq;
Famaq; prisorum quondam decora alta parentû.
FVNDITVS occidimus, Rex in te Magne recubunt

Spes

Spes nostræ : fatis ò luimus periura prisca,
 Fripe nos, Inviçte, malis, gentisq̃ peremptæ
 Res tenues arce letho, miserere tuorum,
 (Else tuos supera astra sciunt) exolve periclis,
 Nec patere usq̃ tuis Moschum increbrescere terris,
 Plebiuorum Regem, populiq̃ infontis Erinnyum.
 At tua per gentes quascunq̃ obnubit amictu
 Oceanus, vivet laus, Augustusq̃ fereris.

Talibus auditis, jam dudum corde volutat
 Bella, tot injustæ cœdes, & Moschus in ipsis
 Est oculis, licet egregiis pax sacra triumphis
 Sit potior, bellum tamen est pro pace gerendum.
 Nulla mora est, rapitur bello Litvania tota,
 Auxilium sociis, sedit sententia pugnae.
 Ipsa FIDES bellum indicit, portasq̃ morantes
 Impulit ipsa manu, vindictam ex hoste reposcit.
 Ite bonis auibus pia pectora : heu quibus illi
 Concurrent animis, si nunc se objecerit hostis
 Optatus votis! ergo fausto omine tendunt
 Egredi : regit imperii Radiuilus habenas.
 Hunc cecinere Ducem Parca sua stamina nentes,
 Hunc fore Moschorum sciret qui vincere gentes,
 Et bello audacem populum compescere posset.
 Evenere : novis simul ecce Liuonia fulsit
 Agminibus, fugiunt ingloria pectora Moschi.

TAVRVS erat magnis educta arx molibus, ingens
 Bellum acuit, fidiq̃ viris, & mœnibus altis:
 Huc acies Litauum magnis descendere campis
 Incipit,

*Nicol: Radiuilus cum
 Lituanicis
 exercitibus
 in Liuonia
 defensionē
 proficisci-
 tur. Anno
 1561.*

*Oppugnatio
 munitissi-
 ma aris Li-
 uoniae Tou-
 ri quā Mo-
 schi cepe-
 rant.*

*Oratio Ra-
dmi ad
Milites.*

Incipit, & premere ingenti obsidione capessit.
Hortatur memorans RADIVILUS facta tyranni
Effera: sat nunquam gentes spoliase quietas?
Terrificase minis agros, urbesq̄ potentes?
Et ferro populos nil funestase merentes?
Lituanis etiamne hostem se inferre sit ausus?
Vos etiam cupiat quibus ille POTentior Auctor
Annuerat pacem, rabioso perdere bello?
Non impune ferat: date tela, scandite muros,
Ferte faces, dirumq̄ genus satiate cruore.
Arcem hanc, ni frænum accipiat, portasq̄ recludat,
Quamuis tuta loco, & ferratis tuta procellis,
Eruam, & æqua solo sublimia culmina ponam.
Hæc ait, insignis stellatâ jaspide clauâ,
Idem omnes simul ardor habet, sub mœnia tendūt
Vnanimis urbem vel debellare superbam,
Aut si nulla via est generosâ occumbere morte.

*Oppugnatio
Tauri, anno
1561.*

PRINCIPIÒ vastis oppugnant molibus arcem,
Atq̄ decus muri turres sub sydera ductas
Prosternunt crebri, volat immedicabile fulmen.
Cui fors & silices Cyclopica mœnia cedant,
Eruere inter se certant, magnoq̄ fragore
Dilaniant muros tormenta: it murmur & altê
Constrarunt terram concusso rudere muri,
Ingemuit tellus confunditur arduus æther.
Semineces Moschi summa volvuntur ab arce,
Sævit atrox rabies, missorumq̄ ira globorum,
(Horresco referens) quàm si cœlum omne supernè
Corruat,

Corruat, aut quatiat terras Pater Enosigæus.

SED neq̄ fulmineasq̄ minas, ictusq̄ tremiscunt,
Indejectæ arces, stant ut CENtaurica saxa
Præruptis insana jugis, ac prælia temnunt
Ventorum, &, quamvis illis obnoxia, fluctus.
Multifidas alii jactant in mœnia tædas,
Atq̄ aditus frustra per densa pericula quærun.

Sed non sub tanto celsabant cardine rerum
Pectora Moschorum morti deuota cruentæ,
Omne genus contra telorum effundere certant,
Abruptosq̄ globos tormentis grandibus igne
Ejiciunt, nimumq̄ grauem sine more fenestris,
Fusileq̄ obscuro plumbum misere tumultu.
Multa virûm letho dant fortia corpora, multos
Demisere neci stantes pro turribus altis:
Et quantum Litavi connixi viribus arcem
Expugnare manu, summaq̄ evertere opum vi
Ardebant, tantum Moschi defendere contra.
Absumptæ in Moschos vires, exhaustaq̄ belli
Instrumenta, subest VIRTVS BENESVADA, vetatq̄
Desperare, NOVANT MARSET FORTVNA REGRESSÛ,
Splendidiorq̄ venit, PER MVLTOS FAMA LABORES:
Troja rates Danaûm decimû remorata sub annû,
Spartanisq̄ dedit MESSENE obsessa nepotes:
Meñe decet victum bello desistere cœpto?
Ergo caput dirum strages impune cruentas
Ediderit? socios vita spoliauerit ille?
Non hoc tot curis, & tota mente petiui.

*Moschi pe-
rissimi
propugnan-
darum ur-
bium.*

*Non desse-
randum in
bello.*

Hæc alternanti Radivilo nocte, dieq̄,
Consilium præsens subiit, tellure sub imâ
Percontari aditus: hæc tentamenta supersunt
Vnicâ (nam quid non mortalia pectora cogis,
Laudum sancta sitis?) terra rimantur in ipsa,
Quâ via nulla, vias: itum est in viscera terræ,
Turrifragoq̄; uterum completerunt pulvere furtim.
Quò simul ac ductus depascens flamma cucurrit,
Infremuit tellus, gemitumq̄; dedisse profundum
Visa, immugit humus, totusq̄; perhorruit aer,
Ora soli donec vastâ convulsa ruinâ
Disiluere: simul laxa compage dehiscunt
Mœnia, cumq̄; viris lato proiecta fragore.
Panditur arx omnis, nova res oblata timorem
Injicit in primis oculis, formidine capti
Perquirunt latebras, pressere ad pectora natos
Percussæ matres, tum fœmineo ululatu
Omnia completerunt. sed dudum mortis amici
Arma manu capiunt, nec jam sat mentis in armis.
Densa corona virûm cellis pro turribus astant,
Arrectis frons prima hastis, longisq̄; verutis,
Ante oculos mors est, cogit labor ultimus omnes:
Pars trepidant flammis populata refundere tecta,
Dumq̄; sinit compressa licentia tormentorum,
Explebant syluis, & cœso robore muros
Instaurant, faciemq̄; novam ostendere laborum.
Incurrunt Litavi pedites, ruptamq̄; sub arcem
Vnâ omnes fecere pedem, similesque procellæ

Adfunt,

*Cuniculis
Taurus ape
ritur.*

*In bello pri-
mum oculi
vincuntur.*

*Moschi re-
pararunt hi
atun.*

Adfunt, per scalas turre nituntur in ipsas,
Plurima perq̄ vices inter se vulnera miscent,
Ac penitus summas arces evincere certant.

At fortes Moschi, moles, quercusq̄ præuistas,
Subjectosq̄ humeris lapides devolvere crebri
Incipiunt, bello dat signum buccina tristis,
Et roboant peditum trepidantia tympana campis.
Cor mentemq̄ decus stimulat, pugna aspera surgit,
Et magis ardescunt animis discordibus iræ,
Dant strepitum flictu galeæ, miscentur in ipsis
Funera liminibus, tum sanguine fervere late
Aspiceres, terramq̄ premi tot utrinq̄ cadentum
Agminibus : medio quo tunc ardente tumultu
(Non equidem magnos ausus, tuaq̄, optime, facta,
Non mortem, nec te juvenis memorande silebo)
Modrevius cupidus laudem, nomenq̄ referre,
Eximiiq̄ simul juvenum MAVORtia corda,
Dant cuneum, & rapida sub muros mole feruntur,
Multaq̄ Moschorum demittunt corpora letho.

*Tympano-
rum sonitus.*

*Modrevii
Centurionis
egregij fortis
suo*

Quo nos, quò, juvenes, campo decet usq̄ teneri?
Ite per obstantes adverso pectore muros.
Modrevius primis ardens in millibus hostes
Ense metit valido, crebros bellator acervos
Exstruit, accenditq̄ viros ad MARTia facta.

*Contempsit
omnes ille
qui mortem
prius Senes
in Herc;
Ocie.*

Tandem Ductores Moschi tot acerba videntes
Funera, confertis densantur viribus, uni,
Vni, odiisq̄ viro, & magnis clamoribus instant,
Ultima iamq̄ illi Parcæ fila ultima ducunt,

Vnum omnes gladiisq̄ petunt, unoq̄ morantur
MODREVI: sed non gladio vitam ille dedisset,
Donec ab aerato pestis delata chelydro,
Transiit antevolans: aspirat pulvis eunti,
Moxq̄ animæ latebras, allapsâ glande, resoluit.
Vt flos auricomus fragrantibus altus in hortis,
Quem mulcent nitidi Soles, quemq̄ educat imber,
Deflorescit humi, violento pollice mensus:
Talis erat fortis MODREVI morientis imago,
Dum ruit, & dulcem posuit sub limine vitam:
Exanimem fidi comites in castra ferebant
Ductorem, flentes, heu, magno vulnere victum.

*Cædes Mo
dreuij,*

*Clucouius
ad Taurum
strenuè se
gestit,*

Tum Mars CLUCOVIO, charū sub pectore robur
Addidit, & stimulos ingentes suscitât armis.
Irruit, & quâ tela volant densissima fertur,
Non illum medias inter currentia turmas
Sistere tela valent, & tot miseranda virorum
Funera, sed laudem per densa pericula quærit.
Ilicet obruitur telis, & molibus altis,
Et licet arcebat ferrato tegmine nimbos,
Procubuit tandem fossâ prolapsus in ima
Semianimis, tenui liber discrimine lethi.
Fortunati ambo, si præmia justa supersunt
Egregiis animis, & vos per secla secunda
Fama uehet, curruq̄ suo dignabitur ire.

*Fama virtutis
præmiū,*

*Religio Mo
scherum ido
lolatrica.*

Interea ad pictos adytus, delubraq̄ diuūm
Suppliciter mœstæ matres, ceramq̄ ferentes
Ibant, ora Deūm Panchæo thure vaporant,

Orantes

Orantes pacem: mulsant ignara iuvandi
 Numina, perq̄ Notos votum sparsere procellæ.

Sed Volminscus eques, manui præfectus equestri,
 Æreus, eximiis juvenum comitatus, in hostem
 Irruit, & clypeo fulgens ut fortimanus MARS.
 Me duce, me juvenes, aquilam, RA Divilia signa,
 Ferte sub hostiles muros, telisq̄ cavernas
 Scrutemur, quem tota cohors imitata relictis
 Ad terram descendit equis, glomerantq̄ sub ipso
 Vestibulo usq̄ manus bellis, obstantia vellunt
 Robora, munitoq̄ effultas obice moles
 Rumpunt, & Moschos certantes irrita cuncta
 Præcipites pellunt, summa & dominantur in arce.

Hic verò vasto miscentur mœnia luctu,
 Et densi captam Litavi infunduntur in arcem:
 Illa dies victis Moschis, extremaq̄ TAVRO
 Lux fuit, & miseris arx illa infesta colonis
 Vertitur ima solo, cuncta hosticus abstulit ensis.

EN MARTIS CAMPOS! en quò Discordia demens
 CHRistiadas egit furiis? ut vota secundum
 Barbara nos proprio tandem sub Marte cadamus.

Sanguine Moschorū & Litavo ditabere posthac,
 O nimium rigidis agitata Livonia fatis:
 Propter te fortes populi lacrymabile bellum
 Experti: tibi SAVromatūm generosa juvenus
 Oppetiit, tepidusq̄ cruor per vulnera manans
 Imbuit egregios agros, camposq̄ nitentes.

Ad tua venerunt, poterq̄ Borysthenis arma,

f iij

Vastator

*Ioan: Vol-
minscii qui
nunc est Pa-
lati: Smo-
lensc: fortis,
rudo & e-
quiu eius.*

*Cædes Mo-
schorum in
arce à Radi-
uilo capta,
anno 1561.*

*Livonia ma-
gni cõstitit
M. D. Li-
tusnie.
Pomum Eri-
di.*

*Livonia fan
guine Litua
no empty.*

*Litvania 30
et aliquot
annos defē-
dit Livoniā
quod et ipsa
agnoscit.*

Vastatorq; Scythes, & bellis aspera virtus
Hunnorum, promptiq; manu Chrononis alumni,
Quiq; fretum cernunt glaciali compede vinctum,
Quiq; colunt Sveonū terram, Angermanica saxa:
Te propter Litavus magnam pervertit opum vim,
Dum sociis ardet depellere finibus hostis
Funestas acies, & se contra omnia vertit,
Prodigus ipse sui: fons hinc atque illa malorum
Causa fuit Litavis, incendia prima tumultus,
Hinc fata luctifici cum Moscho crimina belli,
Excitq; animis in mutua funera reges.
Horrida tempestas utrinq; effusa cucurrit,
Atq; recentatis caluerunt cædibus agri.

Utq; mari magno cum velivolantibus Auster
Navibus imbricitor, portis immisus apertis,
Confligit Boreæ, ventorumq; omnia Ponto
Prælia concurrunt, nimbisq; nigrantibus omne
Eripitur cælum, ruptis e nubibus ipse
Fulminat omnipotens, & sæua licentia Ponti
Perfurit, ac vexant ventorum examina puppes,
Ah pavidos nautas strauit timor acris, & imus
Haurit corda pavor, mentemq; expectorat omnē:
Interea fertur pelago indignante carina
In scopulos, ventura feræ ludibria Scyllæ:

*B. N. eff.
Etus.*

Non aliter postquam longinqui incendia belli
Orta, semelq; ferox MARTIS conatus inarsit,
Auditæq; procul voces clangore tubarum,
Flagrat inextinctis gens tota furoribus, & jam

Direxere

Direxere acies, immisis fertur habenis,
 In longumq̄ diem Mars imbuat arma cruore.
 Fas mistum atq̄ nefas, euerfaq̄ sæcula retrò
 Et divinus honos, & cuncta humana referri,
 Intereunt leges, & ruptis legibus adsunt,
 Innumeræ scelerum facies, Luctusq̄, Furorq̄,
 Et Dolus, & malefuada Fames, & tetra Libido,
 Et Con sanguineus Dolor ipse Libidinis, omnes
 Hos peperit bello comites Discordia prægnans.

*Non cessabit
 in nobis gla
 dio accitū
 leges præ
 dicare.
 Vtq̄ dicitur
 Miles nisi
 impius sit,
 parū miles.*

Et jam Moschorum populos hæc didita Fama
 Contigerat, cœlas acies, TAVrumq̄ canebat
 Procubuisse solo, Litavos exaggerat acres :
 Teq̄ adeò RADIVILE ferens, tua fortia facta :
 Exoritur mœstus nemorosa per avia luctus,
 Pars gemit amissos patres, pars pignora chara
 Plorat, & ereptos aliæ fleuere maritos:
 Sed non clade suâ Moschum regnator acerbus
 Ingemuit dirus PRinceps, interq̄ dolores,
 Et populi lamenta, nefas quod præstitit ipse
 Non doluit, lachrymasue dedit, sed turbidus irâ
 Vindictam spirans, sub pectore bella coquebat.

*Moschusnil
 dolet cladē
 suorum.*

Ac velut vrsus atrox, homines, armenta q̄ pastus,
 Trux, niger, informis, sylvarum antiquus alumnus,
 Sole procul latitans inter spelæa profunda
 Piniferi nemoris, tabum, semelaq̄ tauri
 Membra super recubans, inventus forte molossis,
 Tollit se lustrò egrediens, & inhorruit armos,
 Atq̄ hac, atq̄ illuc oculis circumtulit ignes,

Iam

Iam rabiem meditans: vicinia tota rudentem
 Horruit, & valles respondent: unde remissas
 Ah pavidæ Nymphæ, & Satyri solvere choreas:
 Sic ferus humano iam pridem sanguine pactum
 Prodigium, Ivanus, perceptâ clade suorum
 Infremuit, calidosq; irarum concipit æstus,
 Nec iam se capit, & furiatâ mente redundat,
 Terrarum vastator iners, atq; ira supremi
 Divipotis, tantum populos consumere natus,
 Pestis acerba suis. Prò Iuppiter, ibit hic ergo
 Impune? & nostras Radivilus verterit arces?
 Ille mihi Moschos, aut me vicisse feretur.
 Non isthuc isthac ibit: sin: fulmine ad umbras
 Mox adigar: nondum mea fessa potentia Tauro
 Subsedit: celerate meis de finibus, ite,
 Ite viri, non parctis mortalibus ullis
 Non tectis, longos flammaram spargite tractus
 Per Litavos: videã residens trans flumina Volgæ:
 Illo quæretur generosa Livonia pacto.

*Moschus Li
 tuonia fines
 vastat.*

*Dombrouno
 arx Elebo-
 uitorii mu-
 nita.*

Nec mora, ductores Moschorum iussa capessit,
 Diffundunt celeres passim lacrymabile bellum,
 Riphæasq; acies ducunt in Littava regna,
 Arua Rubonicolum, cultamq; Borysthenis oram
 Infesti peragant, fumant incendia campis,
 Hic ubi Dombraunæ arx, Olgerdoniæq; Vitebæ,
 Despectant geminæ, lambentem saxa Vitebam,
 Et campos ubi sanguineum Cropsienna colorem
 Traxerat, ac Moschis ager ossibus albuait olim,

Orsam

Orsam præterea fluvio cognomine dictam,
 Orsam semirutis cui pendent mœnia muris,
 Et Chotcheuitium Sclouum, atq; Copisia tecta
 Incendunt circum, pomœria victa feruntur
 Vulcano populante, sed indefensa fauillæ
 Rura domosque procul rapidas vexere sub auras.
 Qui simul ut Litauûm rumor pervenit ad aures,
 Iamdudum cupidi terras, camposq; levare
 Invisæ gentis properabant milite: quonam
 Vsq; super Litavos equitare licentius agros
 O Radivile fines Moschos? sed in hoc mora nulla,
 Finitimas validis stipatus millibus oras
 Agmen agit celerans: vestigia cernit, at hostis
 Copia nulla super: malefortia pectora furto
 Bella operata, fugæ tutissima terga dedere,
 Quæ loca perpetuis horrent creberrima sylvis.
 Quid faciat? raptis quò rebus clariget orbe?
 Vos tamen interea justam mihi solvite pœnam
 Barbaricæ terræ: vos turba dolenda coloni,
 Marte petam simili: dictum probat exitus ingens
 Audita è sylvis ignoti murmuris æra,
 Arua repentinis equitum sonuère catervis,
 More furentis aquæ, cum per sata læta, viasq;
 Aggeribus ruptis torrenti exuberat unda,
 Obstantesq; domos proturbat, & oppida sternit:
 Fulserunt enses, trepidumq; hausere cruorem,
 Horrificusq; fragor trepidas circumsonat arces.
 Fumat opimus ager, colles clamore resultant,

*Orsina fluv:
 in Borysthi:
 illabitur.*

*Sylvæ ingē-
 tes Moscho-
 rum propu-
 gnaculum.*

*Radivilus
 vastat Smo-
 lensc. agrû.*

*Lituani Vc-
lisensem a-
grum popu-
lantur.*

Excitasq̄ neces dives Smolenscia deflet.
Interea Litauī diuersā in parte Velisi
Fœcundos populantur agros, hominesq̄ cruentāt.
Non mihi si centum linguæ, si ferrea vox sit,
Innumeras clades Moschorum evolvere possem,
Mars quibus armipotens illis desæuiit oris.

*Moschi ap-
paratus ad
Bellum Po-
loticum.*

At non proposito, bellive aversus amore
Trux animus, placidā nec pacem mente petiuit
Fœdifragus Princeps, superi contemptor honoris.
Vindictam penitus spirat de pectore, plenus
Irarum: furor ipse nefas, belloq̄ ministrat
Consilium præceps. ingenti mole resumit
Bella, ferox populis, & pollens viribus usq̄,
Exciit immensas duris rumoribus urbes,
Et quascunq̄ tenet Moschouia ninguida gentes.
Iamq̄ exercentur vastis incudibus enses,
Arma novant, subiguntq̄ leues in cote sagittas.
Martia jam sonitu conspirant cornua tristi.

*Oka fluuius
Mosc:*

*Oby flu: in
Iugaria in
mare glacia
le influens:
tanta latitu-
dine vt tota
die vix tran-
seat.*

Venit ab extremis habitator finibus Ocæ,
Et Tuerii, Permiq̄ viri, Branscana Juventus,
Quiq̄ colunt Solonan, & qui glacialibus Obym
Fluctibus infusum, quo non est latior amnis,
Astrachani, Casanesq̄ leues, Hungriq̄ remoti,
Vicini Persis Sibyres, gens aspera bello,
Propter Achæmenias urbes sua rura colentes,
Atq̄ Asiæ populi qui sunt trans littora Volgæ,
Et Tanaim, Europam atq̄ Asiam qui limite findit,
Conueniunt magno numero, namq̄ inde ducentis
Millibus

Millibus obscuram glomerabant pulvere nubem,
 Æripedes equitum super æquora lata cateruæ.
 Inde manus peditum mistæ sola nuda replebant,
 Poscentes aciem, sed millibus octoginta.
 Fluctuat & tellus, & flumina pota dehiscunt,
 Subseditq; gemens tormentis terra ducentis.
 Quàm multa in sylvis volitant, cum decutit Austro
 Acris hyems, folia: aut formicæ farra tumultu
 Invasere, niger populus, sub cespite molli:
 Quàm multi fluctus surgunt turbata per alta:
 Tali se numero Moschorum turba ferebat,
 Excidium præsens tibi magne Polotte vehentes.

Moschorum
 200000.
Equitum.
 80000. pe-
 ditum, 200.
Tormenta.

Vrbs antiqua, viris populosa crepidine Dunæ
 Erigitur, tum colle nitet fundata vetusto,
 Arx olim Ruffis, Litavis regnata deinde,
 Diues opum, gazisq; potens, dum fata sinebant.
 Huic tum florenti Moschus, dum fœdera fingit,
 Improvisus adest, & circumfusa premebat
 Mœnia, quâ rapidusq; Rubon præterfluit, & quâ
 Rosida præcipiti decurrit valle Polotta,
 Roboremq; suæ vallum præcingitur arci.
 Nec requies: Moschus præceps sine fine ruebat,
 Incutiens bellum flammata mole, modisq;
 Quos Mars cunq; dabat solers belli atq; tumultus,
 Alitibusq; globis urbs & concussa tremebant
 Fundamenta, ruunt antiqui tecta Polotti.
 Intereâ lambunt properantia mœnia flammæ,
 Vrbs incensa cadit, lateq; excanduit atris

Polottus.

*Exuritur à
 Palatino Po
 locensi urbs
 Polottus.*

Ignibus, intus alunt stuppam querceta fauillis
Cōmutanda breui : nec enim fera flamma quieuit,
Donec collapsi cineres, arx sola remansit:
Quam rabidi magnis impugnant viribus hostes,
Saucia murali ferientes mœnia ferro,
Quod neq̄ nubiferis deductæ montibus orni,
Nec pinus syluæ soboles antiqua decentis,
Sustentare queunt, nec mœnia dura refutant,
Objectu laterum nexo, sed victa fatiscunt.

At non idcirco Litavis per chara cucurrit
Olsa tremor, neq̄ sic sternuntur corda pauore,
Pectoribus portas interclusere patentes,
Quamuis nec pugnare pares, & spissa corona.

*Helebovicius
fortissime
defendit Po
totum.*

Non ego te tacitum juvenis fortissime mittam
Versibus : ò Heleboviciæ lux unica gentis,
In Litavis sydus, cuius clarissima virtus
Et bello, & medio toties spectata Senatu,
Consiliis sanctis: invita fatebitur ipsa
Invidia, & franget dentem si illidere tentet.
O vir, ò merito posthac venturus in ora.
Ecce ruunt hostes, Parcãq̄, necemq̄ ferentes,
Atq̄ aditu lato condensi irrupere certant,
Dumq̄ alii trepidant, dum terror & error ubiq̄,
Pars referare iubent arcem, pars tendere contra :
Hic Deus omnipotens vires & laudis amorem
Subdidit, & stimulos Helebovici corde subegit,
Emicat hic alacer: prò nostrum dedecus ingens!
Quis metus ò socii? quidnam cunctatio signat?

Atq̄

Atq̄ pavo . . quæue ista repens vecordia surgit ?
 Quò vobis mentes, olim quæ stare solebant
 Inuictæ, pavidò se convertère tumultu?
 State viri, per vos & fortia facta parentum,
 Per Ducis Augusti nomen, per si quid honoris
 Debetis patriæ, nunc oro ostendite robur.
 En quid inaudaces geritis tela irrita? quid ùe
 Signat eques Litauùm bellis insigne vetustum?
 Sed quæ vos latebræ accipient? quò tendere vultis?
 Sic ait, & socios dictis accendit ad arma.

Tum pariter clamore ruunt, cuneisq̄ coactis
 Agglomerant, ardentq̄ mori pro mœnibus altis.
 Acer Holubicus, Corsacorumq̄ Juventus,
 Et Dorohostaidum P Etrus de gente, simulq̄
 Nemirii fortes, nec non Dovoyna Polotti
 Rector, & Hefmanni: comes his de gente Polona
 Verchlinius, mortem cupidus pro laude pacisci,
 Atque Polottiadæ reliqui, generosa propago,
 In medias mortes pro libertate ruebant,
 Haud multi numero, sed belli nodus, in omne
 Quos feret eximios bona Fama volubilis æuum.

*Nobiles qui
 erant in ar-
 ce Polotti.*

Conseruere manus pugnæ, Moschosq̄ sub ipso
 Confertos aditu, strictis mucronibus urgent,
 Missilibus densis agitur penitusq̄ regressum
 Eripiunt acies strictæ sternitq̄ virum vir.
 Deniq̄ præruptas moles cum turbine voluunt,
 Quæ Moschos latè sternunt: tum glandibus igni
 Effusis, & mortiferâ pepulere procella.

*Via consilij
expers mo-
lernit sua.*

Spumat ubiq; cruor Moschus, pars dente m̄ordit
Tormentis lacerata solum, pars ense perempta,
Pars in præcipites fossas, Dunæq; fluenta
Voluitur, & cumulis angustauere Polottam
Cœsorum juvenum: visus traxisse cruorem
Amnis, & absorptas in Dunam ferre cateruas.
At Litavi, pulchrum læti Pæana canentes,
Ingeminant, post tot curas, Martisq; labores,
Ignari penitus quid sera crepuscula, vel quid
Postera lux oritura vekat de sede Tonantis.

Quid tibi tunc animi fuit ò Ivane videnti
Funera? mactatasq; acies sub mœnibus altis?
Defensasq; tuas vires, irrifaq; scepra?
Nunc nunc jam sæuo gliscit violentia Moscho,
Ira, pudorq; subit, totoq; furentis ab ore
Scintillæ abstunt, & ni reverentia profit,
Iamdudum sacrum fregisset fuste Nicolam.

*D. Nicola-
us quidam
patronus
Moschorū.*

Sicciñe me patriis abductum deseris oris
Proditor? ò pro me, pro Moscha gente precator
Futilis! an potius vis res curare Latinas.
Idcircoñe tuis Panchæa adolemus acerris
Munera thuricremis, ceramq; liquamus, & ignem
Vrimus æternum, Regnis penetralia nostris
Te numerosa manent, festoq; à nomine Soles
Indicit nobis tua picta ante ora sacerdos?
Disce juvare tuos, & nos reverere vicissim:
Vtq; erat iratus proceres sic infit ad omnes
Voce Megistanes: O MOSCHI SEMPER inertes,

Et malè

41

Et maleforte genus! quis tantum copia fandi
Ventosâ in linguâ, quoties pugnare necesse,
At MARS in pedibus, fugitis me cuncta vidente?
Et passim caditis plebs immiserabilis ense.
At non in Bacchum segnes, cevereq; lumbis,
Cum lyra, vel resonans induxit tibia saltus.
Vos (nisi morti estis damnati) aduertite mentē:
Viribus armorum haud datur expugnare Polottū,
At fessos lentâ magis obsidione domate.
Nocte, dieq; ferant duros sine fine labores,
Sæpe domat tempus, quos non violentia fregit.
Hic mihi vos fortes date, nunc est viribus usus,
Huic aliud mercedis erit, qui fervidus urbis
Distulit excidium, breviter nostra arma moratus.

At Radivilus opus magnū sub corde mouebat,
Clarorum felix operum, fomenta retentans
Curarum, seu SOL supra, seu curreret infra.
Namq; videns pacis Moschum promissa procellæ
Linquere, & insolito turbatus pectora motu,
Quamvis densa videt populis horrentia castra,
Afflictis trepidat succurrere civibus, acrem
Militiamq; parat: qualis raptoris in ora,
Caspia foeta iacens armento tygris, ab antro
Exilit Hircano: sic laudis adorea postquam
Et laudis stimulavit Amor, Radivilus in hostem
Fertur: at officium simul intendebat in arma,
Alter Nicoleos RADIVILI nominis heros,
Qui te, Vilna decens, rexit rumore secundo.

Cuius

*Moschorū
mores.*

*Radivilus
obsidionem
Polotti ten-
tabat sol-
uere.*

*Nicol: Radi-
uilus Ioan:
F. Dux in
Olyka &
Niswicz
Pala. Viln:
&c. patru-
elis Nic Ra-
diu Georgi.
ada pientif-
simus Prin-
ceps.*

Cuius apud Litavos hac tempestate vigeat
Incluta relligio, monstris pia templa vetustis
Purgavit, purosque Dei promovit honores.
Ille etiam Rigam Litavis, gentique propinque
Consiliis iunxit te Dux Gottarde volentem,
At properata virum suscepit regia cœli,
Et jam perpetui miratur limen Olympi.

Sed fuit in fati, excindi lata Polotti
Mœnia, non solitæ coeunt in bella cohortes,
Nec supplementum legionibus additur vllum,
Et frustra tua cura fuit Radivile volentis,
Prædabunda tamen non secius agmina ferro
Compescis, lateque struis bellator acervos:
Castra metu rapido, tutas aciesque fatigas?
Pellere non æquis connitens viribus hostem,
Ipse Deus Moschos in prælia concitat acres.

*Moschus Polotti
lortensi præ
sidio nullam
requiem concessit.*

Ex illo semper muros circumsonat hostis,
Nulla datur requies belli, non ulla laborum
Hora caret, nunc horrendis insultibus instant,
Nunc tormenta boant, gemit arx, omnesque labore
Deficiunt, nec tot molles sufferre potestas.
Nulla mali finis, nec cum lux alma resurgit,
Phœbus Atlantæo flagrans de gurgite, nec cum
Sol ruit, atque diei nox intempesta laborem
Porrigit, avertunt somnos de corde pericla.
Sexaginta illos perhibent noctesque, diesque,
Armiferas acies, cunctosque tulisse furores.

*Incenditur
arx Polotti.*

Hæc ubi frustra hostes cernunt, incendia late

Turribus

Turribus injiciunt, tedis fumantibus acta.
 Ilicet arx immisso æstu comprehensa reluxit.
 Nec prohibere licet flammæ, aut fundere lymphas
 Mœnia adesa super: nam quæ densissimus vndam
 Fumus agit, quæ Vulcano pars æstuat, illuc
 Infanum tormenta furunt, lethumq; minantur.

At medias inter strages Holubicius ingens
 Exultat, fidens animi, ac corpore sudans,
 Fundebat rabidis necquicquam flumina flammis.
 Olli mors infensa caput circumvolat alis
 Impia, dumq; mares animos in Martia bella
 Fervidus exacuit, solus magni agminis instar,
 Fortia voce monens opponere pectora rebus.
 Ecce globus ferri tormento missus in arcem
 Mœnia dilacerat: tum perfida dissiluere
 Robora, fragmentumq; tulit vis magna trabale,
 Te letho solum quærens, te magne Holubici.
 Namq; tibi duro transfixit turbine pectus
 Fragmen, & exitium præsens immisit adactum,
 Confundens juvenile caput, sparsumq; cerebrum.

*Holubicius
 fortissimus
 Centurio.*

*Occiditur
 Holubicius.*

Occidis armatæ quem non potuere phalanges
 Sternere, Moschigenæ lectissima robora pubis,
 Sanguineosq; vomis rivos de pectore toto.
 Ah infelici moriens se in pulvere versat,
 Dignus cui plures annos rata vita maneret,
 Indole digna viri: tamen est post fata superstes:
 Felix, o nimium felix, qui morte ruinam
 Anticipas patriæ, quamuis nec lumina mater

h

Clausit

Claudit, at urbe jaces ingenti membra sepultus.
Te nemorum Nymphæ, vitreiq; fluenta Rubonis,
Te liquidi raucis amnes fleuere querelis.

Consurgunt gemitu comites, & pectora palmis
Planxerunt, gemit tota arx concussa tumultu,
Et quamvis Helebovicius defendere suadet,
Dum spes ulla subest, dum sunt in corpore vires,
Verchliniusq; mori vellet pro limine primo:
Deficit ingenti princeps Dovoyna timore,
Antistesq; simul: sed enim Mavorte secundo
Ingruit Ivanus, nec respirare sinebat,
Nocte dieq; ferox, & portas pandere cogit.

Tum verò exoritur Dunæ per littora fletus
Lingentum patrios fines, dulcesq; penates.
Ducuntur primi proceres, equitesq; Polotto,
Et miseri cives, bis denis millibus agmen
Servitio trahitur: gazæ rapiuntur avitæ
Occultumq; aurum, facta atq; infecta talenta,
Cum Dominis pariter Moschas portantur in oras.
Atq; illos Helebovicius fortissimus inter,
Os, humerosq; decens, multis è millibus extans
Ducitur, evinctas arcebant vincula palmas.
Iamq; propinquabat terris hostilibus, almos
In patriæ referens ardentia lumina fines,
Talibus ingemuit: iam iam salvete penates,
(Quis scit an eternū) Litavi: neq; enim reor unqui
Perfidia reus esse volam, sacra numina testor.
Non me pro dulci patriâ, non terruit hostis,

Libavitue

*Dovoyna
& Episcopus
Vrbis
Græca Fide,
arce
dediderunt.*

*IOANNES
Helebovicius
captus in urbe
Moschoviam
abducitur.*

Libavitúe & Fidem, nec me pellacia Moschi
 Præcipitem vertit, nunc, heu, toleranda tyranni
 Tædia mista minis ò crudelissime Regum,
 Meñe Polottiacis pugnans occumbere campis
 Non potuisse, tuisq; animam hanc amittere telis?
 Turbine stratus ubi moriens Holubicus ingens
 Occubuit, galæq; virum per lævia murmur
 Saxa cient, & clara iacent spectacula Martis
 Indomiti, & natis fleti cecidere parentes.
 Non ego nunc Moschi fastus, atq; ora viderem
 Læta parum, non facta trucidis præfanda tyranni.
 Talia voce refert, oculos tellure paternâ
 Nusquam dimittens, donec nemora ardua sylvis
 Prospectu erepto fines texere paternos.

MOSCHE, quid exultas? quæ te tam læta ruinâ
 Præcipitat fortuna? nec illa impune fauore
 Arrisit Dea vana tibi, sed culmine summo
 Ut traheret, similiq; manu quem sustulit aufert.
 Tuñe sacram violasse Fidem lætabere semper
 Impie? tempus erit quando quæ temnis, auebis
 Illibata tibi donari fœdera pacis,
 Et magno redimes captiui busta Polotti.

*Fortuna vi-
 trea est, tum
 cum splēdet
 frangitur.*

EN NOVA progenies cœlo manare profundo
 Incipiet Chrisostephanos Magnusq; Bathorheus.
 Iamq; alii Soles, & secli nascitur ordo
 Aureus, & priscum mos omnis abibit in aurum,
 Protinus atq; dies ostendent fata benignos.

*Stephanus
 Bathorhe-
 us Fatalis
 Moschici
 Billi Dux.*

Qui simul ac Litauum regnandum acceperit orbē,
 h ij Sistet

Sistet res lapsas, spoliis insignis ab hoste,
Restituet captas vrbes, Diumq; Polottum,
Sarmatiamq; tuâ victor formidine solvet.
Interea largas Radivilo sanguine pœnas
Per solves, tecumq; dabit Moschovia luctus.

*Ivanum Sa.
zhanas in
ballu incitat
& descri-
ptio Satha.
na Poëtica.*

AT fera Dirarum nigris fœcunda venenis
Alecto, nunquam cessans, segnisûe malorum,
Egelidæ monstrum Stygis, umbrarumq; potentis
Dira canis, scelerum venatrix pollet odore,
Hæc apprime nefas, & noxia bella, dolosq;
Callet, & innumeris fœdissima pullulat hydris,
Gorgoneisq; caput vallat torquata colubris.
Tota Acherontine Stygiâ pulligine squalens,
Sed potis omnigenâ miracula ludere formâ,
Mille adjtus scelerum, millena piacula nouit,
Mille mali stimulos, & fulguris ocyor alis,
Nare per alta potest, odium superûmq; hominûq;
Atq; ea tum linquens nigri spiracula Regis,
Illunes tractus, & Solis inania regna,
Spinturnix veluti cita, vel prærupta procella,
Labitur in terras, & tempus nacta nocendi,
Criminibus mentes hominum, & versare venenis,
Aëra per liquidum, nemorensia rura superne
Despectans, Moschas præceps enavit ad Arctos,
Et summo Kitai stridens in culmine sedit,
Ter pavidas arces circumvolitavit, & alta
Tecta magisteriis auis importuna venenat.

Exin Moschorum in penetralia celsa tyranni
Intrat,

Intrat, & Ivano quem tum super horrida bella
 Pectore fixa graui iam dudum cura premebat,
 Vipereis unum vibrat de crinibus anguem
 In medium pectus, serpens per membra volutus
 Fit torquis rutilans, quem Vlodimirus ab hoste
 Detraxit spoliū: primos hoc tollere fasces
 Omen habēt Moschi Reges, hoc sceptrā capessunt.
 Tartareum inspirans sensum, mentemq; pererrans.
 Accendit facibus, furiatq; nocentibus omnem
 Consiliis animum, quō bellum poscat, ametq;
 Stringatur ferrum, multos eat ira per annos,
 Exercere velint odiis genus omne, dolisq;
 Arma fremant, armis concurrant protinus arma,
 Principis armetur manus in civesq; suosq;
 Armenturq; manus in gnati fata parentis,
 Absiduā caleant de cæde cruore penates,
 Mille viis scelerum certetur, nec modus adsit.
 Talibus inspirat monitis, acuitq; furores
 DIRA, sitim belli totis molita medullis.
 Olli mox præceps infania Martis inarlit,
 Bella ferox, mera bella, sonat, miscetq; penates,
 Luctificam ex somnis pugnam, stragesq; requirit,
 Turbidus, arma super: vultum ferus, asper, anhelans
 Sanguineam torquens aciem, mora suscitāt iras.

*Torquis Vlodimiri Mo-
 nōachi, quē
 Græco pro-
 vocanti de-
 traxit, duel-
 lo cōgressus*

*Ivanus filiū
 natu maiorē
 occidit.*

Vtq; ferox Vmber, quem turba Diania fortem
 Miratur, stabuli scrutatus odoribus hostem,
 Aut procul eduro firmantem robore costas
 Vidit aprum, quamuis loro, nodisq; tenetur,

Niritur, ac totâ pugnâ cervice morantem
 Antevolans Dominum, micat auribus, atq; reclusis
 Dentibus, ac tenues morfu convulnerat auras,
 Eripuit tandem sese, ferturq; patenti
 Extensus campo, tum sylvas personat ore,
 Et centumgeminis complet latratibus agros:
 Haud aliter Moschus princeps in bella ruebat,
 Sævus, acerba tuens, furiis ingentibus actus,
 Infelix exul mentis, qui stulta pararet
 Funera Sarmatiæ forti, Litavoq; ruinam.
 Quamvis ingentem cladem vitare monebant
 Terribiles rerum formæ, signisq; frequentans
 Primipotens genitor, cœlo, terrisq; canebat.
 Hic tamen invito bellum vel numine anhelat,
 Dedecorum plenus Rex, pestis acerba suorum.
 Nec multum refides populos rumoribus acres
 Exciuit, stupet insanis fulgoribus illic
 Armipotens acies, hoc tendunt agmine turmæ
 Lethifero, peditum, spargentes turbine plumbum.
 Hac properat brevibus pubes armata sarisis,
 Hac numerosa manus, velites, habilesq; pharetras
 Succincti, campis vestigia flammea miscent.
 Parte aliâ clypeata cohors ardentibus hastis.
 Incendunt agros equites, ac pulvere nubem.
 Qualis equum Mævus gæx formosissimus, herbis
 Pascitur Hippoboton, ubi millia quinquaginta
 Caucasias implent crebris hinnitibus oras:
 Tale fuit densis Moschum legionibus agmen,

*Cuius fortū
 nam Deus
 mutat, con-
 silia corrū-
 pit.*

*Duos ingen-
 tes exerci-
 tus in Litua-
 niam Mo-
 schus mittit
 anno 1564.*

Vt varium linguis, ita versicoloribus armis.
 Inde bipartitò in Litavos conversa tulere
 Signa, Serebrinus Cropsiennæ littus ad Orsam
 Obsedit, Mahometicolæ socia arma, virosq;
 Iunxerunt Casanes, forti ductante Murato.
 Parte aliâ triginta equitum, peditumq; Polotto
 Millia ducebat sub Evanscia Soyfcus arva,
 Soyfcus illustri ferrugine clarus, & auro
 Intertexta gerens, & claris arma mæandris.
 At non Lituanæ defendere cuspidis ictum
 Sic valuit, quando fuit irrevocabilis hora.

*Præfictio
 exercituum
 Moscheviti
 corum, Sere
 brinus &
 Petrus Soy
 fcus.*

Protinus ignotæ facies, vexilla tremenda
 Fulserunt, Xerampelino uibrantia fuce,
 Sanguineo lugubre rubent, Xanthoq; colore,
 Sarranoq; nitent, latis spectacula campis:
 Sic circumfusis Moschûm gens in via sylvis,
 In Litauûm terras pestem, flammascq; ferebat.

Quæ bonus aspiciens Radivilus, & horrida bella
 Surgere, terroremq; dari, flammascq; per agros,
 Indoluit casu patriæ concussus acerbo.

*Radivilus
 in Moschos
 tendit.*

Nocte, dieq; animum nunc huc nunc dividit illuc,
 Et nunquam anxiferas curas requiete relaxat.
 Conveniunt pauci proceres, quid publica poscant
 Commoda dicturi: quibus hæc Radivilus heros:
 Quò res summa loco, vobis manifestius ipsis
 Quos ferus insequitur princeps crudelibus armis.
 Bellum atrox cives dirâ cum gente gerendum,
 Quæis neq; ius neq; religio, neq; fœdera curæ

Sed

*In Radivilo
providentia
ad auxiliū
patrie.*

*Lituanorum
exiguus, sed
fortis in Mo
scho exer
citus Anno
1564.*

Sed fera vis hominumq̄ cruor, miserescite vestri,
Neu dulcem patriam, natosq̄ ad funera Moscho
Prodite, sed Maiestatem defendite magnæ
Littaviæ, per ego has lacrymas, patriamq̄ cadentē

Oro, maturate nefas avertere tantum.
Assensere omnes, & quid facundia posset
Tum patuit: veniunt bello spectata Juventus
Et famuli Martis, numero PAuciq̄, boniq̄,
Sed conferre manum, & ferro decernere prompti,
Flos Litauūm, roburq̄ virūm: sonuere tremenda
Classica, conspirant juvenes, Martemq̄ fatigant
Indomitum, dolor ipse viros incendit in hostem.

Arma novant, recoquuntq̄ patrum iam desita tela,
Hic arcum rapit ostentans artemq̄, decusq̄,
Pars clypeos terget, veteri rubigine ferrum
Exuit, ac cristis galeas ornare comantes
Invigilant, accuuntque leves in cote sagittas,
Visceribusque trahūt graveolentia nitra syphonū.

Arte laboratas, electreoq̄ rigentes
Robore loricas poliunt, solidantque refracta.
Illi quadrupedem qui cursu provocet auras,
Ardua colla ferat, volvat sub naribus ignem,
Instituunt, lituosque pati, pedibusque sonare,
Et properè injiciunt in equos sua corpora saltu,
Castigantque moras avidi: nec tempus agendi
Suppeditat, raucus sed enim canor, atq̄ tubarum
Ingeminant fracti sonitus, simul ipsa vocat res.

Tum verò celerant iter ad prætoria celsa,

Concurfus

Concurfusq; virum, fremitusq; ardescit equorum.
 Condensæ veniunt acies, exercitus acer,
 Dives equis, dives turmis florentibus auro,
 Compellant alacres Radivilum vocibus istis :
 Maxime Littaviæ ductor, quo sospite nobis
 Nil desperandum, præstans tutela tuorum,
 Te Duce Luciferum nos, Auroramq; sequemur
 Tellurisue feros juvenes sine lege Deoq;
 Te Duce perfusas Mauro sale, Marte petemus,
 Afrorum terras, Dacosq; erepta bilingues
 Signa reposcemus, duc, quo nos cunq; placebit,
 Quem Belli Fortuna suis circumvolat alis.
 Nam te non alius Martis tenet aptius artes.
 Hinc tua te pennâ solvi metuente superstes
 Fama feret, dabit æternos sacra laurus honores.
 Præcipe signa citus ferri, simul utere promptis.
 Et nos ad laudes Virtutis tramite duro,
 Græsari cupimus, per tela inimica, per ignes.

*Polonorum
 & Lituanorum
 copie
 ornatissimæ
 sunt.*

*Auctoritas
 Radivili*

*Fortuna
 & felicitas
 Radivili.*

*Scientia rei
 militaris.*

RADIVILIAS TERTIA.

VNC OPVS, & studiū, magno nunc
 ore sonandum,
 Si quid Hyanthæilatices, & In Aones
 almæ,

Rupibus am sanctis in carmina juris habetis :
 Tuq; chori Princeps, Augur Delphusie, tuq;
 O Argen-

O Argentipedum multifida Dia Dearum
 Calliope, tum quicquid adhuc in montibus illis
 Religionis inest: mea nunc precor orsa referte
 Magna sonaturi, fortesq; evolvite mecum
 Lituoidas, quibus illa viris tum floruit ora,
 Qui lecti heroës in prælia sæva ruebant.
 Dicite nunc Musæ Cyrrhea theatra colentes,
 Namq; virum in viridi laudes Adãmante notatis.

*Catalogus o
 primarū &
 ductorum,
 qui ad Ivan
 scium præ-
 liū venerāt.*

PRINCIPIÒ Chodchevicio de sanguine creti
 Magnanimi Fratres, famâ & præstantibus armis
 Insignes, ambo patriæ par ornamentum,
 Spes geminæ Litauūm, magnæ duo lumina gentis,
 Agmen agunt latè fulgens horrentibus hastis,
 Atq; acie densos, ipsi magni agminis instar:
 Ceu duo Nubigenæ quando Rhetusq;, Pholusq;,
 Monte ruunt, dat sylva locum, salicesq; procūbunt.
 Gregorius turmas acies præcedere suetus,
 Primus in adversas hostis se ferre cohortes,
 Eximium robur spirans, hic fortia bello
 Pectora fulmineos juvenes rapit: alter in hostem,

*Ioann: Cho-
 dkiewicz; Co-
 mes in myss
 & sklow
 Castellanus
 Vilnens; pe-
 ditariū Lit:
 rexit.
 Sclopeta.
 Oborski.*

IOANNES animo exultans, & prælia poscens,
 Iamdudum juvenes florentes ære ciebat.
 Ast illi ex humeris pardorum terga retorquent:
 Et tormenta simul rexit, peditumq; phalangem,
 Quis Lacedæmonio tunicæ de more rubescunt,
 Falcatos enses, plumboq; gravata gerebant
 Instrumenta necis, mors unde volatilis exit:
 Hos tum Ioannes rexit, sed Oborscius illi

Legatus

Legatus variis instigat vocibus alas.

Post illos ingens animis, & maximus acri,
Zenoides bello, nitidis fulgebat in armis,
Æreus, immanem quassabat fervidus hastam,
Armatus ductans juvenes, contisq; scienter
Vtentes, agmen præstans insignibus armis.
Flos Martis rapidi sequitur Volminscius acer,
Hastatos equites regit, æratamq; catervam,
Eximius belli Ductor, solersq; laborum.

Nec mihi Sanguisco præstans indictus abibis,
In reliquis virtute pari, sed dispare ferro,
Moschorum terror, debellatorq; Scytharum,
Cui genus à primis Litaum Ductoribus, atq;
Gedimine venis prisco, clarusq; vetustas
Marte refers proauum laudes, accerrimus armis
Forte pharetrati populi rapis agmen: at illi
Carbaseum de more suo velamen habebant,
Fidentes arcu lento, volucrisq; sagitta,
Volliniâ lecti juvenes degente virorum.

Nec veteri Litaum de stirpe Georgius armis
Defuit Hosticus: nec dux Corecius alto
Lætus equo: ast illi sonat auro intexta pharetra.
Hinc Solomericio Bogdanus sanguine cretus,
Hostibus haud tergo, sed pectore notus, & armis,
Fertur equo glomerans, & flammea crura reponit.

Te quoq; Casnicii campi videre Sapiha
Nicoleos, alas equitum rexisse feroces,
Pulvereamq; solo nubem, Martemq; cientem.

Georg: Ze-
nouicius Ca-
stell: Smo-
lenscensis.

Ioann: Vol-
minski Pa-
lat: Smole:

Dux San-
gusko.

Georg Ho-
stich Palat:
Mscista-
uensis.

Bogdanus
Dux Solo-
mericki.

Nicolus Sa-
picha.

*Philo Kmi.
ta peritissi-
mus rei mi-
litarū.*

Et tu Cmita Philo, quem parvū maxima virtus
Amplificat, solers belli, Martisq̄ laborum
Igneus involitas magno æquore, quem levis ala
Insequitur velitum, certis metuenda sagittis.

*Bacæ fra-
eres.*

Ecce Bacæ validi transuersis casside cristis,
Direxere acies, acuuntq̄ in bella cohortes.

*Georgius Ti
skenuit.*

Te quoq̄ sanguineo bello præclare GEorgi,
Te Tischeviti iungit tuus ardor, equestres
Ducentem turmas, insignem fortibus ausis.

Borcollabus

Ibat & ingentes Moschūm straturus acervos
Sanguine Corsacio descendens Borcollabus,
Cuius olorinæ surgunt in vertice pennæ,
Vincere siue mori præsens, in utrumq̄ paratus.

Sueikowski

Agmina Sueicouius celerans extrema coërcet
Expertā belli juvenum comitante catervā,

Coxacy.

Quis sonat ex humeris corytus, & horrifera arcus
Mascula vis, qui te DOMINVM RADIVILE canebant.

*Nicol: Ra-
divilus Im-
perator E-
xercitus.*

HOS INTER medius RADIVILVS vertitur, ipse,
Qui belli summæ præerat, sine fine fatigans
Consiliis animum, licet experientia Martis
Adjuuet, eventusq̄ Deus mentemq̄ secundet:

*Descriptio
clypei Radi
viloni.*

Illum Thrax pullus generoso de grege portat
Arduus, & pugnat frænis, aurumq̄ remordet:
Ingreditur, Fortuna virum circumvolat ingens.
Sed galea ornatus capitis flagrabat, & acre
Solis inardescit radiis obversus ad astra.
At lævem clypeum series longissima rerum
Auro insignibat, fulvo distincta metallo.

Illic

Illic res Litavas, antiquorumq̄ triumphos
 Cernere erat: veluti per Balthica dorſa, LIBONIS
 Contigit ambifluæ Plotellæ claſſis arenam,
 Non ſine mente Dei, terras adveſta recentes:
 Utq̄ Libo multum terra jaçtatus, & alto,
 Allapſus ripis, ubi tum ſtabula alta ferarum
 Horrebant, velutiq̄ ITALÛM manus emicat, atq̄
 Sternit humi cervos, vrosq̄ feroſq̄ biſontes,
 Ædificantq̄ NOVAM ROMAM, ſub culta Dubiſæ
 Oſtia cæruleæ, veteris ſolatia ROMÆ.
 Hæc penes aſtabant reges ex ordine ſançti
 Inſignes lituo, atq̄ ardentia ſceptra tenentes.
 Quos inter bis ſex radiis clarabat in alto
 Vertice MINDOCVS, Latium Diadema gerebat
 Rex Litavûm: geminasq̄ tremenda tributa ſagittas
 Fortem ERDIVILLVM Scythico miſiſſe tyranno:
 Nec procul aſpiceres trūcatos mēbra Scytharû
 Legatos, hæc SCIRMVNTVS reſponſa remiſit
 Sæva Balaclaio: ſubito hinc conſurgere bellum,
 Et Koydanovios rubefaçtos ſanguine ſaltus.
 Et rapidum VITENEM, Leſconis Marte revictû,
 Victoremq̄ iterum, & proſtratos Marte Polonos:
 At Litavus miles captos immitis agebat
 Viginti juvenes ſortitò quiſq̄ Polonos.
 Hic choreæ, cantuſq̄ vigent, Ledamq̄ ciebant
 Victores, & Iò lætos Iò hiare putares.
 Antyge in extrema colles, ululataq̄ montis
 Summa lupo, ærataq̄ lupum compage nitentem

*Lituani à P.
 Libore ltalo
 quem Pala.
 monem alij
 vocant, ori-
 ginem indu-
 bitatam tra-
 hunt.*

*Nova Roma
 in Samogi-
 tia & Lito-
 nia ſinibus
 ædificatur
 ab hoſpiti-
 bus Italis,
 nunc Nowro-
 mo.*

*Mindocus à
 Pont: Rom
 Rex Litus.
 nia creatus.*

*Anno 1293
 ad Sochaco-
 viam.*

Expoliit, cupiens spiranti effingere signo
 Docta manus, sed centenis fera vasta remugit
 Ventre lupis: claram hinc urbem Lisdeycius augur
 Portendit: quanto confurgit ab omine Vilna
 Omnigeni nutrix populi: quam maxima Vilna
 Opprobrio quondam fuit, & magaria, nunc jam
 Urbibus æquavit Litwana potentia magnis.

*Primordiū
 & q. omen
 vniōis Polo-
 norum &
 Litu.*

*Dos Litua-
 ne Ducis &
 20000. ca-
 pitū. Polo-
 norum à Li-
 tu: manu-
 missorum.*

Ducitur ad thalamos pulcherrima Lituanine
 Aldonis Casimire tuos: hanc Littava pubes,
 Flos veterum, roburq; virūm, metuenda sagittis,
 Ex humeris tegmen torquens immane bisontis
 Terribili ravum setā, atq; Polottidis ursæ,
 Dotalesq; simul ducebant agmine denso
 Lecchiadæ, horrentes intonsis crinibus, atq;
 Iam læti, iam cum pileo, vinclisq; carentes.
 Iamq; duas gentes, paribus sine fine regendas
 Auspiciis, adamas fatorum lege tenebat.

Hinc pacem æternam pactis florere hymeneis,
 Cernere erat, totā superi quod mente petebant.
 Sint Litavi, atq; decus, pro maiestate, perenne,
 Atq; DVVIS MAGNI vigeat per sæcula nomen,
 Vnanimes regem populi venerentur eundem,
 Vnanimes pugnent, & eant super æthera famā.

Hic Brandburgiacos vastabat milite campos,
 Dux Gedimines: en densa volumina fumi.
 Hic domuit Prussos acres, Hordasq; Scytharum
 Trans Tanaim victor perfecta cœde fugavit.

*Lituanicbel
 lum inscriūt
 Ludo-*

Et quàm per Litavos sæuis effusa Borussia

Tempestat

49
Tempeſtas jeric campos, Duſumerus vt audax,
Pruſſiam, & ad bellum traxit, Regemq; Bohemū,
Pannoniumq; ſimul, nam frons radiabat utriq;
Et Moravos, Danosq; truces, Galloſq;, Britānoſq;
(Aurea cæſaries ollis) Germania bellum
Tota movet Litavæ genti, Rhenusq; tricornis
Conſpirat: ſed quos non poſſunt viribus, aſtu
Olgerdus cum Keyſtuto fregere, fameq;
Vaſta relinquentes late loca cuncta, viciffim
In cinerem redigunt Pruſſos, arceſque Livonas.
Hos indignantum ſimiles, ſimilesque furentum
Aſpiceres, quoties infandæ ſtragis acervos
Deſierent: demens: tua ſunt hæc damna Magiſter.

Parte aliâ Moſcho vivas in fomite flammas
Olgerdus mittebat: adhuc fumare putares:
Iſ celerans urbi Moſquæ imminet, atque jacenti
Dicebat Moſcho: QVIS MATVTINVS AD ARMA
SVRGIT? PARCE MINIS: ſimul haſtam illiſit ad arcē.

Ecce Iagello potens, & libertatis alumni
Sauomatæ, Litaviq; viri, Germana refringunt
Agmina, telorum denſiſſimus imber inundat.
Cum ſubitò, aut hoſtes ingloria terga dedere,
Sauomatumue manu validâ cecidere perempti.
Sanguine Grinualdum natat: ipſe Magiſter arenâ
Vitam exhalabat, jacuitque exangue cadaver.

Hinc Tamerlanas acies incurrit ouantes
Vittoudus: ſatis eſt auſum concurrere laudi.

Ecce nitent vario convivia longa paratu

Luciis

Ludouicus
Rex Hun-
gariæ, Ioani:
Bohemie:
Carolus Mo-
rauiæ Mar-
chio qui poſt
Imperator
Cæſar 4.
dictus Dux
Saxonie,
Dux Pome-
ræ: Marchio
Brandebur:
Gallica &
Anglica au-
xilia: nam
Pötiſex in
bellū ſacrū
Bullis et cru-
ciatū omnes
conciuerat.
Olgerdus et
Keyſtutus
Lituaniam va-
ſtā reddunt
& hoſpites
nouos fame
conficiunt.
Anno 1331.
50000 Ger-
manorū ce-
ſa.

! Coniunium
Vnoldi Lu-
sic

*et ex Volini-
orum 7. heb-
domadam,
quotidie
700. boves,
agni 1400.
100. bison-
es, totidem
cervi, alces,
apri &c. oc-
cidebantur:
& quotidie
1400. vasa
medonũ, Et
vini cuiusq̃
generũ 100.
cupæ absu-
mebantur.
Ad Cropsi-
am fluv:
30000 Mo-
schorũ par-
tim cæsa
partim fu-
gata. Anno
1514.
† Ioan: A-
bramovicz,
Capitaneus
Liden: &c.
Præses Dor-
patensis:
Nicol. Ra-
divili Inti-
mus & par-
ticeps conse-
liorum.*

Luciis campis, ubi Cæsar, tresq̃ superbi
Reges, & Moschus princeps, amboq̃ Magistri,
Totq̃ Duces epulas celebrant, convivio læta.
Adventusq̃ virum fremit, & concentibus auræ
Mulcentur (nequeunt expleri lumina visu)
Cæde tepebat humus semper pecudum atq̃ ferarũ
Et passim populi diversæ gentis inerrant.
Hic quoq̃ belligerã manus informaverat Holhã.
Passeribus tribus arcem debellasse potentem,
Et Svantoslavum, qui nunc prostrat Achivos
(Heu casus !) Litavi dextra cecidisse CVRETIS,
E capite absciso carchesia pocula fecit
Hostis, & inscripsit: QVAERENS ALIENA PERISTI.
Ecce Zavichostum densus de fustibus imber
Complebat, clypeumq̃ incendit flamma nitentem.
Hæc inter vix iam fluctus Cropsienna trahebat,
Funeribus gentis Moschæ gravis : inde triumpho,
Compedibus vincti proceresq̃, Ducesq̃ trahuntur.
Qualis inardescit radiis cum Lucifer, ante
Quam croceum spargat lumen rota fervida Solis,
Atq̃ renidenti colles illuminat ore,
Convestitq̃ suo terrarum anfracta nitore.
Tali se claro Radivilus tegmine clepit.
† HVIC ABRAMOVICVS fidissimus ibat Achates,
Perpetuò affixus lateri, variosq̃ serebant
Sermones, hunc ipse sibi Radivilus amicum
Delegit, pacisq̃ bonæ, belliq̃ ministrum:
Ipse viri poterat mentem, consultaq̃ nosse,
Iuxta

Iuxta Stabrovius nulli virtute secundus,
 Ponciusq̄, simul juvenum Mauortia pubes.
 Ibant per sylvas, quā proxima meta viarum,
 Compositi in turmas, Radivilia signa ferentes,
 Expanfas Aquilæ pennas: hanc lumine sævo,
 Vngue feram, infestam Moschis properare putares.

*Aquila ni-
gra in signe
Principum
Radivilio-
rum.*

Tum pulsu concussa pedum sonat undiq̄ tellus,
 Inarime veluti gemuit pulsata tremendis
 Fulminibus, pater altitonans cum nixus Olympo,
 Spargit in horrendi sua tela cubile Typhœi.

At virides Nymphæ blandissima numina sylvis
 Hinc atq̄ hinc pariter glomerantur, & in via divæ,
 Lustra Rubonêides peragrant, tum fulgida signa
 Flagrantesq̄ virûm vultus nimis admirantur.
 Miratur nemus insvetum, ripæq̄ silentes,
 Quàm sese ore ferant, quā pulchro lumine & ore.
 Insanæ juvenes spectant, ardentq̄ tuendo,
 Prorsus in hospitibus tam lætis suspirantes.
 Præcipuè Dryadasq̄, & Oreadas abstulit omnes,
 Tanquam sola foret Radivili fortis imago.
 Omne nemus ferro, & nitidis hastilibus horret,
 Sole lacessitus splendor diverberat auras.

Cum subitum, augurioq̄ omen mirabile corda
 Addidit, & melius rebus confidere iussit,
 Namq̄ per ingentes sylvas exercitus omnis
 Dum ruit, ecce manus vinctum post terga trahebāt
 Exploratore, juvenes, de sanguine Moscho:
 Quem simul ac sonipes Radivili vidit, in altum

*Omen. E-
guus Radi-
vili explo-
ratorem Mo-
schum den-
sibus erri-
puit.*

Emicat, arrectisq̄ fremens cervicibus, illum
Arripuit morſu, liquidasq̄ inimica per auras
Membra jacet, velutiq̄ pilam jaculatus inanem.

At Litavi ſacrum læti Pæana canebant
Formoſis ſimiles cygnis ad rura Cayſtri,
Multaq̄ porriciunt in cœlum vota tonanti:
Annueret, ſineretq̄ manus prædonis arenâ
Sternere Caſniciâ, juſtasq̄ repoſcere pœnas
Pollutæ pacis, tum bella ſecunda redonet,
Mox pugnæ curant & equos, & corpora duræ.

Vertitur interea cœlum, denſasq̄ vehebant
Noctis equi tenebras, & decedentia certis
Tempora momentis feſſum Phaëtonta lavabant
Marmore Atlantæo: Phœbe nocturna nitebat
Eviſtis radians nimbis, lateq̄ trahebant
Sollicitæ gentes jucunda oblivia vitæ,
Et piſtæ volucres, & gens Neptunia piſces:
Te quoq̄ curarum dulci fomenta ſopore
Perfundunt, ſeramq̄ dabas per membra quietam,
Sub Iove nymbolo RADIVILE, & tegmine cœli,
Quamvis sæpe leves ruperunt clafſica ſomnos:
Cum facies Keſtutiadæ ſine corpore vita,
Elifiiſ viſa eſt campis delapſa Vitoudi,
Qualis erat quando Grivaldo victor, onuſtus
Almannis ſpoliis, Litavas veniebat in oras:
Cum ſubitò tales Radivilo effundere voces:
Sedibus Elifiiſ fortuna indigna meorum
Exciit, ac Litavæ movit me injuria gentis:

Senſimus

Somniū Ni
colai Radi-
vili.

Sensimus hæc dudum, sed facta an ficta putarem
 Haud scivi, damnis contraria fata rependens,
 Quæ sine fine meis, sine metâ & tempore scepra
 Annuerant : hoc occasus tristemq; ruinam
 Solabar Litauûm, fore post voluentibus annis
 Hunc populû late Regem, qui Balthica quicquid
 Littora, & Euxinum, Volgæq; interjacet undas,
 Imperio, & magnâ semper ditione tenerent,
 Et ferrent Litauûm sublimia nomen in astra.
 Nunc haud antiquæ laudis mihi fama sub imos
 Pervenit manes, hostem crebrescere nostro
 Imperio, & Moschis victos parère nepotes,
 Quos ego sub Pontum Mit hridatæumq; pelorum
 Extuleram, exiguis Litavos equitare per agros.
 Idcircoñe sumus bellando vulnera passî,
 Et frustra spoliis cives patriamq; triumphis
 Ah infelices atavi decoravimus? cheu
 Dissimiles nobis, ignavi sanguinis ætas:
 At non idcirco Narimuntius emicat armis
 Acer eques, sic ut cessent in bella minores.
 At non ille minas ulcisci Olgerdus inanes
 Distulit: vobis gens hæc tot bella per annos
 Terroresq; feros, cladesq; inculsit inultas?
 Non talis pubes hostes, vicinaq; regna
 Contudit, & famâ sublimia sydera adivit.
 Non arces, non vallus erat, sed fortia corda
 Murus erant, quibus egregias disjecimus arces.
 Pro tunicis aliquot, totidemq; securibus olim, †

*Lituan in se
 gne Eques
 Cataphra-
 Etus.
 † Vitoldus
 Moscho pro
 tribus tuni-
 cis & secu-
 ribus, ac mel-
 lis aliquot
 vasis, & to-
 tidem equis
 bellum in-
 tulerat.*

*Veterem fec-
rendo iniu-
riam, invi-
sas nouam.*

Gessimus in Moschos ingentia bella, nec unquam
DESIDIA in bellum me distulit IMPROBA SIREN.

Hostis habet vestras urbes impune, colitq̄
Nec vos accendit vel laus, vel dedecus ingens.

AT TV SPES Litauum, lux ò fidissima nostri
Imperii, qui res fluxas, sublapsaque promptè

Restituis, quantumque potes tam noxia secla
Diffingis: succurre tuis, & sterne ruinâ

Imbelles Moschos: solus qui vincere possis
Et reor, & si quid certi mens augurat, opto.

Craftina lux cernet Moschorum funera campo.

O mihi quàm blandè, quam molliter ossa quiescât,
Vestra meos olim cum sustentabit honores

Virtus, egregiasque animas, laudesque parentum.

Nunc vince, hæc summa est: at te post vltima fata

Fama sepulchri expers longo dignabitur æuo,

Perge libens, quò te VIRTVS agit ALMA, iubetque

Consulere Historiæ Litauum, decoriq̄ parentum.

His incendebat dictis in bella Vitoudus
Heroem, ast illum nox intempesta reliquit,

Surgit, & has Ductor sic matutinus ad astra

Fundebat voces: O QUI noctisque, dieque
Annua conficiens labentia lumina cælo,

Æterno torques nutu fulgentia signa,

Solivagumq̄ regis genus, humanosq̄ labores,

Halmyraq̄ OCEANI vada, juratq̄ sæua silentium,

Sis bonus ò felixq̄ tuis, & publica vota

Non quia promeriti, sed nos quod amasq̄ fovesq̄,
Suscipe

Suscipe: da deinde auxilium fulgentis Olympi,
Meque velis, civesq; meos arcere periclis.

Dixit, & auditas testatus ab æthere voces
Insonuit, totumq; Parens tremefecit Olympum,
Concussitq; sonans argentea sydera mundus.
Parce metu, DEus, ipse Deus, sonat æthere summo
Classica: jamq; novo Sole irrorabat Eous
Æthereo è nimbo terras, camposq; virentes.
(O veneranda dies! Sol ò laudande!)vehebat
Sol super astra diem solatia magna ferentem.
In numerum Ductor turmas disponit ovantes,
Soyscius in syluis, & Moschi tuta tenebant
Castra loco, pictis acies clarabat in armis.
Hostis adest: eja, nunc nunc quod sæpe petistis,
Quod votis optastis adest, ostendite dextris
Haud linguá Martem : nunc fortia isq; parentū
Facta refer, patriæq; memor, natumq;, bonæq;
Coniugis: en laudis campus, nunc viribus usus.
Sic Radivilus ait, tum claro murmure passim
Incinuere tubæ, ferit aurea sydera clamor,
Atq; alacres penitus fervent ad prælia turmæ.

*Signū præ-
lii datur.*

Vmbratur mōtes jam vespere: nec morapugne,
Zenoides fortis juvenes sic infit ad acres:
Ecquis erit mecum, socii, qui primus in hostem
Irruat? en primus cupio me credere campo :
Erumpunt alacres: concurritur: ingruit imber
Ferreus, atq; fragor ruptis sonat editus hastis.
Nec minus adverso concurrunt agmine Moschi,

*Pugna sub
vesperam
cōmittitur.*

*Ductores
Moschorū.*

Adductisq̄ simul protendunt pectore dextris
Fraxineas hastas: mediis in millibus alti
Ductores volitant, ZACHARINVS, & acer OSIPHVS,
BYCOVVS pinis patriis, & quercubus æquus,
Ferreus, & cristis caput altum immane coruscans,
Martem acuit, transitq̄ acies, & vertice supra est,
Ponderamenta ferox galeæ, setasq̄ renutans,
Invadit turmas Litauūm violentus: at illi
Fagina Zenoidæ tantos tremit hasta per armos,
Transfixitq̄ virum specus atri vulneris undam,
Cumq̄ animá vomuit, cadit & superintonat alto
Lapsus equo, multaq̄ jacet protensus arená.
Quanta Polottiacis antiqua in montibus ornus,
Cum cadit Edonls eucta Aquilonibus, ingens
Fit sonus, & nemorum syluæ, ripæq̄ resultant.
Cui Litauus Mende jace, quam Marte petisti
Littaviam metire jacens: Dat plurima letho
Corpora, nec minor est cõitū furor: agmine facto
Incurrunt hastis, oriturq̄ acerrima pugna
Marte resistantum valido, contraq̄ ruentum.

Ductores Moschi tantas impune cientem
Zenoidem strages armis sine more videntes,
Vnum omnes circumstant, unum agmine circum
Densantur, glomerantq̄ manum, ceu turba leonē,
Multa cruentantem campis armenta, fatigant,
Sanguineum tamen os, & lumina sæva retorquet:
Haud aliter juvenis telis urgetur, & ictus
Sustinet innumeros, pugná congressus iniquá.

Obruitur

Obruitur nimbo, & partem versatur in omnem.
 Ac tum fraude locū Moschus speculatus, in ensem
 Consurgit, ferit, ingeminant clamore frequentes
 Moschigenæ: sed non trepidis præcordia fibris
 Turbatus, neq̄ tu lætabere vulnere nostro
 Hostis, ait, tum fulmineum præceps rotat ensem,
 Et Moschi frustra clamantis condidit ore.

Zenowij
 vulneratur.

Hic fidens Mordvis immani corpore vastus,
 Trux SEREMETVS adest IVANI nomine dictus,
 Inclyta quem Martis sublimem gloria tollit.
 Tum LEO magnanimus qui debellare feroces,
 Hordigenas suerat, jam morti debitus, atq̄
 Palecii gemini, David Scuntoria proles,
 Promouere leues cuneos & quâ datur: illac
 Adnixi summis concurrunt viribus, omnes
 Infortunatis fortasse parentibus orti.
 Eminus hi feriunt, decernunt cominus illi.
 Implicuere acies, turbataq̄ quadrupedantum
 Pectora pectoribus frangunt: creberq̄ viro vir
 Densatur, magno erudescit pugna tumultu:
 Sicut inæquales cum turbauere procellæ,
 Vulturno Boreæue fero querceta laborant,
 Ventorumq̄ gemunt syluæ stridentibus alis.
 Sternitur infelix Seremetus, & ore momordit
 Tellurem, & moriens dulcem reminiscitur OCAM.
 Nil illum patriæ Ceremissia tela sagittæ,
 Nil validæ iuvere manus, emissa furentem
 Glans petit, & rapidum seruat prorupta tenorem,
 Quam

Quã nec ab ære rigens thorax, nec lubricat umbo,
In membris donec moribundi corporis hæsit.

*Secunda a-
cies.*

At Chotcheuitii fratres, duo fulmina belli,
Et Sanguisco manu præstans, ac nobilis hostem
Sternere, tum Litauùm delecti rursus inundant:
Fit sonitus: miscent sic alternantia Martis
Prælia, & ingentem pugnam, ceu nulla virorum
Bella forent, nulli diversa parte ruentes.

*Kelicjow.
Moschus.*

Delectat bella atra cruor, formosaq; causa
Firmat & attollit geminas in pectore vires:
Atq; hic se Litavis magnâ comitante catervâ
Colicides offert, spargitq; volatile plumbum,
In R A Divilonias acies, bellum integrat ardens,
Et furit, aspirat fallax fortuna labori,
Pars gladio metit adversos, pars maxima glandes
Liventis plumbi, sævis misere chelydris,
Pars gravibus quoq; corytis vallata, sagittis
Innumerabilibus fulgentia sydera obumbrant.
Colicides mediis exultat millibus, acri

*Moschorū
equi scissū
naribus.*

Quadrupede involitās, flammā vomit ille repādis
Naribus, elatisq; fremit cervicibus altē.
Quem primū gladio juvenis? quem præpete ferro
Dejicis? instaurans acies præstantibus ausis.
Non tulit hoc forti comitatus robore pubis
Tempora Sanguisco vestitus flore juventæ,
Sed contra ire parat: manet ille, & mole suâ stat.
Aut ego nunc, inquit, spoliis ero dives optimis,
Aut letho forti, tum lumine mensus, acerbam

Turbineam

Turbineam misit glandem, quam per nemus omne
Cum sonitu vis dura tulit, quercumq; vetustam
Sauciat, hostiliq; nihil de corpore strinxit.

At Sanguisco ferox vaginā diripit ensem,
Ensem fulmineum falcato robore ferri
Per galeam, tegmen capitis, cerebrū haurit apertū.
Quem super assistens victor, truncumq; tepentem
Provoluens fatur: Moschi, gens dira, referte
Hunc bellatorem vestrum, ni sub Iove mavult,
Alitibus cibus esse feris, solatia terræ
Permitto, dextrā tamen hac cecidisse feretur.

Heroës apud Poëtas concedunt occisos humari.

Hinc Basilii natum fortem petit ense Simonem.
Fedorumq; Ducem, Cimophæa, trucemq; Borisū.

Ecce Porozouiu primū agmen in arma vocantē
Conspicit, et, si quæ est in Moscho pectore virtus,
Incipe: vibrantiq; virum mox occupat harpa
Fervidus: ast illi languescunt lumina morte,
Barbaricumq; iacens in sanguine purpurat aurum.
Sic animis Moschūm pavor additus, undiq; campis
Palantes fugiunt, tamen undiq; mortis imago
Apparet, nec inest pedibus spes certa salutis.

Soyscius ut vidit Litavo dare terga sequaci,
Infractos Moschos, firmat malefortia corda,
Et simul ad socios: quò nūc? quæ deinde sequemur
Tuta fuga? patriumne solum, I vaniq; sequemur
Ora, minasq; Ducis nostri pœnasq; feremus?
Quò fugitis Moschūm pubes? seu mortis honores,
Seu vitam cupitis, campo quærantur aperto.

Soyscius pūgnam instaurat.

Mors timidißimum quæ sequitur.

Fidite ne pedibus, fugienti veriùs instant
Fata : sed huc quàm nos globus hic densissimus urget
Vertite signa: simul sistit totum agmen: at illi
Agglomerant densi cuneis se quisq; coactis.
Vtq; leves muscæ circum cava cymbia lactis
Densantur: sic Moschigenæ simul agmina iungunt.
Suadet inire fugam pavor, at Pudor usq; retentat.

*Non proiici
endus cly-
peus.*

Quos ubi confertos vidit R A Divilius heros,
Atq; moram tenuem Litavis superesse triumpho
Agnovit, fatur : SOBOLES MAVORTIA MECUM
Affectum annixi jam profligate laborem:
Et date quæsitâ Moschis tellure potiri.

Sic ait : & torrentis aquæ, vel turbinis instar,
Infusiq; velut calamis cum grandine nimbi,
Dilapidant sata læta, nec exercere diem fas
Agricolis, tantus furor & violentia cœli:

Sic ruit adversos alacer R A Divilus in hostes
Fit sonitus, chalybem sublatum quisq; coruscat.

TERTIA tum postquam ventū est in prælia, totas
Implicuere manus, & per fera vulnera mortes
Edebant, sævo sollemnia munera bello.

Densa senum ac juvenū miscentur funera campo :

Per medias acies, ferro cælatus, & ære
Mars homicida ruens totum se cæde colorat,
Sanguine luxurians, roresq; † covinus in altum
Sanguineos spargit: currum Discordia demens
Præcipitat per strata cadavera, multa flagello
Sanguineo resonans, spargitq; volatile ferrum

*Descriptio
Tumultus
Bellici &
Imago.
† Curvus
bellicus fal-
catus.*

Omnigenam

Omnigenam in partem, vastum clamante tyranno,
 Cuius ut infandi bijuges **TERROR**q̄, **METVS**q̄.
 Audivere sonos, quamvis sudore per artus
 Sanguineo fumant, diris hinnitibus illò
 Corripuere viam, quã se condensa movere
 Turba virum, prohibet: quorũ ille pavore timentũ
 Corda virum sternit, mentẽ hic expectorat omnẽ,
 Objiciens oculis monstrum Formidinis atræ,
 Terribilemq̄ Fugam, propter **DIR**q̄, **DOLI**q̄,
INSIDIq̄ simul, Belli comitatus, aguntur:

*Dimos &
 Phobosequi
 Marti.*

At Formidatæ facies Acherontis alumnæ,
 Pallida Tisiphone, ac **BELL**ona sororia iungit
 Agmina, nil miserans **LI**Bitina, & cœdis anhelans
MORta, tremendarum pestes atq̄ ora Dearum,
 Contra Iustitiam, Fas, & Decus, atq̄ Salutem,
 Atq̄ serenantem vultu mala bellica **PACEM**,
 Tela tenent, lethumq̄ viris, & funera miscent.

At superas inter nubes Victoria pennis
 Fulgurat auratis, in avis collecta figuram,
 Hæc paribus nitens alis ventosa per auras
 Ambiguo lapsu gyros ducebat, & infra
 Astra, solumq̄ super vario se tramite librat,
 Nunc illis propior, nunc his, ita fertq̄, refertq̄
 Sæpe vias, modò dependens, dubitare putares
 Cui faveat parti, cui se sacer annuat ales.

*Victoria re
 Et antiquo
 rum poetis
 cœligena dicitur.*

Tum verò sese constipauere phalanges,
 Extremiq̄ negant primis, mediisq̄ regressum.
 Hæret enim pede pes, mucro mucrone, viro vir,

I ij Ingerit

Ingerit æratos passim manus horrida nimbos.
Nunc demum extremi Martis certamina: pugnant
Quantū animis, quātū arte valēt, ac vulnera crebrā
Dant quæ ferunt quæ manu, gemitu sonat undi quæ luctus,
Semineces quæ viri stridentia vulnera propter,
Difficiles obitus gemitu testantur amaro:

*Osi-ph &
Skuntorow
coesi.*

Occidit Osi-phus præstans Theodoria proles,
Sternitur & natus Scuntori trux Davides,
Horrendus clauā juvenis, curva quæ sarissa.
Cui medios inter pugnantibus fortiter, ecce
Improvisa venit glans, quam non nunciat ante
Adventum stridor, quàm candida pectora rupit.

*Palecii fra-
tres Moschi
occiduntur.*

Vos quo quæ PA Lecii Litavis jacuistis in arvis,
Ivanus cum fratre Simone, simillima proles,
Nunc lacrymosa dedit vobis discrimina Fatum,
Nam tibi Sarmaticus vitam Simon, ensis ademit,
Cui caput ex humero dextro cervice pependit.
Te miserande caput moriens, Ivane, requirit.

*Micyta Ro-
manovic
occiditur.*

Te quo quæ Romani soboles præclare Micyta,
Viderunt sylvæ morientem, glande recepta
Ad terram non sponte ruis, pars magna Senatus,
Alitibus data præda jaces, miserande Micyta.

Dextera nec tua te Moschum fortissime Cosma,
Nec tua te Selivone feris asuete necandis,
Eripuit letho, nec te præclare Demetri.
Cui deiectum uno iacuit longè caput ictu,
Vos quo quæ Cuntori, Sila, fortis quæ Micyta,
Mortales magnæ laudis, belli quæ labore

Eximios,

Eximios, Scythicis imperdita corpora telis,
 In Litauum terris, & belli finis, & ævi
 (Sic visum est superis) mansit, nec vestra parentes
 Lumina clausurunt nimio defecta dolore,
 Impubesue genas lacrymis sparsere caducis.

Quis rabiem duri Martis, quis funera fando
 Explicet, aut possit Bellonæ æquare furorem
 Dicendo? tum Martis equi terrore paventes,
 Afflarunt Moschos: primum circumstetit horror
 Soysciaden, fugit amissis legionibus, & jam
 Clara per horrendos nemorum sua lumina saltus
 Auriugis fundebat equis purissima Luna,
 Et nox umbranti contristans omnia pallâ,
 Horrida pandebat trepidis velamina Moschis.
 Sæpe Libyfsinis immergi clara Selene
 Fluctibus, anfractus voluitq; revisere lapsos,
 Et ferrugineum frustra meditata colorem,
 Aut matutini radiis occurrere fratris
 Optauit, tantos hominum miserata dolores.
 Solivagæ nemorū Nymphæ, Panesq; per umbras
 Semiferi, totas (si mens non cæca fuisset)
 Pandebant sylvas, latebræ frondentis amictus.
 Reliquias Moschum, nec non dilabida letho
 Agmina, si quæ fata sinant, servare volentes.

At desolatos Litavorum turba maniplos
 Afsidue impellens, telis ferroq; premebat :
 Ipse Ducis fungens RADivilus munus, & aeris
 Militis, ut graciles campestris messor aristas,

*Ceruum Du-
 cem sequun-
 tur galeati
 lepores.*

*Moschorū
 30000. oc-
 cisa ē 5000
 Lituan;*

Arva metit matura, licet sub luce malignâ
Moschorum juvenum sternebat corpora ferro,
Per collucatum nemus, & vix sufficit ipsa
Iam Libitina neci: nec iam trux portitor umbras
Transvectare potest Stygiæ vada liuida ripæ.
Dumq̃ lupum veluti cervi per devia vitant
Graminis immemores, sic Moschos abstulit error,
Pars annem præceps Vlæ, turbante tumultu,
Irruit, & solitos retinebant agmine lapsus.

*Vla flu: re-
fertus cada
veribus.*

Arma, virosq̃ trahens, mistosq̃ ancilibus arcus
VLA, moramentis impervia præterlabi,
Cæruleos Nymphe rotatos sanguine vultus
Extulit, atq̃ videns miscentem littore turmas,
Talibus alloquitur Radivilum vocibus ultrò:
Vnice Littaviæ Ductor, quem te tua clava
Arguit, horrendum Moschis, fortemq̃ duello,
Parce verecundos ultra temerare liquores,
Parce precor: sat me condensa cadavera turbant,
Semianimesq̃ gravant tenuem sine more catervæ.
Vidimus en saltus longè, lateq̃ vacantes,
Innumerasq̃ neces duris eluximus annis:
Sed satis infidos hostes ulciscimur, ensis
Incaluit, tandem laxata licentia frænos,
Desinat in fontem fluvium incestare cruore,
Vla peregrinis si non sum è fontibus, atq̃ hæc
Lympha Palæmonios ubertim frigerat agros.
Hæc ait, ac tremulo crispans in gurgite fluctus
Cinxit arundineâ vitro par corpus in alga.

Et cœlum

Et cœlum in nimbo nox intempesta premebat.
 Hac pugnata tenus sub Evanscl limite bella.
 Nunc quoq̄ perfusi pinguescunt sanguine saltus,
 Offa q̄ densa virum presso feriuntur aratro,
 Omnia post genitæ quondam miracula genti.

*In campo I-
 uanfcio nūc
 ingens acer-
 uus ofſium
 humanorū.*

Soyfcius interea ſylvis latitabat in altis
 Errabunda trahens veſtigia, iamq̄ ſequentes
 Per gladios, per tela vias evaſerat omnes,
 Victima ruricolæ crudo ſine laude futurus.
 PINEa ſylva fuit quam rara ceciderat ætas,
 Aſpera, pinaſtris ſylveſcens undiq̄ denſis,
 Parva per incultos tendebat ſemita calles,
 Pauperis hanc ægrè triuit poſſeſſor agelli,
 Soyfcius hîc latitans, dumisq̄ ſilentibus errans,
 Plangentes vento ramos, aurasq̄ timebat.
 Viſus a deſſe hominum ſonitus, caput extulit, atq̄
 Hîc frondatorum ſonat ic̄ta ſecuribus ingens
 Quercus: ad hos poſitâ formidine Soyfcius inſit:
 Siſtite me quæſo, mitiſſima corda Polotto,
 Atq̄ animam hanc ſervate mihi, ſunt multa talenta
 Parta mihi, magnumq̄ argenti pondus, & auri,
 Iſta dabo vobis: ſed vos me reddite ſaluum
 Prædulci patriæ: ſic vobis plurima pingat
 Meſſis agros, cornuq̄ ſuum bona Copia ſolvat
 Omnigenam in frugum faciem: ſic dixit: at illis
 Haud perſuaſit opus: iac̄tanti talia namq̄
 Non nemo ſævam librans immane bipennem,
 O rantis, nec non promittere plura parantis,

*Soyfcius in
 ſylvis lati-
 rat.*

*Soyfcius a
 Ruſtico oc-
 ciditur ſe-
 curi.*

Altior

Altior insurgens, ingenti linoquit in armo:
Scilicet incolumis redeas tot causa malorum,
In patriam? & nostros infandum exusseris agros?
Et Litauum toties sudarit sanguine littus?
Non ita: proinde tuis natis hæc parce talenta,
Nunc morere, & cineres & funera nostra repende.
Mox alii multo lapsantem vulnere fœdant,
Ast illi calido liquuntur sanguine rivi.
Voluitur infelix magnis malè viribus usus,
Et formidatus populis, velutiq; lucernæ
Defecto lychnis tandem moriuntur olivo:
Talis erat SoiscI jam iam morientis imago,
Lurida terribilis cum lumina pallor obibat,
Æternæq; leues oculos texere tenebræ.

*Soyscius
Vilnae in tē
plo B. Ma
riae Grae
ce Religi.
sepultus.
Alter Mo
schorum e
xercitus ad
Orsam.*

Sedibus hunc retulere suis, & mortis honore
Dignati Litavi: Moscis hic editus oris,
Carnicii rapuere, tenet nunc Vilna sepultum.

Interea Moschi diuersa in parte furentes,
Ingenti numero campos populantur opimos,
Iamq; Polottiacis SoiscI legionibus arma
Iungere, & infesti convertere signa parabant,
In medias Litauum terras, Vilnaeq; sub arces.

Quis Litavis, Musæ, tam sæva incendia terris
Avertit, diros quis depulit arcibus ignes?
Ille idem solers operum Radivilius heros,
Audacem misit iuvenem, qui tenderet hostes
Per medios, ferretq; bono, quæ gesta Philoni,
Cunctaq; captivus quærenti edisserat hosti.

*Radivili
stratage
ma quo
Serebrini
exercitum
fugauit.*

Comprobat

Comprobat eventus factum, clademq̄ recludit
 Moschorum, dextrá Litavûm, cecidisse Phalanges.
 Quæ postquam trepidas fando pervenit ad aures
 Fama volans, tantæ Moschis prænuncia cladis:
 Terga fugæ celeri nudant, saltusq̄ per omnes
 Diffugiunt, quantumque fugit cum ceruus in altis
 Montibus Hircanum vidit ruglſe leonem:
 Tantum Moschigenæ fugiunt: nec fama nec ulla
 Sæva morantur iter magni præcepta tyranni:
 Stulti quis pedibus subjît sperare salutem.

Quæ iam præcipiens animo Radivilus, in hostē
 Te generose Philo Cmitarum gente, simulque
 Hosticum misit belli Martisque peritos.

Castra inimica petunt, trepidantia terga fatigant
 Cœdibus assiduis: pars ad diuortia nota
 Objiciunt sese Moschis fugientibus, illi
 Alta Borysthenij complebant littora fluctus,
 Humiferam mortem lethæa fluenta bibentes,
 Cœruleosq̄ specus Neptunia regna petebant,
 Gurgite turbineo spumosis fluctibus undæ
 Supplicia hauserunt, involvit equosq̄ virosq̄
 Purpureus vortex ibi mortis honore carentes.

At Litavû gazas, opulentaq̄ castra rapinis
 Tota ferunt, magno super ornamenta triumpho.

Salve magna parens, Littavûm clarissima tellus:
 Ecce tibi gentes victæ spolia ampla dedere
 Summisitq̄ manus Moschus, regnumq̄ superbū.
 Hæc semiplena fidens legione peregit

*Philo Kmi-
 ra cum Ge-
 org: Hoscik
 Moschos fu-
 gientes cœ-
 dunt,*

*Castra la-
 tissima &
 opulenta à
 Lituanis ca-
 pta.*

Nicoleos, quando sævo collisa duello
Moschia Littaviæ, persolvit sanguine pœnas
Purpureo: testis celer Vla, Borystheneosq̃
Vnda, lacunantes ingenti sanguine ripæ.

*Nil sibi for-
tuna de vir-
tute decer-
pit.*

Hæc tua sunt: nec se tantis fortuna periclis
Bruta facit comitem, Radiuile, tuiq̃ laboris
Ferre negat precium, placido licet illa videret
Lumine te, nec fixa oculos averfa teneret,
Atq̃ serenato clemens arriserit ore.

*Experien-
tia belli
& labor
Radiuili.*

Sed te præstantem facit experientia belli
Maxima, quam tu non cupiens ignobilis ot I,
Non inter luxus, sed Martia bella virosq̃,
Nec cogens, potius monstrans tolerare labores,
Affvescis: non ulla mali, faciesq̃ pericli
Terruit innumeris exercita pectora curis

*Fama Ni-
colai Radi-
uili.*

Militiæ: hinc veteres ingentia nomina vincis,
Quod patriæ tellus, & sceptris libera nostris
Dissidet Europæ quæcunque fatebitur ora:
Invidiam rabie vesanam spernis, inersque
Iudicium temnis: nec nos tam dira cupido
Laudis agat, quæramus uti suffragia turpis
Invidiæ, satis est quod cum odit, laudat abundè.
Non ego virtutes, quibus aurea sydera adibas
Enumerare queam: quàm si complexaprehendit
Semina terra sinu, mulcetque salutifer ignis,
Vitali vegetans animá, fit messis opima:
Sic tua mens teneris olim nutrita sub annis,
Indole præclará, magnis ingentior actis,

Amplificat

Amplificat nomenq̄ tuum, laudesq̄ præaltas.
 Quæ neque longa dies, venturorumque nepotum
 Posteritas, tempusque volubile nesciet, atq̄
 Musa licet tantis defessa haud sufficit actis,
 Historiæ unanimes antestabuntur honori,
 Semper eris, quid te iam nunc mortalibus æquo?

Inde viro gravitas ingens effloruit, inde
 Hostibus & sociis laus suspicienda, Fidesq̄.
 Quin etiam Litavûm jurati excindere gentem,
 Admirabantur Moschi, justumq̄, piumq̄,
 Et nostro hunc stupuere solo lucescere Solem.
 Hunc pietate grauem ac meritis Moschouia tellus
 Suspexit, mirata virum, seu bella secundis
 Vinceret auspicijs, seu cum prodiret utrinq̄
 Pacifer, & fœsis populis componeret arma.

Hosti etiam reuerendus erat: nec vincere possunt
 Cujus amant laudes: ò formosissima rerum
 Et merito Virtus, quid non mortalibus adfers?
 Tu volucres tardas & fati & temporis alas,
 Tu, dea, tu quodcunq̄ bonum, quodcunq̄ beatum
 Concilias, tu das sceptris accedere diuûm,
 Et laude, & superûm vitâ æternante potiri.
 Ad te confugimus, tua nos sub jura clientes
 Mittimus, atq̄ ævum decus adveneramus in omne.

CVR psciuauctorû descendens sanguine prisco
 Rusigenam, fuit in Moschis fortissimus unus,
 Præsidium gentis, quo se tum barbara tellus
 Iactabat, meritusque manu, factisq̄ decoris

*Auctori-
 tas Radivi-
 li apud ci-
 ues & ho-
 stes, ut illi-
 us Fidei ur-
 bes dederit*

*Digressio
 ad laudem
 Virtutis.*

*Dux An-
 dreas Cur-
 pski, inter
 Moschos
 peritus rei
 militaris
 Lituanis se
 coniungit
 anno 1565.*

Inclytus, & titulis auctus persæpe Scytharum,
In spem tollebat Moschos, atq̄ omnis in illum
Accensus plebisq̄ favor, spes ipsa tyranni
Destinat hunc Litauis hostem, Mars fortis abundè
Solertem dederat belli rationibus artem.

Ergo iterum cernens recidiuo surgere bello
Infractos populos, Martemq̄ resurgere sævum.
Integrat assuetos patriæ pater usq̄ labores,
Quid struat his cœptis iterum temerarius hostis.
Ut cum longinquo conspirant terminè mundi,
Pollentes Austri ventosa per æquora, contra
Alpini Boreæ perflant transversa procellis,
Tùm nimbi, & medio cœlum ruit omne peloro.
Iamq̄ fremens propius littus sonat horror ad altũ,
Pallefcunt populi, dabit ah habit ista ruinam
Vrbibus undarum moles, ruet omnia latè
Cumq̄ satis, trahet & villas, & tecta ferarum:
Sic pater asiduo Radivilus pectore fixam,
Versabat curam, surgentem sæpius imbrem
Sanguineum volvens, sparsurumq̄ omnia cœde.
Talia volventi, subjît pulcherrima tandem
Cura, virum fortem Litauis adjungere rebus,
Atq̄ caput belli Moschis quandoq̄ futurum
Demere, tum monitis hæc scripta fidelibus addit:
Inclyte Moschigenũm, quia nã non desinis illis
Non profecturas spes, conatusq̄ fovere?
Ecquid vbi strages cernisũe, audisũe tuorum
Vlterius speras? juvenum tot millia cœsa,

*Caput belli
collendum
aut corrum.
pendum.*

Vidi-

Vidisti, & virides pingvescere sanguine campos.
 Turpe solum proceres mento tetigere superbi.
 Quæ regio vestro non sanguine decolor? aut quæ
 Expers cladis erat pars Moschovitidos oræ?
 Quid struis? aut quâ spe te hostē victoribus addis?
 Teq̄ iterum unda fretis incerta in bella resorbet,
 In medio nuper versantem turbine lethi.
 Nempe triumphalis benè gesto Marte corona,
 Te populo ostendet: vel, rem corruperis, atræ
 Eripiere neci? mores hucusq̄ tyranni
 Nescis? te populus venerabitur, oderit ille.
 Viceris, aut illi magnum, te vincere, probrum.
 Et fortunati nimium (scis ipse) timendi
 Regibus esse solent, quicquid super eminent, horrēt.
 Nec fidei servare veto sanctissima jura,
 Sed te poplivoi nolim Ducis esse ministrum,
 Infandi capitis: vim nostram expertus es olim,
 Nunc in amicitia ius accipiere vocatus,
 Ipse velis, nec te rabidi sperata tyranni
 Munera detineant: certis hunc destinat aris,
 Sæuus opimavit multo quem tempore Princeps.

TALIBVS admonitis RADIULI Curpscius ultro
 Paret, & illius nomen, Famamq̄ secutus,
 Adjunxit sese Litauis Rhæ littora linquens.
 Sed mihi vel stellas, & inenarrabile cœli
 Agmen, Erythrææ numerum comprehendere arenæ,
 Sit prius, annales quàm possim evolvere versu,
 Et benefacta viri numero subducere certo,

M iij

Quæ

Ægris o-
culis tyran-
ni aspiciunt
popularita-
tem.

Andreas
Curpscius
se Lituanis
iungit.

*Nicol Radi
uilus ob me
rita dona-
tur ab Au-
gusto Pala-
tinatu Vil-
nenfi.*

*Prodigia et
signa quæ
Moschucta
dem porten-
debant.*

*Cicero de
Diuinatione.*

Quæ pater Augustus cernens, fastigia donat
Sacra, Palatini magnum Vilnensis honorem,
Post obitum fratris, similes qui rexit habenas.
Alter ab undecimo fuit annus tempore ab illo
Quo tetigit decoris tanti fastigia: iam tum
Sarmaticū Stephanus regnandum acceperat orbē
Batthoreū, ævi decus & prudentia nostri.
Cuius in adventum jam tum Mæotidos undæ
Horrebant fluctus, trepidat Moschovia diris
Ominibus, jam terrebat sublimis Olympi
Religio pavidos, iam conscia murmura terræ.
Signa dabat cælum, cælum quis dicere falsum
Audeat? & mœstum rubuerunt sanguine nubes.
Sanguinei toties lugubre arserunt cometæ,
Nuncia fax tristis belli, cladisq; cruentæ.
Tum formidatæ facies, tremulæq; columnæ,
Horrificiq; ignes, bellum pestemq; monebant
Vitare ingentem: vos ò clarissima mundi
Lumina, quæ sine fine diem discernitis alium,
Præscia venturæ cladis procul illacrymastis.
Et pater altitonans nutu, signisq; frequentans,
Et cælo, & terris (heu) funera dira canebat:
Nam modo terribilis Sol contristabat Olympum,
Lurida sollicitis ostentans lumina terris.
Nunc fulgente domo Latonia nocte perempta,
Occuluit sancti decus immortale pudoris.
Bellorum sonitum toto Moschovia cælo,
Audiit, & vidit fera pila minantia pilis,

Astraq;

Astraq̄ puniceo horrendum suffusa rubore.
 O quoties & quæ vel tempestate serenâ
 Multiplicata pari numero, per regna Trionum
 A vespertinis sonuerunt fulmina terris,
 Fulmina luctifici prorsus bene conscia casus,
 Et nil vesanum motura tonitrua regem:
 Tum quoq̄ (si quid habet fidei genus altivolantū)
 Obscænæ remores, pariæq̄, strigesq̄ nefandæ,
 Præmonuere malum, si mens non læva fuisset.
 Tempore quanquã illo tellus quoq̄ plurima signis
 Flebilibus doluit, cupiitq̄ sacerrima clades
 Has arcere parens: montes, syluæq̄ per omnes
 Insolitis subitò gemuere tremoribus oras.
 Vox quoq̄ semiferûm luco exaudita silenti,
 Et Mausolæis, & per nemoralia fana,
 Et mœstûm (si vera ferunt) lacrymasse Nicolam,
 Nocturnisq̄ canum latratam ululatibus urbem.
 Sylvifragis nemorum quoties Aquilonibus alta
 Vsq̄ laborabant, minitanti murmure venti.
 Ah quoties rerum simulachra novata tyrannum
 Sollicitaverunt: nihil ille, nec astra, nec ullos
 Præmonitus audit præfagi durus Olympi.
 O silices cordis! velutiq̄ Borysthene cautes
 Tunditur in medio, dorsum implacabile nautis:
 Irrita sic prorsus rerum monimenta : tyrannus
 Haud minus obnixo bellum sub corde premebat.

*Quod erat
 auguribus
 Roman. in-
 fortunii aus
 cladi si-
 gnum*

*Remores a-
 ues male et
 infortunii
 spödentes.*

*In Boryste-
 nis ostiis Ca-
 saracta ubi
 Nixouii ha-
 bitant. Po-
 rohi.*

Vnum adeò penitusq̄ fuit mirabile monstrum:
 (Horresco referens) : hibernis solibus ibant
 Mosquam

*Verum &
 insigne por-
 tentum.*

*Lapis qua-
dratus, san-
guine spar-
sus, incogni-
tis literis
scriptus vè
eo defertur*

Mosquam conjugibus cum Moschovitides: atq; hinc
Excita ventorum rabies, molesq; coorta,
Eripit ex oculis cœlum: cum turbine multo,
Quadratum, variis mæandris marmor aratum,
Sanguine purpureo sparsum cadit, atq; ruinâ
Oppressit Moschos: Moschæ terrore, nec auræ
Necq; sui memores, vix tandem mente receptâ,
Implerunt totam questu & rumoribus urbem.
Signa loci, sanguis: iuvat ire, & monstra tonantis
Cernere, quid signent: trepidusq; per ossa cucurrit
Dura tremor populi: satis horum morte piantor
Hæc Deus, ajebant: at inenarrabile scriptum,
Ivanus cernens, stupet, ægrescitq; tuendo.

Tum primum Moschum populi videre paventē
Religione rei: necq; mos hæc gentibus, inquit,
Nec natura facit, nec inest hinc casus & error
Fortunæ incertus, Deus est Deus auctor: adeste
Sollicito monstros, quisquis fruiturûe silentum
Colloquio, diuûmûe animo inspiratur abundè,
Callidus ambages venturi pandere secli,
Quid tantæ rerum sortes, quid deniq; monstrant
Scripta peregrinis lapidis ludibria signis.

Continuò antistes: nec inenarrabile carmen
Fas mihi perlegere est, nec sum quid carmina signēt
Nescius, eventus nobis portendere diros.
Eheu quantus adest sudor, quæ funera spondent
Fata tuæ genti! nos hæc nos omina tangunt:
Heu quanti à Litavis impendent finibus imbrēs!

DI meliora

DI meliora velint, & fatum hoc hostibus esse.
Hæc ait, atq; eadē populus simul ingratat omnis.

Talia dicentem jamdudum ridet & odit
Ivanus superūm temptor, sunt & mea contra
Fata mihi, ferro gentes vastare, nec isthæc
Famina, vel portenta suis terroribus obstant.
Ne qua meis dictis esto mora: Moschica pubes
Quàmprimū in terras mecum celerate Livonū.
Heu vani monitus, frustra q̄ cauentia regnis
Prodigia, inclinant quò fata, voluntq; sequēdum.

Urbs Codani vicina sinus, atq; ostia propter
Fluminis Istulei, Gedanum cognomine dicta,
Lecchiadæ coluere viri, Germana propago,
Post tenuit, tutos habitare accommoda portus.
Hanc tum bellantem frustra, nec viribus æquis,
Sarmatiæ magnā Rex obsidione premebat,
Agmina prosternens Gedanētia Marte secundo.
Cum subitò infelix perfertur nuncius, hostem
Feruere cœde novā, lateq; inferre per agros
Excidium præfens, & debellare Livonum
Oppida, non ullis crudelem parcere rebus,
Omnia misceri luctu, totamq; tumultu
Littaiam, & terras penitus trepidare Livonum.

Quid faciat? quibus ille modis auertat ab oris
Barbaricas acies? indeptam deserat urbem?
I, Radiuile, tuus labor est hæc monstra domare.
Nec mora Selborcum versus fulgentia duxit
Agmina, & in ferrum patriæ pro laude ruebat.

*Quæ fato
manent,
quamvis si-
gnificata nō
vitantur.
Tacit. 1.
Histor:
Fatis agi-
mur, cedite
fatis. Sen:
Trag.
Gedanum
emporium
ad Codanū
Sinū à Ste-
phano Rege
oppugnaba-
tur, interea
Moschus in
Livoniā gras-
satur anno
1576.*

*Moschus
fugie venien
te Radivilo,
et tormenta
præiicit.*

Iamq̄ fluentifonas Dunæ veniebat ad oras,
Cum trepidans hostis (Moschi ista negabit olim)
Oblitus decorisq̄ sui, quondamq̄ minarum,
Terga dat, expertæ metuens occurrere dextræ,
Furari solitus bellum, tormenta pavore,
Mole fugam celerem fortasse morantia liquit,
Nec te sævorum sævissime iure tyrannum
Dedecuit, qui nunc animum cælo usq̄ ferebas,
Fæminei generis domitor, captiva virorum
Agmina per varias mortes evincere fortis,
Accelerare fugam, sylvisq̄ latere profundis.

*Magnus
Danicæ Re-
gis Frater
Livoniæ Pa-
ris.*

Vnus erat Dano descendens sanguine Magnus,
Regia progenies, regnis extorris avitis,
Excierat longo cives in bella tumultu,
Quid memorê ut Marte egregias corruperit arces
Infelix, regnumq̄ agitans in mente Livonum, (se
Multa bono haud cupiêda, viro haud tolerâda tulis
Dicitur, infandâ dum prodicione tyrannum
Mulcet, & idcirco digna atq̄ indigna relatu
Perpetitur, frustra jaculatus plurima bello,
Atq̄ dolis: sed enim hæc cernês Radivilus, ab hoste
Evocat inviso, svadetq̄ relinquere Moschum.
Paruit, & Stephani vixit felicior oris.

*Ad Mos-
chum geni-
bus incessit
supplex.*

*Venda in
Estlandia,
Litvanis
Kies, ubi
2000.
Moschorū
à Litvanj-
cis*

Turrigeræ bello Vendenis mœnia Moschus
Pulsabat, latè profternens, jamq̄ refractos
Innumero assidue scandebat milite muros.
Hic mentem Sapihæ Mars fortem immisit, & acrê,
Accenditq̄ virum majoris imagine pugnæ,

Iret

Iret ut ad Moschos, castrisque adverteret agmen
 Ocyus, & trepidæ rerum succurreret arci.
 Ergo statim sociis armari edicit : ad hostem
 Quâ cuneo, densaque ad muros mole feruntur,
 Intrepidi celerant : hic illætabile murmur
 Attonitæ pubis resonat : nam mutua Mavors
 Funera miscebat, super infusaque phalanges
 Agmine condense, duræ certamina pugne
 Contulerant, cæco Litvani Marte resistunt
 Defessi, & medio positi sub turbine mortis.
 Heu mihi nunc horror miscetur plurimus urbe
 Confusa, nunc est animis ingentibus usus.
 O socii, Moschos turbemus clade feroces,
 Nec numerate viros, ipso sed ut ordine stabunt,
 Perlegite, audaces præsens Deus adjuvat, & nunc
 Tu mihi sis pugne princeps magni arbiter orbis.
 Signa canunt : rapido concurritur impete, quam si
 Aerio abruptus vasto lapis horrifera actu
 Monte ruat, præceps ventis, sylvasque refringat.
 Sic Litauum festina virum manus ingruit hosti,
 Perfregitque acies validas : Victoria nostris
 Fulsit, & extemplo cessit fiducia Moscho,
 Præcipientesque petunt pulsæ loca tuta cohortes.
 Instant vi patriâ Litavi, latoque sequuntur
 Æquore palantes : nox pugne finis acerba.
 At mediis ingens cœdes apparuit agris
 Moschorum, structi juvenum calcantur acervi,
 Atque suo nimium stagnarunt castra cruore.

eis equiti-
 bus paucis
 caesa, et plu-
 rima tormen-
 ta bellica in-
 genti mole
 capta.

Andreas
 Sepicha Ca-
 pitaneus Or-
 fanen Legat-
 us Nicolai
 Radvili
 profregit
 Moschos.

Præcipuè Martis trux fulmen, ahenea prædæ
 Tormenta, & capti proceresq̃, ducesq̃ trahuntur.
 Legato, Radivile, tuo, Deus ipse triumphum
 Annuit, & magnos cœlo concessit honores.
 Sed quid ego hîc autē memorem? quid gesserit illic
 Magnanimus princeps, quæ bella exhausta peregit,
 Iam senior, vires vltra, sortemq̃ senectæ.

RADIVILIAS QVARTA.

H T I A M tempus erat magni haud sine
 mente tonantis,
 Ut Stephanus terras, captasq̃ repo-
 sceret arces,

Te, Radivile, suis, Moschis exercite fatis
 Consiliis comitem capit, armorumq̃ labori,
 Multa super Moschis rogitans, & Principe sæuo,
 Et quando non tarda tenet te, magne, senectus,
 In Litavas gentes belli te iussit inire
 Imperium, cuius semper victoria castris
 Sic afflueta fuit, vix ut tunc fulserit unquam
 Te sine tot bellis: ergo quod celsa Polotti
 Mœnia turrigeri nostro haud rubuere cruore,
 Gloria vera tua est: jam mœnia flamma tenebat
 Vorticibus rapidis undans, & pestifer ignis:
 Ingruit infensus miles, propiusq̃ propinquat
 Vis Litavûm: at fortes Moschi, quos vltima bello
 Fata

*Nicol: Ra-
 divilus iam
 senex Impe-
 ratorii mu-
 nus strenue
 obibat.*

Fata vocant, magnis acuunt fervoribus iras,
 Arma parant, dolor & virtus miscentur in unum.
 Tormentisq; procul respondent undiq; sylvæ.
 Tantæ molis erat moribundos vincere Moschos.

Christiadûm clades miseratus, & horrida gentis
 Funera, convadet pacem fortissimus heros:
 Moschigenæ miseri, Stephaniñe resistere dextre
 Speratis? tantûmq; animi temeraria virtus?
 Presentem vobis intentant omnia mortem,
 Expectatis adhuc ut inundent sanguine fossæ,
 Cum liceat parvo pestem hanc evadere belli.
 Quod ni vos miseri melior sententia vertit,
 Ultima jam veniet malè sani meta furoris.
 Quin potius, si non vos in mala funera vestre
 Precipitant culpe, Stephani sub jura potentis
 Cedite, siq; placet regi observate Polono
 Vos quoq; neu nostras acies & signa timete,
 Mecum erit iste labor, mihi tam pia cura recûbit.
 Vix ea fatus erat, cum Moschi iussa faceflunt,
 Admonitus Radiuile tuos, nomenq; secuti,
 Vnanimis regi diuina humanaq; tradunt.
 Quid repetam Luci cineres atq; ossa perempti,
 Sollicitasq; viri curas? ut rexerit arma
 Auspiciis Litvana suis, ut Marte secundo
 Velicolucas victor combufferit arces.
 Nam quid ego, heu, diro currentes sanguine riuos,
 Et delibutas ingenti cœde cohortes
 Adspicio? tristisq; meas se luctus ad auras

*Radiuile
 persuadet
 prasidioPo
 lottico de-
 ditionem.*

*Polottus re-
 cuperatur
 anno 1579.*

*Expugnata
 Velicoluca.
 na arce 7.
 millia cœsa
 Moschorû.*

Iam magis atq̄ magis profert, per Luccia Tempe,
Heu quia nam tanto miscentur littora planctu?

Fallor? an infando fulserunt arma furore?

Atq̄ renidenti tellus sacra fluctuat ære?

Sic est: en horret gladiis densissimus imber.

Ah metuo, quò se tam dira procella? quid autem,

Hæc miserāda manus campo iuvenumq̄, senumq̄?

Semianimesq̄ volunt pueri, & tremebunda puellæ

Ter, quater, adductā plangentes pectora dextrā,

Atq̄ cruentantes os, & laniata capillos

Agmina, natalem lacrymis miserantur iniquum.

Fl. ad Ve-
licolucum.

Velica Roca sinus trepidis pandebat, at illi

Ter voluere fugam, ter non potuere: querelis

Dissultant ripæ, ferit horridus æthera clamor.

Incendit rapidas acies, Zamoscus acer,

Quo non est alius validis ingentior armis.

Cœlestem, pater alme, fidem! non fulmina tantū

Rupta tonant, quantum fremitusq̄ furorq̄ ruentū

Ardescit juvenum: mora nulla, ut cœdis abundans

Campus, & oppositi rubuerunt sanguine clivi.

Sanguine Pannonium saturabant agmina ferrum,

Et teneri, soboles non inficianda parentum,

Diluvio pueri, patrumq̄ cruore volutant.

En Martis ludos! en quo temeraria belli

Consilia, ob noxam populos egere tyranni,

Per tantos æstus belli, cladesq̄, vicesq̄.

Vix superest urbis locus: & quæ mœnia robur

Ipsa suum mirata, polum petiere favilla.

Joan: Zamo-
scius Imper-
rator Exer-
citi: Regni
Pol. fortiss.
Pater pa-
triae.

Ergo

Ergo aliis fumasse Polottum flebile visum,
 Pars lacrymis cineres Luci, gemituq; frequentat,
 Fors quoq; post geniti sua fundamenta requirent
 Urbibus: & campis, ubi moenia celsa fuere,
 Pingue solum ignarus cum findet Moschus a ratro,
 Grandia priscorum rimabitur ossa virorum,
 Et desolatas ululabit civibus urbes.

Hæc, Radivile, tui pars est præclara laboris,
 Cui Rex Ductoris Litauum concessit honores.

Aut quid inaccessas arces memorẽ, atq; fluentis
 Armatas? te pertimere Oseriscia tecta,
 Quæ circumvectu lacus, atq; obeuntia cingunt
 Æquora: bis septem præstanti robore turres
 Porrexere tibi famulas ulnasque, manusq;
 Quamvis innantes vastis in fluctibus, hostem
 Despiciunt: sed quò non præsentissima virtus
 Usq; penetrauit? Socolinum mittis ad hostes
 Druciaden, Moschi parent, arcemq; relinquunt
 Inviçtam, jusisq; tuis haud mollibus ad sunt.

*Oseriscia
 arx in fini-
 bus Lituan.
 maxima, 14
 turribus in-
 sanis & o-
 pere artifi-
 cioso muni-
 ta, ingenti
 lacu circum-
 flua.*

Aut quid piscosum referam accessisse triumphis
 Vsviatum, quem non vires, aciesq; Polonæ,
 Diraq; terribili prorupta tonitrua ferro
 Devicere, tuis, fortissime, colla catenis
 Porrigit: ò quæ te, Princeps, tam læta tulerunt
 Sæcula, qui monitis muros, urbesq; revincis!
 Sed neq; tam pacem placidam, nec foedera servat
 Fors alii, quàm tu peragis sine sanguine bella.

*Vsviataræ
 ad lacus pi-
 scosissimos
 quondã Du-
 catus Vitep-
 scensis ca-
 put.*

Non hyemes duræ, tempe statumq; potentes
 n iij Non

Non labor ipse viæ, non inclementia cœli
 Vlla morabatur, populos in bella trahentem,
 Aut firmas arces, aut agmina tota ruentem.
 Quamvis eximiis meritis defuncta senectus,
 Annorum serie, Martem prohiberet obire.
 Nam ruit intereâ ruit irrevocabilis hora,
 Atq; subit tacito pede præcipitata senectus,
 Visa prius subitò, quam posse venire putares.
 Ille tamen felix, & terq; quaterq; beatus,
 Sera dies quem non damnatum ignobilis otI
 Invenit, meritisq; gravem, dignumq; senectâ.
 Sed licet hoc ævo tua sit dignissima vita,
 Senior illa tamen tibi debuit esse senectus.
 At tu parce senex bello, fortissime parce.
 Nam neq; iam Stephanus te, nam neq; patria fessû
 Poscebat tantæ bellorum pondera molis:
 Sat patriæ, Regiq; tuo, Radivile, dedisti,
 Dicebant cives, nam quid te præfide belli
 Gelsimus, amplecti numero non possumus, & jam
 Parce tibi, sit jam tantorum meta laborum.

*Radivile re
 sponsum il-
 li qui iter
 Plescouiam
 dissuade-
 bant.*

Vincit amor patriæ, nec persuadetur amicis
 Vocibus, &: procul hoc magni regnator Olympi
 Aufer, ait, nec mî canentia lumina solvant
 Otia, sed moriar pugnando morte virorum
 Millibus in mediis, salvis legionibus, aut me
 In patriæ inventum curis mors corpore solvat.
 O ego quàm felix, quantum solamen habebò,
 Sic moriens! ne vos nostris ne quæso talentis

Consulite:

Consulite : his parcam, qui non mihi deniq̄ parco?
 Vētum ad supremum est, ego multa viatica quærā?
 Proinde aliis fulvi gazas suadete metalli,
 Nos laudem præferre decet, patriæq̄ salutem.
 Hæ mihi divitiæ, conchaq̄ nitentior omni
 Gloria, sola gravi prohibens torpere veterno.
 Arma humeris, comites, quâcunq̄ tremētibus ævo,
 Et pheretrum curru suprema reponite dona.

*Ponite mihi
 uno in curru
 arma &
 pheretrum.*

Ergo iterum Litavos in Martia bella fatigat,
 Et Regem Stephanū in Moschos comitatur euntē,
 Hic ubi Plefcoviæ arx trinā se subijcit arce,
 Projectasq̄ procul turres, ad sydera tollit,
 Obice muros, & duræ tutissima rupis,
 Ilmeniusq̄ lacus tacito agmine prænatat urbem.
 Huc patrias, genus acre virūm rapit ille catervas.

*Ad Plefcoviam
 Radivilius
 Litua: Exerc.
 Imperator.*

Armatur prompti pedites, equitumq̄ procellæ:
 Qui Vilnam, qui culta tenent tua rura Cunasse,
 Et qui littora habent, quâ Nerys conditur ingens
 In vada Chrononis valles diffusa perimas,
 Et qui Trocorum campos, fortesq̄ Vitebas
 Late habitant, qui sunt Orfæ florentis in arvis,
 Qui nemorum saltus densos, agrosq̄ frequentant,
 Quâ Beresina nitens prætexit arundine ripas,
 Quosq̄ vetus pascit fortissima corda Polottus.
 Qui priscam Gartyna viri, quiq̄ æquora Minsci
 Lata colunt, Lidamq̄ legunt, Vacamq̄ liquentem,
 Erdivilonios & qui (gens Martia) campos,
 Qui terras Mohilæ tuas, vicinaq̄ vertunt

*Cunassus
 nunc Cauna.
 Wilia. Litua:
 Nerys.*

*Gradna,
 Gartyn olim.*

o Æquora,

Æquora, despectant & quos Orfancia tecta,
Atq; quaterdenis Ozeriscia turribus audax,
Fluctus inaccessam late hanc circumsonat undis.
Non ego transierim felicis mœnia Brestæ,
Et priscos tractus, & parvæ tecta Recitzæ.
Quos Homella viros alit, & quos Moseris, & quos
Duratos pugnis belli videt Oster amœnus.
Quid loquar Osmenios populos? Lastaya legentes
Littora, qui procul hinc flavi Nemenis ad altas
Rura colunt valles, Cobriniaq; æquora, pulchrum
Axiacenque bibunt, ubi sunt pinguisima rura.
Egregiis pascit quos agris Msciflaus, & quos
Vla viros, iam tum Moschorum sanguine inundas,
Osisibus humanis campusq; Ivanscius albens,
Keystutiq; necis Crevus vestigia servans:
Slonimiiq; viri, Volcoviscumq; colentes,
Et Rusi, & mortem haud metuentes lazyges, olim
Caniciem galea premere, armis pectora lucti.
Qui vitreæ valles exercent vomere Suentæ,
Et quos dives apum, & Cereris Samogetia milit,
Volcomeræq; manus, nec non Braslavia pubes,
Multæ prætereà gentes, populiq; feroces,
Quostunc Bathorheus magnâ ditione regebat.
Sic volat alituum densis exercitus alis,
Aëra per liquidum nantes, cum florida prata
Rimatæ, præter solitum dulcedine læti,
Gutturre ovant, cantusq; exercent aëre crebros.
Sed Radiviliaden patriæ sanctissimus ardor,

Lazygesnic
Podlaska-
nic.

Tela

Tela inter media, atq; infestos detinet hostes.
 Ille etiam quoties nox intempesta silebat,
 Excubias egit senior, pro Rege, suisq;
 Passus & acre gelu, & spirantes frigora Cauros:
 Hostica ne qua manus subito se attolleret oris,
 Incustoditos aditusve recluderet urbi.

O patriæ custos famá memorande perenni!
 Ille per infestas nimbis hostilibus oras,
 Deduxit tuto Regem, Litauosq; receptu.

Et jam Moschorum lento collisa duello,
 Ante pedes Stephani jacuit miserabilis ora:
 Qui Vilnæ in vectus lætanti tecta triumpho,
 Aurea condebat Lituanæ sæcula genti,
 Aptabatq; pater signum immortale perenni
 Vexillum famá, templi laquearibus aureis,
 Fœdere composito, victæ formidine gentis
 Clauduntur belli portæ: mitescere priscis
 Sæcula tum primum cœperunt aspera bellis.

Vt cum prospiciens orbis moderator ab alto
 Vasta, supercilio ventos & temperat undas,
 Æquora tuta silent, tanta est elementia cœli:
 Sic, Rex magne, tuo pax est inventa labore.
 En unquam placidam longo post tempore Pacem
 (Quod nec spes patrum promitteret affore tēpus)
 Arva redonantem benepingua vidimus: en jam
 Bellorum antiquus cecidit fragor: optime Regum
 Ore serenato fera sæcula tranquillasti!
 Nulla tuum nobis ætas abolebit amorem,

*Radivili vi
 gilia & la-
 bores in æ-
 tate propè
 decursa.*

*REX Ste-
 phanus Mo-
 schos ad pa-
 cem peten-
 dam cœgit.*

*Bellū Mo-
 schouiticum
 Iwani serē
 30. annis Li-
 tuaniam e-
 xercuit.*

o ij

Magnus

Magnus in æternum nostrá celebrabere mente,
Donec erit Litauúm tellus, & Lacchia, donec
Ardescet prisco nostrum Diadema metallo.

SED mihi principium Radivilus, desinet illo
Musa : quid Elysiæ, mea maxima cura, puellæ,
Et pace & vitá Radivilus præstitit omni?
Dicite quæ fuerit virtutis gratia sanctæ.

*Nicolai Ra
diuili cete-
re virtutes
Togata.*

Aut quibus excoluit memorandis artibus ævum.
Instittit ille viam magno quæ ducit Olympo,
Vnica quæ superat miseris mortalibus usquam
Immortale decus, laudum momenta secutus,
Egregium magnis nomen virtutibus æquans.

*Religio pu-
rissima.*

Numinis ætherei vix hoc metuentior ullus,
Aut Evangelij cultor reverentior, ex quo
Prisca Fides iterum dignata invisere terras.
Sic olim patres ævo vixere, malignum
Ante nefas, quos hæc Virgo direxit, & ante,
Impia Romuleum quàm gens venerata tyrannum.

*In patriam
Fides.*

Ille nec externis patriam divendidit auro
Regibus, aut dominum patriæ imposuisse potentē
Concupiit, victus donis, & victus opum vi.

*Constantia
in publicis
rebus.*

Non illum vulgi levis inconstantia traxit
Præcipitem, vitiis infandum obsefa, dolisq;
Curia : non patriæ natrix privata Cupido

*Ambitione
carebat.*

Abstulit, Ambitio nec sævâ tabe peredit,
Ambitio legum & Regnorú immane sepulchrum,
Iustitiæ ne prius mirer, pacisne beatæ
Pectus amans? Nunquam patrias in viscera vires

Vertere

Vertere, nec voluit placida otia rumpere terris,
 Convalitue suis ciues concurrere signis,
 Seditioe leves: tempestatemq; sonoram,
 Æolus in nostris procul hinc quam miscuit agris,
 Consiliis Heros, & sanctis distulit ausis.

*Pacis & cō
 fœderatio-
 nis custos,*

Impia civilis nam sacramenta perosus
 Militiæ, versasq; manus in mutua bella:
 Sed sanctum fœdus, iuramentumq; tremendum
 Erubuit, Litavisiubar immortale, decusq;.

Qualis honor mundi quando sub luce malignâ,
 Lucifer exoriens, humentes purpurat umbras
 Plurimus, unde astri per nubes aura refulsit,
 Aura lacepsitos quæ montes verberat, & se
 Insinuat penitus rebus, mundumq; retexit.
 Nec fixit precio leges, precioûe refixit.

Imperiis illum Patriæ sanctissima cura
 Egit, & eximium pectus formavit ad ungvem
 Ingenio haud vultu, potius bonus esse, videri
 Quàm voluit: Regi fidus, nec conscius his qui
 Forte rebellare, quàm sunt bellare potentes.

*Regi & pa-
 triæ Fidus,
 Cæsura,*

Belli ingens, modicusq; domi, semperq; modestus.
 Per varios usus mentem experientia doctam
 Fecerat, haud sapiens in ferrea iura, nisi quod
 Scire Senatorem par: & prudentia dextrâ

Ingenti semper potior sibi dia sacratum
 Legerat hic templum, coniunctaq; Svada disertâ:
 Flexanimæ lingvæ præstans dulcedine, dictus
 Flos delibutus populis, & pectora mulcens

*Prudentia
 insigni, di-
 sertus, &
 eloquens.*

Eloquio, tum consiliis non futilis Auctor.
Nam cui nascenti Sapientia lumine dextro,
Consilium & lingvæ sanctos aspirat honores,
Ille regit dictis populos, fas omne, nefasq̃
Discernit, verbis augusta senacula mulcens.
Sarmatiæ ille foro cum dulcia solveret ora,
Nec vox illa hominem, nec lingua diserta sonabat,
Orabat Pylias equans dicendo loquelas.
Pondere consilii, & nitidæ dulcedine lingvæ
Sæpe reluctantis ducebat corda Senatus.
Nec tamen ille DIES RERVM per verba terebat,
Dicere consilium non contradicere s̄vetus.

*Privati com
modi negli-
gens.
Regi Augu-
sto dono de
die 800. mi-
nas argenti.*

Quid loquar, ut tua te nunquã, sed publica gētis
Commoda moverunt? ut magno urgente tumultu,
Regicum mensis Argenti pondus, & aurum,
Artē laboratas lances, catinosq̃, simulq̃
Crateras longo cęlatos argumento,
Et chrisendeta, depictosq̃ lebethas acantho,
Arabiumq̃ decus signis extantibus ingens,
Augusto dederis contentus simplice mensã.
Vicino facilis, non fraus innexa clienti.
Non lucro, quod vel Saturno Rege placebat,
Insanus, fas atq̃ nefas inamabile vertit.
Quales nunc homines aulæ mala pabula gignunt,
Palantesq̃ procul recto de tramite pellunt.
Atq̃ Themistocli miratus præmia palmæ,
Scipiadasq̃ duos, everforemq̃ Latini
Nominis Hannibalem, priscorum gesta parentum

*Lucri, quod
in omni Se-
natore tur-
pissimum,
cõtemp̃tor.*

Rettulit

Rettulit, invidiæ livor testabitur ipse,
 Æquatas pacisq; artes, belliq; labores.
 Utq; sub adversis rerum immerfabilis undis,
 Experta est latis audax Moschovia terris,
 Atq; triumphatæ Volgæ sub littore gentes,
 Cum pater eximium factis, dextraq; potentem
 CHRISTOPHORÛ sobolē præclarā immitteret hosti.
 Nate, parentis honor, quò te tua fervida virtus
 Incitat, i factis fer nos trans littora Volgæ.

Consiliis pectus, virtus spectata per arma,
 Per varios æstus belli tolerantia rerum,
 In dulci patriâ pietas, in milite cura
 Iustitiæ, partisq; modestia clara triumphis,
 Pacis Amor bello solâ pro pace recepto
 Apparet: neq; enim, Ductor fortissime, bellum
 Gessisti, nisi ne fierent immania bella.

Tû quoq; cû gremio populos pax alma foueret,
 Hoc agitabat opus, patriæ quod profore credat.
 Tempestate procul veluti non segnis arator,
 Plurima maturat cœlo properanda sereno,
 Vomeris aut dentem cudit, vel flectit aratrum,
 Aut igni torret fruges, aut alite saxo
 Frâgit, & ante memor certo ordine cûcta reponit.

Quid moror? in cõmune bonus quæsitivi amari,
 Nullius in fraudem, cunctis prodesse paratus.
 Ille nec oppressit violentâ lege clientem,
 Nec dulces agros patrii monumenta laboris,
 Eripuit Litvano Equiti, mitissimus Heros.

Externiq;

*Belli domi-
 g clariss.*

*Nico: Filius
 Christopho-
 rus Radiu-
 lus Moscho-
 uiam longè
 lateq; sun-
 stavit.*

Pacis amâs

*Omnibus cle-
 mens & be-
 nignus.
 Mitis ut pa-
 ter erat.*

*Sol quo alti
or hoc mino
res umbras
habet.*

Externiq; etiam dextram sensere benignam.
Non ostentator : veluti Sol aureus exit
Arce poli summá, tenues nec duplicat umbras :
Sic tibi conscia mens fuerat prælustre theatrum.

Ah mea quod meritis sunt ora minora sacрати
Herois: quid ego tam longa exorsa secutus,
Enumerare velim laudatos Principis actus?
Non si me revirens iterum Parnassia templis
Centū agitet, laurusq; sacras, & Hyãthida lympham
Sufficiat, totidemq; animos inspiret abundè,
Gesta viri Ascreo melius meditanda cothurno
Exequar: amplecti sed qui velit omnia cantu,
Littore Cyniphio citius numerarit arenam,
Carpatias ve niues, & divite Gargara gleba.

Haud tamẽ interpres laudũ pulcherrima Fama
Linet inoratos, nec laus syncera labores.
Te patrię benefacta imis infixæ medullis
Hinc iam defendent ullis abolescere seclis,
Nec tot susceptos noctesq;, diesq; labores,
Totq; super magnos ausus, tot bella, tot enses,
Haulerit una dies: ipso cum tempore viuent.
Vt Porphyriacá præstans de rupe columna,
Aut Amathuntæo, Paphioũe refusa metallo,
Dedalei moles operis, cum sistitur arce
Ornamentum ingens Capitoli: densa iuventus
Circumfusa ruit, statuatq; attollit opum vi:
Illa Polum scandens semel vt caput intulit astris,
Fert æterna situ longinquo robur ab ævo,

Non

Non profecturos Austros & fulmina spernit.

Et jam bis septem quiquennia vixerat, atque
 Addiderat binos exactis mensibus annos,
 Iam dudum nobis invidit Regia cœli
 Heroem, mirata hominum curare triumphos,
 Advenit tandem lux ac ceptissima semper
 Nicoleo, Litauis tristissima : namq̃ sorores
 Pollice fatali iam fila extrema legebant,
 Argutâq̃ manu ruperunt stamina fusi.
 O dolor! ô vulnus perculsis civibus ingens!
 Debuerat longum esse tuis virtutibus ævum,
 Dux Radiviliade : sed ineluctabile tempus,
 Optima quæq̃ rapit : nec matutina senectus
 Vt diuturnus eas per tot benefacta pepercit.
 Nempe etiam cervis, nempe alitibusq̃, ferisq̃,
 Longior annorum series conceditur : vni
 Vni hominum generi tanta est injuria vitæ.
 Heu fragiles hominum vitas, ah ferrea iura!
 An fragiles hominum vitæ? num ferrea fata,
 Nescia flebilibus mansuescere fata querelis?
 Ferrea fata, sed et vitæ fragilesq̃, brevesq̃.
 Ventum ad supremū est : non te tua plurima virtus
 Eripuit fatis haud inficianda perenni
 Tempore, nec sævæ pietas indebita morti.
 Iniecere manus paræ: mors spicula plebis
 Sanguine jam dudum frustra indignata perire,
 Direxit certo iaculum lethale tenore,
 In Radiviliaden, quod nec merita vlla, nec olim

Radivilius
 annos 72.
 vixit, moritur 1584.

Curriculum
 vitæ exiguum terminis
 circumscriptum.

P

Vitarunt

Vitarunt sacri Reges, sangvisq; Deorum.

Ille velut moribundus olor canentia pallens
Lumina claudebat, dulci defecta calore,
Lassaq; marmorea iam iam cervice fluebant
Colla: quid avditum toties mirante Senatu
Os memorem? penitus pallefcens morte futura.
Cum tremebunda senex ad sydera lumina tollens,
Atq; arces, atq; astra Dei sine fine vocabat,
Pro patriâ, pro Rege, onerabat sydera votis:

*Nico. Radi.
vili moritu-
ri Oratio ad
Deum.*

O Pater æquæ Sobolis, qui sydera nutu
Ardua, telluremq; tuâ ditione gubernas,
Es bonus, haud sensum, famamue fovemus inanẽ,
Accipito hunc animum, meque hoc exolve labore,
Da deinde egregium decus, æternamq; Salutem,
Quã nisi das tu, nulla dabit spes divum, hominũ.
Vixi, & quos dederas cursus hucusq; peregi,
Defendi patriam, pœnas ex hoste recepi,
Et nunc linquõ libens curas, hominumq; labores.
At tu magne Parens, Litavos miserate, potenti
Annue Littaviæ sceptrum, laudemq;, decusq;.
Hæc ait, & toto cesserunt corpore sensus:

O dolor, ò nostrum decus! ut te fata tulere,
Occidit omne decus nobis, penitusq; tumultus,
Et civile nefas, fraudes dominantur acerbæ,
Cognatæ inter se polluto fœdere gentes
Concurrunt, victæ leges, Discordia demens
Regnat, & illicitis sævit Mars impius armis,
In patriam cives armant sua tela, suisq;

Debellare

Debellare parant (heu secla!) furoribus æuum.
Ultima Sauromatas Concordia Diva reliquit,
Et priscus Candor, Pietas devicta, Fidesq̄.
In quorum uenere locum portenta peregrè,
Insidiæ, fraudesq̄, & vis malefuada, Doliq̄.
Conspirasse putes omnes, ita regnat Erinny.

Tēpore quanquā illo fluctus quoq̄ certa futuri
Signa dabant luctus: nam gurgite Vilia flavo,
Saxosumq̄ sonans Vilna impleuere querelis
Vicinos montes, ripas, nemorumq̄ recessus.
Illi etiam extincto miserati Principe Vilnam,
Increvere sacri lacrymis & luctibus amnes,
Littoraq̄ insolitis mœsti planxere querelis.
Vilia spumifero convolvens vortice sylvas,
Cum domibus ripas, & montes hausit apertos,
Impiaq̄ insanos timuerunt mœnia fluctus.
Tunc quoq̄ inexpletū lacrymās mœstissima Vilna,
Saxa per & lapides, ah lamentabile murmur
Edebat, sine fine gemens, laceransq̄ capillos,
Inferias Radivile tibi, profusaq̄ morti
Munera, ab vberibus manarunt flumina ocellis.
Illam etiam perhibent totos ex ordine Soles,
Monte sub aërio celsa ad monumenta Becesi
Flevisse, & lacrymis inconsolabile vulnus
Dum mœret, penitus corpus tenuasse liquore.
Nunc quoq̄ Viliacas quā vix prorepat in undas
Arida, conseruat priscæ vestigia cladis.

41
In Sarmatia nunc magna dissidiorum semina

Ante obitū Nicolai Radivili Vilia increvit, et magnā stragem ædificiorum ac sylvarū fecit.

Duorū Becesiorū fratrum sepulchrum, & turricula in altissimo super cilio montis ad Vilnam.

At teneræ Nymphæ, sylvatica numina, quæq̃
 Centum habitant sylvas, centeni fontis alumnae,
 Ter quater extinctum Radivilum voce vocarunt,
 Ter quater amissum, nec te Radivile repertum,
 Ingemuere nimis, picturatasq̃ corollas
 Diripuisse ferunt, & depopulasse capillos,
 Indignumq̃ caput saxi planxisse peresis,
 Halcyonum lamenta Deas, cygnosq̃ sequentes,
 Atq̃ hyali vestes saturas lacerasse colore.
 Flerunt & montes, flerunt & tristia busta
 Sanctorogi, geminæq̃ arces, atq̃ ardua Turi,
 Altaq̃ sylvarum & Litauum Mavortia tellus.
 Auiæ longa sonant, & per sua confraga longæ
 Responnant ripæ, vocesq̃ sub æthera iactant
 Cum villis nemora : heu bonus ille, bonus fuit ille.
 Quale decus Troiæ fuit Hector in arce Scamædri,
 Graja premens ratibus cū impingeret agmina cellis,
 Et patriæ vellet properantia flectere fata:
 Qualis amor Romæ, referens pia signa Camillus,
 Cum Brennus quatiens Capitolium immobile saxum,
 Sanguine Romanum victus persolveret aurum:
 Tale decus nobis Radivilus, maximus armis,
 Maximus arte togæ, lux & decus omne suorum.

*Litvania de
 fleuit mor-
 tem Nico:
 Radivi: Pa-
 tris Patriæ.*

Ah quoties lacrymas, quoties Lituania sparsit,
 Et conclamavit tristes sine fine querelas,
 Marmore funesto genitus signavit, & AIAI.
 Inscriptit : Quis te nostris complexibus arcet,

O Radi-

O Radivile? ita nos pater ò pater optime linquis?
 Purpureis veluti modulans Philomela rosetis,
 Quam pullescenti viduavit prole repertam
 Caprigeni pecoris custos, hæc flebile carmen
 Sæpius instaurans gemit insolabile vulnus.
 Pampineæve sedens lugubris acanthis in umbrâ
 Concinit, unde Itylo Itylo nemus omne resultat.
 Raduillum populi, Raduillum Rexq̃, Patresq̃,
 Raduillum Litauæ referebat n nomine gentes.
 Quid facerent? aut quo rerum tabularia pacto
 Fixa morarentur duro fundata basalte?
 Quove modo retinere queant, exelsa viarum
 Cœlo affectantem, superumq̃ ad limen euntem?
 Ast illum sancti Fratres, divina propago,
 Ætherei sensus, quibus est cœlestis origo,
 Excepere virum cœtu lætante, simulq̃
 Concilium in medium ducunt, ubi celsa tonantis
 Regia ab Vraniis fulget distincta smaragdis.
 Hic illi propius, propiusq̃ resultat imago
 Trina Dei, sed idemq̃ & inenarrabile numen
 Omnipotens, circum innumeri populiq̃, choriq̃
 Densantur, nullis obnoxia semina membris
 Terrenæ sortis, vigor immortalis, honosq̃,
 Nec mortale sonant votum, cantuq̃ perenni
 Adsunt, æternumq̃ Dei meditantur honorem.
 Felices animi, mundi melioris alumni:
 Annuit hunc cœtum Radivilo Rector Olympi.

*Nic. Rad:
 et labori-
 bus ex hanc
 stis Regno
 cœlesti poti
 us est.*

Tum postliminio suscepit Olympia Virgo,
Cana Fides animam reducem, gremioq̄ reponit,
Ore renarrantem ingentes quos passa labores.
Et nunc ille colens aurati sydera cœli,
Inter adorantes animas, oblitus a cerbi
Temporis, ambrosiâq̄ animatus mente, triumphat
Æternùm, Christi meritis inuictus Olympo.
Atq̄ poli campis latus exporrectus amœnis,
Floribus æternis cœlestes libat odores,
Lætitiâq̄ hilarat per mille canoribus hymnos.
Exuperansq̄ mali properanda pericula mundi,
Exuuias liquit nobis, populataq̄ letho,
Et nunquam defleta satis frigentia membra.
Parte sui potiore viget, maiorq̄ videtur
Cœlesti portu, sanctâ gravitate verendus.

*Phœnix se-
se resemi-
nat.*

Vtq̄ novam meditans Phœnix post funera vitã,
Matutina rubens ubi Sol accendit amœna,
Arabiam scandit nutante cacumine palmam,
Tum casiam imponens, calituraq̄ cynnama nido,
Et liquidam stacten, fragmentaq̄ ramea turis,
Atq̄ coloratos nardi super addit honores,
Luxuriemq̄ soli: tandem languore peresus,
Subtrahitur terrã, membrisq̄ haud inscius æstum
Accipit æthereum, iamq̄ igne medullitus acri
Estur, & auricomum sese ipse resemnat ales,
Scintillatq̄ decens misto spadice honore.
Corpore sic postquam Radiuilius liber, in arces
Sydereas

Sydereas abiit: soboles dignissima tanti
 Herois, patrisq; viam, patriosq; labores
 Affectans, Litavos ornat visenda: sed alter
 Nicoleos tantum nobis ostensus: haberes
 Magnã opere in tãto (sineret dolor) optime partẽ.
 Vnica spes Litauũm superest, ingensq; columna
 CHRISTOPHORVS, qui per tẽplũ VIRTVTIS, HONORIS
 Ingressus sacros adytus, & præmia celsa.
 Quẽ nunc & Moschi, quẽ nunc & Volga tremiscit,
 Corpore cæruleo mœrens, jam non semel acris
 Falsa viri laudes, famulas & porrigit ulnas,
 Plefcouiaq; lacus, mollisq; Borysthenis amnis,
 Smolenscumq; vocat, divesq; Severia poscit
 Auxilium, Deus hæc illi præclara trophæa
 Destinât: & patriæ veneratur maxima tellus,
 Dum sua per populos reddit consulta fauentes,
 Res Litavas armis tutatur, legibus ornat.

Nicolai Rad
 diuili Pala:
 Vilnen. duo
 filii.
 Nicolaus
 Pal: Nouo.
 grode: Ma.
 gni consilij
 Princeps,
 obiit.
 Christopho
 rus Rad:
 Paterno ho.
 nori succes
 sit.

O maris, ò terræ, cœliq; hominumq; repertor,
 Qui regis & terras, operosaq; sydera torques,
 Quem te porta tonat cœli, & testatur Olympus
 Æternum famã, studium cui Regna tueri:
 Sis fortunatus posthac, stantemq; columnam,
 Proruere haud permitte, simul concede benignus,
 Christophorum saltem rebus succurrere lapsis,
 Consulere huic summæ rerum, populoq; potenti.

Fallor? an hæc nubes nigro se tollit ab alto:
 An terræ, adnamus? salve gratissima tellus,
 Consuta

Conſita Hyanthæis legimus freta plurima terris,
Aoniâq; diu remos lentavimus unda.
Ecce inventa quies: rareſcunt littoris undæ,
Ac propius ripæ fidis allabimur oris.
Et jam feſſa ratis, pelagoq; exercita prono,
Ritè coronatâ lætans ſubit oſtia prorâ.

FINIS RADI VILIADIS.

ORATIO FVNEBRIS IN
LAVDEM ILLVSTRIS: PRINCI-

pis, Nicolai Radiuili Ducis in Dubinki ac Birze,
Palatini Vilneñ: & exercituū Magni Ducatus
Lituanix̄ supremi præfecti, Vilnæ defun-

cti 27 die Aprilis, Anno 1584.

ab ANDREA VOLANO.

conscripta.

I in omnibus Rebuspub: benè moratis, benè-
q; institutis hic mos fuit semper obseruatus,
vt viros illustres, & de patria optimè meritos
ex hac vita excedentes, publico laudum præ-
conio nobilitarent, hocq; quasi debitum vir-

tuti præmium illis tribuerent, ne mihi quidem in obitu & hoc
funere viri clarissimi Nicolai Radiuili tacendum esse putauī,
& quam virtus eius meretur laudem, hac ipsum afficere non
dubitaui. Ad hoc verò præstandum ac persolvendum debitum
illi officium, cum multæ me permoueant causæ, vel sola tamen
beneficiorum eius memoria, quæ in me alumnum suum ad ex-
tremum vsq; vitæ finem conferre non destitit, hoc à me requi-
rit, vt hoc postremum obseruantix̄ meæ studium nomini illius
declarem, & cum fatum illius me alio iam munere meritorum
defungi non sinit, hoc saltem vocis meæ officio memoriã il-
lius prosequar. Quamvis autem ita natura comparatum est,
vt ad præclaram nominis laudem consequendam, in sola vir-
tute satis cuiq; homini præsidij sit constitutum, ipsa experien-
tia tamen edocet omnes, nobilitati & clarissimorum natalium
splendori ita fauere omnes, vt quibus fato divinæ providen-
tiæ eximia generis dignitas tributa est, nescio quid præclarum
ab illis homines expectent, & magnopere suspiciendos iudi-
cent. Ea nimirum in mentibus hominum opinio hæret, non

nisi bonos ex bonis nasci : & in quorum gente longa annorum serie multa virtutum exempla, edita fuerunt, ea tanquam hæreditario iure in posteros promanare. Inter plurimas autem virtutum species, quæ homines exornant, & ex tenebris erutos in clarissima luce constituunt, fortitudo inprimis bellica, iustitia ac liberalitas, magnam omnium hominum admirationem commouent, vt quos his virtutibus decoratos conspiciunt, eos potissimum laudibus in cælum ferant, & tanquã terrestria quædam numina admirentur. Sed neq; hæ magnis opibus destitutæ, rectè munus suum exequi, nec tenuis fortunæ homines id efficere facilè possunt, vt studio earum virtutum eniteant, & aliquem dignitatis splendorem obtineant. Non immeritò itaq; summus Philosophus Nobilitatem in antiquis opibus, & virtute sitam esse demonstrat, id nimirum volens, eos verè nobiles ac illustres censerì, qui a vitam maiorum gloriam retinent, magnisq; opibus ac virtute simul instructi, & inuicta quadam animi magnitudine, pericula à Repub. propulsant, & magnis beneficiis in homines egentes conferendis, liberalitatem exercent. In hac autem familia clarissimum hunc virum, cui nunc suprema celebramus officia, nasci contigit, quæ quidem per multa sæcula in hac gente Lituana antiquas possidens opes, eas non in luxuriæ instrumenta, non ad opprimendos inopes effudit, sed in bellicos apparatus, quandoquocq; id vsus Reipub. exposceret, & ad plurimos homines ditandos, sumtisq; omnibus beneficijs afficiendos, liberalissimè semper contulit. Itaq; tantarum admiratio virtutum, fantusq; gentis honos, ipsos etiam Romanorum Imperatores perpulit, vt hæc familiam Ducali dignitate exornandam, & inter Principes Imperij collocandam censerent. Ipsi quidem magni huius Ducatus Lituaniæ Principes, tantum honoris huic præclaræ genti semper detulerunt, vt in amplissimum dignitatis fastigium euecti, nunquam non Provinciarum præsides, Castellani, Palatini, bellicæ Duces & Imperatores conspecti fuerint Radiuilli. Parens certe huius defuncti Georgius Radiuillus, & Castellanus simul Vilnensis, & exercituum supremus Dux à diuo illo

45

illo Rege Sigismundo primo creatus, tam fortem ac fidelem
& Regi & Reipub. nauauit operam, ut perpetuos huic Impe-
rio hostes tam Moscos quàm Scythas multoties domaret, à
magnòq; metu ac periculo patriam sæpè liberaret. Successit
in locum fortissimi parentis, acer ac strenuus hic filius, tam e-
gregijs omnibus animi & corporis dotibus exornatus, ut ad
omnes virtutes, omniaq; ornamenta, quæ quidem in homi-
nem cadere possunt, hunc natura finxisse videretur.

Ipse quidem oris ac totius corporis venustas, facies mul-
to sanguine ac rubore suffusa, nullum terrorem ac tristitiam
præ se ferens, sed magnam contra hilaritatem, summamq; hu-
manitatem ostentans, ad mutuam quendam convictum om-
nes allicere, magnumq; bonorum omnium amorem illi conci-
liare videbatur. Nec verò ille minaci aut superbo vultu quen-
quam perterruit, non ullo asperiori verbo vel iratus norauit,
ut famuli etiam omnes, quos semper habuit numerosissimos,
non cum Domino, sed cum amico semper vitam se agere sen-
tirent. Itaq; ex nobilissimis familijs iuvenes huius famulatio
sefe astringere, huic potissimum inseruire exoptabant, magna
ingenij suauitate, magna morum dexteritate, insigniq; eius li-
beralitate permoti. Nec verò quenquam famulatus sui pœni-
tuit, ita hoc omnes eorum fortunas promouente, ita ingeni-
um & mores excolente, ut ex eius disciplina tanquam ex Scho-
la in aulam Regiam traditi, multi nunc dignitate summa, opi-
busq; florere, & in ordinem Senatoriũ asciti, munus illud egre-
giè sustinere iudicentur. Hæc verò virtutum decora, & omnis
vitæ cultus eximia ornamenta, facile persuaserunt Sigismun-
do Augusto, ut hunc iuuenem, his primum dignitatibus, quas
illa postulabat ætas, exornaret, & quæ illi aditum ad suprema
huius provinciæ capessenda munera patefacerent. factus ergo
est Magni huius Ducatus pocillator, & venationum Regiarũ
omnium præfectus: quæ quidem munera tanta dexteritate
administrauit, ut mensæ quidem Regiæ ministrans, sermone
illo facundo, multoq; semper sale ac lepore condito, Princi-
pem oblectaret, & in venationibus immanes ac feroces belluas
q ij persequens,

persequens, animi fortis & intrepidi in eis iugulandis in conspectu Principis illustre specimen sæpè exhiberet. Nulli ergo Princeps magis confidere, non quenquam tutius lateri suo adhibere: ut ubi maximum à bellua immineret periculum, illic hunc fortem fidumq; Achatem, comitem ascisceret. Hoc verò tanto animi eius robore, magnoq; præterea mentis iudicio Princeps perspecto, & moderandi totius exercitus Lituanici habenas illi commisit, & in ordinem Senatoriū, Palatino Trocensi creato, illum ascivit, ut nimirum & in bellicis & in civilibus officijs summa hominis vigeret industria. Nec verò spem de se non temerè conceptam Regis fefellit, tanta prudentia, tantaq; animi fortitudine utrumq; munus administrans, ut fortiorne Imperator an prudentior fuerit Senator, in dubio reliquerit. Sed de pacis artibus ne quid dicam, cum quod fuerit eius ingenium, artibus etiam bonis egregiè excultum, cum incredibili quadam facundia, & summo in patriam amore coniunctum, optimè omnes noveritis, pauca de militiæ eius labore Imperatorioq; munere commemorabo. Incidit in nostra hæc tempora cum Ioanne Basilide Moschorum Tyranno crudele hoc & exitiosum bellum, quo ille magnam Lituaniæ partem ditioni suæ subiugatam, tanto terrore vniuersam hanc impleuerat terram, ut exiguam ferè salutis spem illi relinqueret, ipse vero totius potiundæ non dubiam spem sibi faceret. Liunionem quidem continuis bellis attritam, & omnibus viribus ac opibus exhaustam, iam ita suam effecerat, ut nisi divina quadam Principis nostri, & Regis fortissimi Stephani virtus, eum de possessione illius deturbaret, perpetuum forsan seruitutis iugum sustinere cogeretur. Tantæ autem cladis tantæq; ruinæ, non aliam causam assignare possumus, nisi quod prior Princeps tam remissè tamq; negligenter hoc bellum duxerit, ut occasionem suam ubiq; hosti traderet, & suæ semper ferè defuisset. In hac verò desperatione rerum omnium una Radiūlii virtus, summaq; fortitudo, afflictam hanc Rempub. sustinuit, & ne extrema interuentione deleteretur, fortem ac fidelem semper operam adhibuit. Nam dum absens Princeps alijs studijs occupatur,

76

occupatur, ita huic totius belli gerendi rationes committit, ut nunquam iusto exercitu alioq; apparatu bellico instructum, imparem semper tanto hosti opponat, & numerosissimo militum numero stipato, impunè vastare agros, arces & urbes occupare permittat. At verò Radiuilus, qui animum ab omni auaritia alienum semper habuit, nullis hic sumptibus parcere decreuit, & magno rei domesticæ dispendio, egregium semper ac splendidum equitatum instruxit, ut ad Regias adiunctas copias, hoc robore virium hostem perterrefaceret, & prælium ubivis acer ac intrepidus cum eo capesseret. Itaq; hoste magna iam Livoniæ parte potito, & liberè per omnem regionem vagante, ferroq; ac flammis cuncta vastante, ipse in intimam penetrat Liunioniam, & in hostis conspectu ad arcem Tervestâ castra locat, ac ut hostem in pugnam eliciat, arcem oppugnat. sed dum in dubiam belli aleam hostis descendere recusat, nullumq; pugnae locum usquam nostris ad equitantibus dat, arx ipsa expugnatur, flammæq; & incendio traditur. Ac magnæ quidem tum in Livoniam, omniq; apparatu bellico instructissimæ Polonorum Duce Zebridovio submissæ fuerant à Rege copias, sed dum procul dissitæ morantur, & sub incommodum autumnii tempus adventant, ab omni rerum bene gerendarum occasione excluduntur. Ac reliquo deinde omni tempore, ita frigide hoc bellum à nostris gestum est, ut hosti Polociæ capiendæ facultas concessa, latissimam toti deinde Lituaniæ occupandæ viam patefecisse videretur. Nec vero iam alia hostis consilia, quam de invadendâ tota Lituania capere, ut totam terram Ducibus suis descriptam, iam devastandam committeret, & omni terrore belli opprimendam, omnibusq; claudibus afficiendam demandaret. Educit ergo ingentes Polociâ Dux belli Suiscus copias, ut cum valido altero coniunctas exercitu, quem ductabat Srebrenius, quamprimum in Lituaniam transferet, totumq; belli impetum in eam effunderet. Sed non ignarus omnium hostis consiliorum Dux Radiuilus, subito hosti occurrit, eumq; à socio Srebrenio intercludit.

Tanto verò astu rem totam molitur, ut per exploratorem, qui se Suisco

se Suifco amicum simulat, de exiguis Lituatorum aduentantibus copijs cum edoceat, ipsum verò Radiuilum procul abesse se ostendat. At verò dum ex fyluis in apertum prodit Radiuilus, & copias suas explicat, magno terrore percussus Suifcus animum despondit, nec de prælio capessendo cum tam forti, ac perito belli Duce, sed de fuga cogitat. Ipse verò quatum animi ardore, quo vultu conspectus fuerit Radiuilus, nihil audientibus vobis commemorare attinet, quando qui tum affuistis, & aciem instruentem spectastis, divinoq; illo ore ad bellicam virtutem milites inflammantem audistis, indubiam victoriam animo, certaq; spe perciperetis. Fusus ergo est ab exiguo exercitu nostro numerosissimus hostium numerus, cæsus & ipse Imperator Suifcus, capti Nobilissimi Duces, & omnis opulenta præda in manus nostrorum concessit. Nec verò Srebrenius ad famam tantæ cladis diutius in statione sua sibi cōmorandum ratus, subito cum omni exercitu se in fugam proripit, castraq; omni præda, & comœtu onusta diripienda militi nostro relinquit. Illa primum lux per te Radiuile afflictæ & penè desperabundæ Lituaniæ fuit oblata, ut te patrem patriæ rectæ tunc vocatum, nunc meritò deploret, nomenq; tuum immortalitati consecret. Et profecto fœlici illa victoria, tunc primum feroces hostis crudelissimi Spiritus infregisti, totamq; spem occupandæ in posterum Lituaniæ illi ademisti. His verò tantis præclari viri in Rempub, meritis permotus Rex Augustus, dum in fata concedit magnus ille alter Radiuilus, Vilneñ. Palatinus, & Magni huius Ducatus Lituaniæ Cancellarius, omnibus his dignitatum muneribus hūc patrualem eius exornat, illiq; successorem in Palatinatu Vilnensi, & officio Cancellarij designat: Imperatorium autem munus, quo hic se ultro abdicat, Gregorio Chodkieuicio Vilneñ. Castellano committit. Sed fatalis belli Moscici Dux Rex Stephanus, ad moderandum Regni clauum diuinitus electus, Chodkieuicio morte sublato, Radiuilum denuo ad capessendū Imperatoris munus sollicitat, causantēq; ætatē, & affectas in corpore senili vires, tandē precibus expugnat. Iā verò Moscens

27

rò Moscus tota ferè Livonia potitus, in vicinam Lituaniam prospectabat, magnoq; rursus pavore illi iniecto, metu penè omnes huius prouinciæ incolas exanimauerat. At nihil restare videbatur, nisi ut Duna flumine traiecto, quod reliquum erat Liuoniæ, id potestatis suæ faceret, ac porro sub ipsa Vilnæ mœnia victricem exercitum admoveret. Colligit ergo tumultuarias Dux Radiuilus copias, & in Curoniam excurrit, ac ut ab extremo interitu Liuoniam vindicet, ipse in aduersam ripam, extremo iam æstatis tempore copias transfert. Moscus verò cum validissimo exercitu, & ingenti apparatu bellico, ad famam Radiuili aduentantis, & exigua manu toties numerosissimas eius copias profligantis, retrò cedit, magnaq; cū trepidatione ex Liuonia excedit. Verum ingentibus præsidii in omnibus arcibus ab hoste constitutis, tam tristis totius Liuoniæ facies videbatur, ut nulla ferè spes libertatis pristinae recuperandæ ostenderetur, perpetuoq; servitutis iugo opprimenda conspiceretur. Effecit tamen anno sequenti solers Radiuili industria, ut dum in Liuoniam excurreret, Ducem Magni Daniæ Regulum, qui gener Principis Moschorum effectus, auspiciis eius in Liuonia militabat, magnamq; huius prouinciæ partem varijs technis occuparat, in societatem Regis nostri pertraheret, & à perfida Mosci amicitia alienaret. Ibi verò quascunq; copias Regis offendit, eas in vnum locum con-^{mag}trahit, ac per internuncios consilia cum Imperatore Regis Sueciæ communicat, deq; hoste inuadendo magnis tunc viribus oppugnante Vendenam, consilium init. Præfecit autem summæ rerum acrem ac impigrum iuuenem Andream Sapienam, cui Dembinium, & Albertum Oborscium centuriones belli peritos, & milites fortissimos adiungit, ac porro omnem prælij cum hoste committendi rationem edocet.

^{Sapien}
^{John Odor}
Qui quidem cum copijs Regis Sueciæ coniuncti, tanta strage exercitum hostilem affecerunt, tamq; insignem victoriam de Moschò reportarunt, vt omnibus eius copijs dissipatis ac penè deletis, tormenta etiam bellica, arte ac magnitudine stupenda, Regi nostro in prædam tradiderint. Rex quidem hac victo.

hac victoria lætus, totam Radivilo acceptam tulit, & pro tam foelicibus avspicijs, egregiaq; navata operâ ingentes per literas gratias egit. Ex illo iam verò tempore res Moschorum fluere, ac retrò sublapsa referri cœpit, donec tandem ipse fortissimus Princeps Stephanus terna expeditione in Moschoviam suscepta, ad eas Moschum redegit angustias, ut Polocia recuperata, & omnibus arcibus, quas in toto Polocensi tractu ille extruxerat, occupatis, plurimisq; Moscis Litvaniæ adiectis, tota in super Livonia cedere eum coegerit. In his autem Regijs expeditionibus, magna ubiq; fides, magnaq; industria Radivili fuit Regi perspectissima, tanta autem apud hostem autoritas, ut Polociam primum præfidiarij Mosci, ac deinde Ozeriscos illi dederent, vitamq; ac salutem suam illi concrederent.

Quamvis autem Rex, dum vltimam in Moscoviam expeditionem suscipit, eum benignè admonet, vt sibi parcat, illoq; militiæ labore, & senex, & valerudiniarius superfedeat, ille tamen non alibi extremum spiritum se iucundius exhalaturum, quàm in castris respondet, nihilq; tupius sibi accidere posse dicit, quàm vt principe suo militiæ munus fortiter obeunte, ille domi resideat, & ocio contabescat. Itaq; non gravis ætas, non afflicta vires illi obstiterunt, quin sedulo boni imperatoris officio ubiq; fungeretur, excubias etiam in longissimis noctibus, & grauissimis frigoribus ipse ageret, eoq; tolerantia exemplo iuniores æmulatione accenderet. Illa tamen intensissima frigorum vis, & in solitudinibus vastis magna rerum inopia, longiq; itineris graues molestiæ, ita ad extremum hominem debilitarunt, vt omnibus propemodum membris captus, tandem ad vltimum vsq; vitæ finem nunquã sibi fuerit restitutus.

Peropportunè autem accidit, vt dum fatum vrget, ipseq; mortem sibi instantem animadvertit, Regi tamen suo, quem summa semper observantia coluit, extremam valedicendi facultatem habere potuerit. Itaq; dum hoc tempore Rex Vilna discedit, ipse in currum conscendens, ante urbem eum præstolatur,

stolatur, appropinquantiq; obuiam procedit, ac longa & iuculenta oratione, inter caetera auditu iucunda, eum ad debitum amoris fideiq; patriae suae praestandum officium adhortatur, gentemq; vniuersam Lituanam illi commendat, & obnixè ab eo petit, ut quam eximia illorum meretur fides, & summa in Principem suum obseruantia, hanc illis declarare gratiam pergat, Grata fuit Principi prudentissimo pij senis pro patriâ sua sollicitudo, ita ut & vultu benigno hominem audiret, & prolixè omnia se ea facturum, quae bonum decent Principem, ipsi reciperet. Ille verò domum reversus, ut extremum patriae pensum persoluat, ad omnes Senatores, qui tum honoris causa eum adierant, sermonem convertit, eosq; obsecrat, ut quem amorem, quam fidem patriae suae debent, hanc perpetuam illi declarent, & in hac fragili caducaq; vitâ nihil magis studeant, quam ut egregijs in Rempub. meritis, immortale suum nomen ad omnem posteritatem transmittant.

Conuersus deinde ad animam curandam, Pastorem Ecclesiae accersit, ad eiusq; concionem, alto cum lacrymis trahens suspiria corde, & peccata sua deflet, & in unico ac solo mortis Christi Sacrificio totâ salutis sibi repositam spem cum summâ fiducia testatur. Nec alius ad extremum usq; finem vitæ, totius oris fuit habitus, nullumq; aliud votum, quam ut cupidè tandem hoc corporis onus deponeret, & ad beatiorum illam caelestis regni sedem transvolaret. Moritur ergo vir praecclarus, si modo mori potuit, quem summa virtus, & praecclara in hanc Rempub. merita immortalem reddiderunt. In nostris quidem animis, quicumq; hic circumframus, perpetua nominis eius vigeat memoria. Patrem enim filij, non dominum famuli amissimus, cuius tanta extitit in nos liberalitas, ut quas villas, quae possidemus praedia, aut si quem gratiae & dignitatis apud ipsum etiam Principem obtinemus locum, non nisi beneficentiae illius acceptum feramus. Mira enim ad caeteras virtutes hominis huius fuit munificentia, ut quorūcunq; famulorum insignem perspiceret fidem, & in obeundis negotijs dexteritatē, omnes occasiones beneficij in eos conferendi

quæreret, semperq; fortunis eorum aliquid adiiceret. Nec ve-
rò hac liberali & munificâ eius dextera diminutum quidquam
filij
de bonis clarissimorum horum Nicolai & Christophori eius
filiorum agnoscimus, ut maiora subinde dignitatum & fortu-
narum Deus omnipotens largiens illis incrementa, iusta ac di-
gna beneficentię hominum se semper tribuere præmia testetur.
Ita enim æquâ iustitię lance cuncta dispensat Dominus, ut ho-
mines fordidos, & soli pecunię cumulandæ inhiantes, nihilq;
beneficij in alios conferentes, & ipsos bonis suis vesci non si-
nat, & ab hæredibus eorum omnem substantiam tollat: Mu-
nificorum autem patrum filios, & in sublimi dignitatis fastigio
collocet, & maioribus subinde opibus locupleter. Vidit ergo
munificus ac liberalis Radiuilus filios suos dignitate, gratiâ,
opibusq; florentes, vidit tam fortem ac strenuam patrię ope-
ram navantes, ut in eis etiam nunc viuere, solitisq; beneficijs
Rempub. afficere videatur. Atq; hic quidem virtutis splendor,
quo maximè hominum generi viri præclari prodesse student,
illustres & splendidae familias efficit, in oculisq; ac conspectu
omnium hominum constituit, ut quam solam laudis & glorię
mercedem virtus desiderat, hac perpetuâ illæ circumfluant, &
per hominum ora pervagentur. Nam qui natalium suorum
splendore homines contenti virtuti non student, Nobiles qui-
dem illi esse pernegari nequeunt, sed dum à maiorum probi-
tate degenerant, generosi minimè censentur, ac propterea om-
nem dignitatis avitæ laudem amittunt. Nihil autem turpius
homini accidere potest, quàm gloriam parentum, qui præcla-
rus ac magnificus natis est thesaurus, per ignaviam & mentis
improbiteriam perdere, nec seipsum ob propriam virtutem,
sed propter superiorum gloriam honorandum præbere. Vos
ergo, clarissimi Radiuili, quâ cœpistis via, pergite, maiorumq;
vestrorum vestigijs insistentes, & de Repub. & de hominum
genere, maximè autem domesticis vestris benè mereri non de-
sinite. Magna enim hominum expectatio de vobis omnibus
est concitata, ita in apertum virtutis campum progressis, ut
aliquem vobis præcurrere, aut vos inter ultimos subsistere,
minimè

minimè esset honorificum, sed præclara hæc animi ingenijq;
 vestri indoles, eaq; virtutum quæ suspicimus decora, non ali-
 am spem nobis faciunt, nisi quòd in hanc curam & cogitatio-
 nem perpetuò incumbetis, ut vobis ipsis subinde superiores
 evadere contendatis. Magno quodam animi ac incredibili au-
 su, quidam ex Illustri domo vestrà, terras omnes ac maria per-
 vagantur, totumq; ferè orbem lustrant, ut Vlyssæam illam, qui
 multorum Regum ac populorum cognovit mores & vrbes, in
 procurandis Reipub. negotijs, referant prudentiam: alij au-
 tem in ætate juvenili ad maximas omnes, virtutis admiratio-
 ne, evahuntur dignitates, ut præclara rerum omnium, actio-
 numq; initia & fundamenta, nonnisi de ultimo præclare per-
 ficiendo opere, magnâ nos spe impleant omnes. Deum Opti-
 mum Maximum, per nomen vnigeniti eius filij precamur, vt
 vos diu sospites ac incolumes gloriæ suæ promovendæ, &
 Reipub. propagandæ conservet, istaq; virtutis, & me-
 ritorum in patriam, qua hunc patrem ac gentilem
 cumulamur vestrum, laude cumulet, & tan-
 dem cœlestis vitæ præmio conde-
 coret. Dixi,

r ij

CAR-

CARMINA DIVERSORVM
AVCTORVM, AD PETITIONEM
MAG: DOMINI IOAN: ABRAMOVICII,
PRAESIDIS DORPATEN.

Inprimis,

IN FUNVS ILLVSTRISSIMI
PRINCIPIS DOMINI D. NICO-
LAI RADIULLI, DVCCIS IN DVBINKI ET
BIERZE, PALATINI VILNENSIS, IM-
PERAT: EXERCITT: LITV. &c. &c.

MONODIÆ.

Magnanimum fortemq; virum Lituania si quem
Vidit, & ingenij dexteritate gravem.
Talis Nicoleos hic erat Radiullus, avitum
Splendorem Litavæ gentis, & arma tuens,
Hic vir, hic est patriæ fuerat, qui natus honori,
Armis, consilijs, militiæ, atq; domi.
Terror erat Mosci, quotiesq; profectus in illum est,
Victrici redijt clarus ab hoste manu.
Deniq; mortales non hos prius exiit artus,
Quàm Mosco inferias audiit esse datas.

SECVNDÆ.

Dulces exuvias, monimenta q; dulcia cernis
Quem nati charo constituere Patri.

Patri

Patri quem meritò tellus Lituanica Patrem
 Dixerit: illo etenim præside tuta fuit.
 Heu, Radivile cadis, ductor fortissime belli,
 Quis tibi felici Marte secundus erit?
 Vixisti victor, moreris nunc victor, ad aures
 Suntq; tuas Mosci fata relata prius.
 Iste tuum tumulus tecum iam servat honorem,
 Est tuus in nostro pectore maior honos.

TERTIA.

Stirpe Ducum genitus, per se Illustrissimus idem,
 Nicoleos tumulo hoc ossa Senator habet.
 Ceu iubar hic Litavis fulsit Radivilus in armis.
 Sceptra Palatini gessit ob idq; potens.
 Pollebat sermone gravi, sedatus, & æqui
 Ius dicturus amans, consiliisq; prior.
 Ibat in immites ductor faustissimus hostes,
 Et forti Moscum fudit ubiq; manu.
 Quàm charus patriæ, tam formidabilis hosti,
 Æui produxit tempora iusta sui.
 Nec vitâ prius excessit, quàm funera Mosci
 Ceu patriæ vindex audiit atq; Pater.

EPITAPHIA ALIQVOT.

Vir genere illustri, proavisq; potentibus ortus
 Hic fuit, ad cuius fers monumenta gradus.
 r. iij. Nicoleos

Nicoleos Radivil, gestis celeberrimus inter
Sarmaticos proceres, militiæq; Duces,
Sæpe acies Moschum contra direxit & ultor
Perfidiaë hostilis sæpe redibat ovans,
Iurato patriæ iuratus ita extitit hostis
Ut viuente, simul viueret hoste truci.
Non, inquit, moriar, ni te prius occupet umbra
Mortis, & infernæ ferrea vincla domus,
Dixit, & optatis retulit concordia, Moscus
Mortuus ut primum est, hic quoq; post obiit.

SECUNDVM.

Heroas Litavos inter clarissimus olim
Nicleos genitus stirpe Radivilia.
Hic cubat, in patriam meritis cumulatus, opima
Qui spolia è Mosco strenuus hoste tulit.
Vrbs Litvana Palatinum quem Vilna potentem,
Et gentis columen noverat esse suæ :
Nullus in infidos illo Dux faustior hostes,
Fascibus haudq; fuit dignior imperii,
Delitiæ Regum, patriæq; columna labantis,
Alcides bellis, Nestor at eloquio,
Occubuit senio gravis, immaturus at idem
Si patriæ spectes commoda, siq; bonum.

TERTIVM.

Occubuit claræ Radivilus gloria stirpis,
Nicleos patriæ magna columna suæ,

Quo duce bella, auctore negotia, Principe Ciues,
 Vilna Palatino, sat viguere diu.
 Consiliis plenus, Patrio sermone disertus,
 Et celebris rerum prosperitate stetit.
 Patria quem gnauum, famuli agnovere parentem,
 At Liuo tutorem, classica bella Ducem.
 Quid tibi vir, Mosce, hic quantus? cū coesus ab illo
 Sensisti victos ingemuisse tuos?
 Hunc ætate gravem, & communis pacis amantem,
 Invida mors rapuit : funera flete viri.

EPICEDIVM IN VEXILLO
 PETRI DVCIS SOYSCII, PRÆ-
 FECTI MOSCHOVITICI EXERCITVS, A
 RADIVILO AD VLAM INTERFECTI.

ASpera cum quondā grāsando bella moueret,
 Moschorum Princeps, damna cruenta tulit.
 Terrificum Petrus ducebat Soyscius agmen,
 Frangeret ut vires, Sarmata clare, tuas.
 At Rex Augustus bellum profligat acerbum,
 Dum legit Illustrem Magnanimumq; Ducem,
 Dux est Nicolaus Radivilus, quiq; Georgi
 Nomen habet, patriam liberat atq; suam,
 Petrus enim supra fluvium, qui dicitur VLa
 Ivaniis campis Marte furente cadit,
 Ter decies quoq; mille viros Lituanicus ensis
 Hausit, nunc tumulo hoc Petre necate, cubes.

EXPUGNATIO MVNITISSIMÆ
arcis, TAVRI. Ioan: Radu.

TAurus erat camuris armatus cornibus, ignes
Ore vomens, trepidis fontica pestis agris,
Ira Deū monstrum hoc nostris immiserat oris,
Horror erat populis terra Livona tuis.
Sæpe greges ovium teneros, armenta quæ stravit,
Cum suis segetes igne peremit heris.
I, Radivile, tuus labor est fera monstra domare,
Quæ genuit tellus Moschis obusta gelu.
Nec mora pro sociis corpus Radivilius heros
Projicit: & monstrum solus adire parat.
Mox dextram clauæ præsignis robore obarmat,
Et validam telis occupat usque feram.
Ille quidem in vacuas vastis mugitibus auras
Sæviit, arietans ictibus horriferais,
Et capite obstipo, cornuque lacessiit auras,
Et pede pulvereum sparsit abunde solum.
Frustra: namque illum Radivilus fudit arenam,
Mugit extremum bos moribundus humo.

DE EODEM EIVSDEM EGCO-
miasticum homonymiâ & enumeratione
Tauri, ac partium eius.

Postquam Moschigenas hausit Radivilius ensis,
Et penitus Litavo Taurus confedit ab igni,
Audiit

Audiit hæc Taurus Radivili gesta potentis
 Nubifer, ad Tauri muros dum Marte secundo
 Fulminat : atq̄ gemens magnis mugitibus auras
 Terruit, hoc casu Fratris concussus acerbo,
 Irritaq̄ in superos iactabat cornua Taurus,
 Non aliter quàm cum summo jaculatur Olympo
 Iupiter, in rabidis luctantia culmina ventis,
 Aut Subsolaná mons ipse perhorruit aurá :
 Ter quater intremuit Taurus, vicinaq̄ saxa
 Adtonuit, montesq̄ feros : rescivit IMAus,
 Hinc Egidisq̄, Paropamisusq̄, & Circius ingens,
 Altaq̄ Cambadis, Pharphariadesq̄, Choatras
 Afsitus huic, & qui post Caspia tentat Oreges
 Marmora : quin eadem famá percepit Orates
 Arduus, hinc Tygri trux præcipitante Niphates.
 Caucasus obstupuit (quatiebant brachia quercus
 Aëriæ) nec non mons Zagrius, atq̄ propinquus
 Sarpedon, post hunc Coracesius, & Cragus, atq̄
 Anticragus viridis, cuncti gemuere, patrisq̄
 Narrarunt luctus Hircanis montibus, atq̄
 Armeniis, quos sæpe polo super ingerit ignes,
 Vejovis, hinc Pariedrus, Amazonicusq̄ : sed ex his
 Moschius audivit, qui post (ut gesta) Coraci
 Porrigit, ille statim Scythico, hinc aliq̄, aliq̄
 Rescivere super, totusq̄ Ceraunius ingens
 Audiit, & Tauri casum, & Radivilia bella,
 Audiit, & cunctos iubet hæc ediscere montes,

Virtutem, nomenq; viri, cœlasq; cohortes
Moschorum juvenum, victriq; incendia Tauri.
IAMq; hinc Fama volans ad Finem Solis, ab Ortu,
Arma virumq; tulit, surgentis littora Phæbi
Evolvunt, Oriensq; dies, ac noctifer, & quo
Vespertina tepet regio miratur laus.
Austrorum, Boreæq; domus stupefiet honores
Eximios, toto crebrescet gloria mundo.
Jam tercentenas exples rumoribus urbes,
Atq; ubi sunt Solis fontes, gryphesq; bimbres
Cœliferi Atlantis projecta cacumina supra,
Extra anni, Solisq; vias: ævoq; sequenti
Nulla decus tantum Radivili oblivia tollent.
Te vigiles curæ, te vatum littera dives
Post genitis tradet, te sancta odæa sororum
Alite Phæbeæ mentis sine fine sonabunt,
Atq; tuos semper Fama instaurabit honores
Temporibus luctans, donec Sol aureus ingens
Arquato cœlum signabit tramite mensus,
Omnia dum current annosi lumina mundi,
Semper eris: quid te frustra mortalibus æquo?

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI
 AC DOMINO DOMINO NICOLAO
 RADIVILO, PALATINO [TVM] TROCEN-
 SI, EXERCITVS LITVANICI IMPERATORI,
 de victoriá ad Vlam, ex Moschis
 reportatá,

PETRVS ROYSIVS HISPANVS. I. C.

DÉspiciens cœlo Sol Moschos cœde cruentos,
 Devictos ductu, Dux Radivile tuo.
 Se occuluit verso stragem miseratus Olympo,
 Parce velvt dicens jam RADIVILE, sat est.
 Sed non Luna, sat est: hostem preme, dixit, & ortv
 Moschorum ostendit officiosa fugam.
 Persequeris, cœdis, spoliis & onustus opimis,
 Victrices aquilas, in tua Castra refers.
 Ah timui ne Luna suum jubar alma negasset,
 Victorq̄ in cursu distinereret vo.
 Et tenebris fidens, & nocti Moschus opacæ,
 Vitaret vestras, Dux Radivile, manus.
 Orbem quære alium, quo se Sol condere nescit,
 Aut brumà posthac bella ciere cave.
 An tibi vis propè iam partos in luce triumphos,
 Eripiant properæ de manibus tenebræ.

DE EADEM PVGNA.

IOAN: RADV.

Dicebas: vincam terdenis millibus, ista
Millia quinq; tuis falsus ab auspiciis.
Cum Litavûm pauci, sed bello vivida virtus,
Sternunt haud vanis te, miser, auspiciis.
Ex illo campis conferre ingloria signa,
Cum Litavis trepidas, Magne Borysthenida.
Mosche, alios alii de te retulere triumphos,
Eripuit RADIVIL, cor tibi belligerum.

EIVSDEM DE AMPLITVDINE

& præstantia Familiæ Radiuiloniæ.

Quid mirum, si tota domus Radivilia floret,
Divitiis, factis, nobilitate, bonis,
Ales hic immensæ decus insuperabile gentis,
Si parit in gremio, Iupiter alme, tuo.

S l a w ą .

Ná szczęśliwe zwycięstwo Świece-
go Książecią Je^o Młosci Páná/ Páná Mikoláia
Kądziwila/ Woiewody Wileńskiego/ y Wielkie-
go Hetmána Litewskiego zc. ze dwudziestu czte-
rzech tysięcy Moskwy pod Kieśia porażoney
dnia 21. Octobra/ w Roku 1578. Przez
Porucznika swego Páná Andrzeiá
Sápiehe/ Woiewodzicá
Nowogrodzkiego.

Sława długowieczna / z wieków Posel raczy/
Głos ná świat o Rycerskich sprawách dawáiscy.
Nagroda prac/ dźielności/ nagroda y siły/
Ktora sie kiedy ktore páństwa rozszerzyły.
Mgnieniem oka przechodzi/ wschod/ zachod feroki/
A głowa swa dotyka aż w same obłoki.
Ja Krole/ ia Książecá/ ia dźielne Hetmány
Koznaśkam po wśhem świecie/ y poćiwe stany.
Ja dawam żyć ná wieki wmarlemu/ cżleku/
A po śmierci mna żywie/ od wieku do wieku.
Ja po wśhytkich narodách/ nabespiecznietey chodze/
A po śmierci y z grobow Rycerze wywodze.
Jde do domu twego z Tryumphy godnymi/
A z zacnemi dárámi/ pieknie przybránymi/
Zá liczbe niesliczona ludu pobitego/
A Armacy odártey z Carza Moskiewskiego.
Otworz wrotá bym weślá/ boć jednáť wnet piory
Choc niepusćisz/ ia wlece ná twoy dom/ bym zgory
s ij Od wschodu

Ob wschodu do zachodu ciebie ostarwiła/
 I wieniec/ com z Oliwy zieloney wwiła/
 Twoiey gławy spamiąley Fronie otoczyła/
 A tym cie/ iak zwycięzce kleynotem poczcila.
 Otworz wrotá/ z Oliwy zieloney pleciony/
 Troszczyć wieniec Hetmánski/ z dawná nánáczony/
 Którym te Koronuiá Ktorzy zwycięzaiá/
 I sámigo Césárze ná głowách miewáiá.
 Bo Kioje oświecone/ y wielki Hetmánie/
 Jz zá twoia dšielnošcia/ y ná roškazanie/
 Mostkwe gwałtowney mocy twoi porášili/
 I te posluže zá twa spráwa uczyńili.
 Dawam ci tym słusna czešć/ z strony pána twego
 I od Polstkey Korony/ y z Kieštwá wielkiego/
 Byš dlugo nie wprzerwáney sławie ták pánowal/
 Zeby ten motloch býac/ oštátek z holdowal/
 Snać iáko od Afryki/ Scipioná zwano/
 Táby ciebie zwycięzca Mostkiewškim pišano.
 I słup ci Marmurowy wzgore wystáwiono
 A doroczne gry tu cžci práwem uchwalono.
 Bo cokolwiek ty poczyneš/ to wšyštko šczęšliwie
 A nád twa wola ledwie nieprzyiaćiel żywie.
 Bo iesli sam/ wygrawaš/ Kaješli bić komu/
 Búie/ owas šczęšliwy ták w polu ták w domu/
 Což wždy iesť/ ižci ták Mars cžesto vštepuie/
 Czyliš možniešy nádeń/ czylić tym folguie/
 Jz Bogowie spráwy šwe pošpolite máia/
 Których tež y wam Ziemškim Bogom vdzieláia.
 Juž Hektor/ iuž Achilles nie przed toba máia/
 Juž cie y z Ambalem spráwy twe rownáia/
 A iuž nam y po dšielnym nie tu Scipiome/
 Gdyž tákiego drugiego mamy cie w šwoey štronie.
 Wdšey wieniec/ á šácyá z purpury všyto
 Opušć po šwym Búšie/ aby wšedy y to

Znáčný

Znacyjny byl miedzy Krolmi/ znacyjny y Kiozety/
 A przed roba sie ~~W~~ Moskwicu przetlely/
 Ktory Kiesy chcec dobyc Zamku Pana twego/
 Upadl/ y z swoia pycha do czasu dlugiego.
 Upadl/ y ludzkiego Tytu do w niemalo/
 Jedni zbici/ drugich sie w wiezienie dostalo.
 Juz Hermani Moskiewscy juz Woiewodowie
 Leza/ iak na ofiare pobici Cielcowie.
 Pelno trupow/ pelno krwi/ pelno koni zbitych/
 A onych pokrwawionych stroiow znamienitych.
 Wszytko slachetnym naslap Rzeczom zostalo/
 Ktorych sie wielkie mstwo w ten czas okazalo.
 Gdy Cny Jendrzey ~~S~~ ~~W~~ ~~z~~ ~~h~~ ~~a~~ / twoy Porucznik smialy/
 Ktorego przodekow sprawy swoich niewydaly.
 Lecz ich zacnym przykladem iak oni dzialali.
 Gdy z wielka slawa Moskwe przed lany bitali :
 Przewiodsly swe fortelnie przez gleboke brody/
 Wszykowal na wssy/ bez trwogi y szkody.
 Ktorzy iak gdy Lwi/ stroszy z przemoru dlugiego/
 Z fureya dopadalo gdzie zwierza lesnego:
 Tak tez y oni strogo Moskwe porazili/
 A Armace im wysytkie/ y Dziala odbili.
 Juz Wilk wiecey na Moskwe/ hrubo nie zaroyie/
 Juz y dziewka spizana z swetey dlugiey syie/
 Nie wyniesie ku gorze/ ani huczne gloisy
 Drobnieyszych Dzial niepadza/ dswieku pod Niebiosy.
 Wszytko to twoie sczescie/ y dzielnosć sprawila/
 A wysytkiemu do Moskwy droge zagrodzila.
 Juz Proporce wydarce zwieszane po grzedzie
 A Wilk z swemi dziewkami/ tu w Litwie vsiedzie/
 JA Slawa niemogac sie sama zdsiwic temu:
 Swoli tak Hermanowi tobie sczesliwemu/
 Ktorys zawsze to bual nienawysne plemie/
 A ich krwi obrzydzone pokropilsc ziemie.

Ktorys

Ktoryś w Die pomieśiał ze Erwia bystra wode/
A dużego Taurusa przyprawił o škodę.
Aczem nie jest nowy gość w twym Książecym domie/
Osiadły wietrzne strzydła swe/ y raczej konie.
Oblece wschod y zachod/ nie folgujac sobie
Bym wśentu oznaymiła to światu o tobie.
Jećby nie tylko swoiżá to winni byli
Lecz oby ztego wśedy/ y Boga chwaliłi.

RESTAURAVO : A. JURAITĖ
VIRŠELI, RESTAURAVO : T. ŠTARŪTĖ
1984 m.

L-16
118

BIBLIOTEKA WRÓBLEWSKICH.

Lit.

R.

Nr

7878.

Dział

Półk.

B-1

Bz 290715-10

